

**Luonnos Espoon
kaupungin maahanmuutto-
ja kotoutumisohjelmaksi
vuosille
2026–2029**

Sisällys

1. Tausta 3

1.1 Maahanmuutto- ja kotoutumishojelman tarkoitus, valmistelu ja seuranta	3
1.2 Onnistumme kansainvälistymisen mahdollisuuksissa ja haasteissa – ohjelma tukee Espoo-tarinan toimeenpanoa	4
1.3 Kotoutumisen edistäminen kunnan tehtävänä	5
1.4 Ohjelman keskeiset teemat sekä suhde kaupungin muuhun ohjelmatyöhön	5
1.5 Ohjelmassa käytetyt termit	6
2. Espoon maahanmuuton tilannekuva	8
2.1 Espoossa eniten puhutut vieraat kielet ja taustamaat	8
2.2 Maahanmuuton rakenteen muutos	9
2.3 Maahanmuuton merkitys Espoon työvoimalle ja verotuloille	12
2.4 Kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavat	14
2.5 Maahanmuuton ja kotoutumisen säätelyn ja rahoituksen muutokset	15
2.6 Maahanmuuttoa koskevan datapohjan laajentaminen	16
2.7 Kehitämme ruotsinkielistä kotoutumispolkua	18
3. Väestöryhmien välisten erojen kaventaminen Espoon	19
kestävän tulevaisuuden edellytyksenä	19
3.1 Espoossa jokainen lapsi ja nuori voi onnistua ja yltää parhaimpaansa	20
3.1.1 Opinpolku kantaa ja lukutaito vahvistuu	20
3.1.2 Nostamme ulkomaalaistaustaisten lasten osallistumisastetta varhaiskasvatuksessa	22
3.1.3 Yhä useampi Suomessa syntynyt vieraskielinen lapsi osallistuu S1-opetukseen	24
3.1.4 Yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet toisella asteella	25
3.1.5 Nuorten ja nuorten aikuisten monialaiset palvelut siltanrakentajina	29
3.1.6 Kasvatusyhteistyö huoltajien kanssa	30
3.2 Erot työllisyydessä kapenevat	31
3.2.1 Vaikuttavat työllisyyspalvelut	33
3.2.2 Kiinnitämme erityistä huomiota maahanmuuttajanaisten työllistymiseen	36
4. Maahanmuutto Espoon elinvoiman vahvistajana	38
4.1 Kansainvälisiä osaajia houkutteleva Espoo	39
4.2 Perheiden tarpeet osana osaajahoukuttelua	41
4.3 Vetovoimaa rakennetaan kumppanuuksilla	42
4.4 Puolisoiden urapolut vahvistavat Espoon pitovoimaa	43
4.5 Kieli, työelämä ja sujuva asettautuminen osana pitovoimaa	46
4.6 Maahanmuuttajien yrittäjyys osana Espoon elinvoimaa	48
5. Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, hyvinvoinnin ja osallisuuden lujittuminen	49
5.1 Osallisuus, yhdenvertaisuus ja aktiivinen kansalaisuus	51
5.1.1 Osallisuus ja vaikuttaminen	51
5.1.2 Yhdenvertaisuus, hyvät väestösuhteet ja turvallisuus	52
5.1.3 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja osallisuus	53
5.1.4 Yhteisöllisyys, kumppanuudet ja järjestöyhteistyö	54
5.2 Kieliryhmien elämänpiirien eriytyneisyys	55
5.3 Harrastaminen, liikunta ja kulttuuri osana kotoutumista	59
5.3.1 Liikunta	59
5.3.2 Kulttuuri	61
5.3.4 Lasten ja nuorten harrastaminen	62
5.4 Kaupunki työnantajana	62
5.5 Kaupungin viestinnässä ja neuvonnassa huomioidaan monimuotoistuva väestö	64
5.6 Yhteistyö Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa	66

1. Tausta

1.1 Maahanmuutto- ja kotoutumisohjelman tarkoitus, valmistelu ja seuranta

Espoon väestönkasvun taustalla on ennen kaikkea vieraskielisen väestön kasvu. Vuonna 2025 jo yli 84 000 espoolaista, eli yli neljännes kaupungin asukkaista, puhui äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Vieraskielisten määrä kasvoi vuoden aikana yli 4 000 henkilöllä, ja heidän osuutensa koko väestönkasvusta oli noin 85 prosenttia, vaikka maahanmuutto jäi aiempia vuosia vähäisemmäksi. Vuosina 2022–2025 vieraskielinen väestö kasvoi yhteensä noin 17 500 henkilöllä eli yli 26 %. Kehityksen arvioidaan jatkuvan samansuuntaisena myös tulevana vuosina, jolloin valtaosa Espoon väestönkasvusta muodostuu vieraskielisen väestön kasvusta. Valtuustokauden Espoo-tarina heijastelee väestörakenteen muutosta ja nostaa esiin maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyviä tavoitteita. Espoo-tarinassa tavoitteeksi on asetettu onnistuminen kansainvälistymisen mahdollisuuksissa ja haasteissa.

Tämän vuosille 2026–2029 laaditun maahanmuutto- ja kotoutumisohjelman tarkoituksena on syventää Espoo-tarinan maahanmuuttoon liittyviä tavoitteita ja esittää niitä koskevia toimenpiteitä. Ohjelmassa nostetaan esiin päämääriä, joissa kaupungin ja sen kumppaneiden on erityisen tärkeää onnistua seuraavan neljän vuoden aikana. Tarkoituksena ei siten ole laatia kaikenkattavaa katsausta maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvistä kysymyksistä, vaan tuoda näkyväksi valtuustokauden tähän teemaan liittyviä painopisteitä.

Kaupungin väestörakenteen muuttuessa nopeasti ja maahanmuuton ollessa sen keskeinen elinvoiman tekijä on tärkeää huomioida väestön monimuotoisuus palveluiden suunnittelussa sekä yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämisessä. Maahanmuuttajat ovat varsin heterogeeninen joukko ja tämän ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet koskettavat eri tavoin eri ryhmiä. Asukkaiden tarpeet, mahdollisuudet ja kokemukset muotoutuvat monien samanaikaisten tekijöiden vaikutuksesta. Kansainvälinen tausta, koulutus, kielitaito, ikä, sukupuoli, perhetilanne, terveydentila, työmarkkina-asema ja muut yksilölliset tekijät voivat yhdessä vaikuttaa siihen, miten ihmiset kohtaavat kaupungin palvelut ja yhteiskunnan erilaiset mahdollisuudet.

Maahanmuutto- ja kotoutumisohjelman tavoitteita ja mittareita on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä kaupungin eri tulosyksiköiden sekä muutaman keskeisen ulkoisen yhteistyökumppanin, erityisesti Omnian ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen, kanssa. Elinvoiman tulosalueen toimintaohjeen mukaan kaupungin elinkeinotulosyksikön maahanmuutto-palvelualue vastaa maahanmuuttoasioiden ja kotouttamispolitiikan strategisesta suunnittelusta ja toimeenpanon ohjauksesta sekä kotouttamisohjelman

valmistelusta ja seurannasta. Kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallituksen työllisyys- ja kotoutumisjaosto tekee kaupunginhallitukselle esityksen maahanmuuttajien kotoutumisen periaatteista, joka puolestaan päättää niistä. Espoossa maahanmuutossa ja kotoutumisen edistämisessä onnistuminen ovat niin keskeisiä asioita, että maahanmuutto- ja kotoutumisohjelmasta päättää kaupunginvaltuusto.

Ohjelman toimeenpanosta ja tuloksista raportoidaan vuosittain työllisyys- ja kotoutumisjaostolle sekä kaupunginhallitukselle. Ohjelman tavoitteiden toteutumista seuraa ja tukee ohjelmalle asetettu ohjausryhmä.

1.2 Onnistumme kansainvälistymisen mahdollisuuksissa ja haasteissa – ohjelma tukee Espoo-tarinan toimeenpanoa

Maahanmuutto- ja kotoutumisohjelma toteuttaa Espoo-tarinan tavoitetta onnistua kansainvälistymisen mahdollisuuksissa ja haasteissa sekä rakentaa Espoota, jossa väestön kasvu, monimuotoistuminen ja kansainvälistyminen vahvistavat kaupungin elinvoimaa ja hyvinvointia. Espoo on kasvava kansainvälinen kaupunki, jonka menestys perustuu kykyyn houkutella, vastaanottaa ja osallistaa eri taustoista tulevia asukkaita, opiskelijoita, työntekijöitä ja yrittäjiä. Ohjelma luo edellytyksiä sille, että maahan muuttaneet voivat käyttää osaamistaan täysipainoisesti ja osallistua aktiivisesti kaupungin kehittämiseen.

Ohjelma tukee myös Espoo-tarinan tavoitetta, jonka mukaan jokainen lapsi ja nuori voi onnistua ja yltää parhaimpaansa. Kotoutumisen edistäminen varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja vapaa-ajan palveluissa vahvistaa lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia oppimiseen, hyvinvointiin ja tulevaisuuden rakentamiseen. Samalla ohjelma edistää turvallisten ja viihtyisien kaupunginosien kehittämistä tukemalla yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyviä väestösuhteita eri puolilla Espoota.

Maahanmuutto- ja kotoutumisohjelma vahvistaa Espoon tavoitetta olla paras paikka innovoida, yrittää ja työllistää. Maahan muuttaneiden osaaminen, yrittäjäyys ja kansainväliset verkostot ovat keskeinen voimavara kaupungin kilpailukyvyille. Kotoutumisen, koulutuksen ja työllistymisen tehokkaat polut tukevat työvoiman saatavuutta ja yritysten kasvua sekä vahvistavat koko kaupungin kestäväää taloudellista kehitystä.

Espoo-tarinan arvojen mukaisesti ohjelma perustuu yhdessä tekemiseen, vastuullisuuteen sekä asukkaiden ja yhteisöjen tarpeista lähtevään kehittämiseen. Kotoutuminen nähdään koko kaupungin yhteisenä tehtävänä, jossa onnistuminen edellyttää yhteistyötä kaupungin toimialojen, hyvinvointialueen, oppilaitosten, työnantajien, järjestöjen ja asukkaiden kesken. Näin ohjelma tukee Espoon strategista tavoitetta rakentaa hyvinvoiva, elinvoimainen ja kansainvälinen kaupunki, jossa jokainen voi kokea kuuluvansa yhteisöön ja osallistua sen tulevaisuuden rakentamiseen.

Espoon keskeinen valtuustokauden tavoite on varmistaa, että tänne muuttaneet ja täällä syntyneet oppivat suomen tai ruotsin kielen. Tämä koskee niin lapsia, nuoria kuin eri syistä saapuneita aikuisiakin. Maahanmuutto- ja kotoutumisohjelma toimeenpanee tämän

kaupungin ydintavoitteen toteutumista mm. vahvistamalla varhaiskasvatuksen ja neuvolan integraatiota, puolittamalla Suomessa syntyneiden suomi/ruotsi toisena kielenä (S2) opetukseen osallistuvien ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten osuuden, edistämällä kotivanhempien kielen oppimista ja pyrkimällä myötävaikuttamaan myös työperusteisesti Suomeen saapuneiden kielenoppimisen mahdollisuuksiin.

1.3 Kotoutumisen edistäminen kunnan tehtävänä

Uusi laki kotoutumisen edistämisestä, jatkossa kotoutumislaki, tuli voimaan 1.1.2025 samanaikaisesti työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron kanssa. Näiden kahden uudistuksen yhteisvaikutus siirsi kotoutumisen edistämisen painopisteen ja kokonaisvastuun kunnille. Uudistuksen tavoitteena oli parantaa palvelujen yhteensovittamista, kun työllisyyspalvelut, kotoutumista tukevat palvelut, yleiset kuntalaispalvelut sekä suuri osa koulutuspalveluista ovat nyt saman toimijan, kunnan, vastuulla. Keskeinen painotus uudistuksessa oli työvoiman ulkopuolella olevien kotoutujien, erityisesti maahanmuuttajanaisten, tavoittaminen kotoutumispalveluiden piiriin.

Toisaalta hyvinvointialueiden käynnistyminen vuonna 2023 muutti työnjakoa pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saavien palveluissa. Uudistus siirsi pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saavien vastaanoton sosiaali- ja terveystyöpalvelut kunnilta hyvinvointialueille. Kunnan rooli painottuu nyt ohjaukseen ja neuvontaan, asumisen järjestämiseen, kotoutumista edistäviin palveluihin, varhaiskasvatukseen ja opetukseen sekä kokonaisuuden koordinaatioon. Vastaanotto on kahden toimijan yhteinen tehtävä, mikä edellyttää aiempaa tiiviimpää yhteistyötä ja selkeitä palvelupolkuja.

Yleisemmin kunnan kotoutumista koskevaa tehtävää voi johtaa myös kuntalaista, jonka mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa. Espoo-tarinan sanoituksen mukaan ”jokainen Espoon asukas on espoolainen”. Kotoutumisen edistäminen ei ole erillistä ”kotoutumispalveluissa” tehtävää toimintaa, vaan osa jokaisessa tulosyksikössä tehtävää perustyötä. Pelkkä valtavirtaistaminen ei ole kuitenkaan riittänyt kaventamaan väestöryhmien välisiä eroja; esimerkiksi oppimistuloksissa, työllisyydessä ja osallisuudessa erot ovat edelleen merkittäviä. Ohjelma pyrkii nostamaan esiin rakenteellisia esteitä ja erityistarpeita, joita yleiset palvelut eivät automaattisesti tavoita, ja varmistaa, että niihin kohdennetaan riittävästi resursseja, osaamista ja seurantaa. Ilman erillistä ohjelmaa kotoutuminen jää helposti ”kaikkien ja ei kenenkään” vastuulle; ohjelma kokoaa tavoitteet, vastuut ja toimenpiteet yhteen ja pyrkii sitouttamaan koko kaupunkiorganisaation yhteiseen suuntaan.

1.4 Ohjelman keskeiset teemat sekä suhde kaupungin muuhun ohjelmatyöhön

Maahanmuutto- ja kotoutumishjelman tavoitteet ovat jaoteltavissa kolmeen laajempaan vaikuttavuustavoitteeseen:

1. Väestöryhmien välisten erojen kaventuminen

2. Elinvoiman vahvistuminen
3. Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, hyvinvoinnin ja osallisuuden lujittuminen

Väestöryhmien välisten erojen osalta ohjelmassa kuvataan kaupungin tahtotilaa ja tavoitteita muun muassa oppimistulosten sekä työllisyyden erojen kaventamiseksi. Elinvoiman vahvistamisen näkökulmasta ohjelmassa linjataan tavoitteita kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi ja sitouttamiseksi kaupunkiin. Sosiaalista yhteenkuuluvuutta, hyvinvointia ja osallisuutta käsittelevässä osiossa määritellään kaupungin tavoitteita osallisuuden vahvistamiseksi sekä mm. kulttuurin, liikunnan ja järjestö- ja yhteisöyhteistyön hyödyntämiseksi kotoutumisen tukena.

Tavoitteet eivät ole toisistaan erillisiä, vaan ne kytkeytyvät kiinteästi yhteen. Sosiaalinen yhteenkuuluvuus, osallisuus ja hyvinvointi luovat perustan kouluttautumiselle, työllistymiselle ja yhteiskuntaan kiinnittymiselle. Tämä kaventaa väestöryhmien välisiä eroja ja vahvistaa samalla Espoon elinvoimaa ja rahoitus pohja. Elinvoimainen kaupunki puolestaan houkuttelee ja sitouttaa osaajia, kasvattaa työllisyyttä sekä luo edellytyksiä hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistumiselle. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää koko kaupungin yhteistä, poikkihallinnollista työtä.

Ohjelma sisältää laajempia vaikuttavuusmittareita, joilla seurataan maahanmuuton ja kotoutumisen pitkän aikavälin muutoksia Espoossa. Lisäksi ohjelmassa on määritelty tuotos- ja tulosmittareita, jotka kuvaavat konkreettisia aikaansaannoksia ja niiden välittömiä vaikutuksia.

Valtuustokaudella 2025–2029 maahanmuutto- ja kotoutumisohjelman kanssa osin samoja tavoitteita edistetään Espoossa myös muissa suunnitelmissa, poikkihallinnollisissa ohjelmissa ja kärkiohjelmissa, joita ovat ainakin

- hyvinvointisuunnitelma
- tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Yhteisöllinen Espoo -poikkihallinnollinen kehitysohjelma
- Lukutaito kuntoon -kärkiohjelma
- Tasapainoisesti kasvava Espoo -kärkiohjelma
- Nuorten työllistymisen edistäminen -kärkiohjelma
- elinkeinostrategia
- työllisyysstrategia
- turvallisuusohjelma

Maahanmuutto- ja kotoutumisohjelmaa valmisteltaessa on käyty vuoropuhelua muista suunnitelmista ja ohjelmista vastaavien tahojen kanssa sen varmistamiseksi, että kaupungin ohjelmatyön tavoitteet ja mittarit tukevat toisiaan.

1.5 Ohjelmassa käytetyt termit

Maahanmuutosta ja kotoutumisesta puhuttaessa käytetään vaihtelevasti eri termejä; puhutaan mm. maahanmuuttajista, ulkomaan kansalaisista, vieraskielisistä,

ulkomaalaistaustaisista, kotoutujista ja kotoutuja-asiakkaista. Taustalla ovat eri tilastointitavat, jotka perustuvat äidinkieleen, syntyperään tai kansalaisuuteen sekä esimerkiksi kotoutumislainsäädännöstä tai ulkomaalaislaista tulevat määritelmät. Eri tilastoissa käytetään erilaisia tilastointiperusteita, minkä vuoksi tässäkin ohjelmassa puhutaan vaihdelleen esimerkiksi vieraskielisistä tai ulkomaalaistaustaisista riippuen siitä, mihin tilastointiperusteeseen milloinkin viitataan.

Vieraskielisellä tarkoitetaan henkilöä, joka puhuu äidinkielenään jotakin muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea. Joissakin yhteyksissä käytetään termiä muunkielinen vieraskielisen synonyymina. Kieliperusteisuus tilastoinnissa on haasteellinen. Äidinkieli on henkilön tai hänen huoltajansa väestörekisteriin ilmoittama äidinkieli, eikä se aina luotettavasti kerro henkilön vahvimasta kielestä. Yhä useampi onkin kaksi- tai monikielinen ja saattaa puhua äidinkielenään tai äidinkielen tasoisesti suomea tai ruotsia, vaikka onkin rekisteritietojen perustella vieraskielinen.

Ulkomaalaistaustaisella tarkoitetaan tilastokeskuksen määritelmän mukaan henkilöä, jonka molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla.

Ulkomailla syntynyt ulkomaalaistaustainen on henkilö, joka on syntynyt Suomen ulkopuolella ja jonka molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. *Suomessa syntynyt ulkomaalaistaustainen* on henkilö, joka on syntynyt Suomessa ja jonka molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla.

Ulkomaan kansalaisuutta käytetään tilastointiperusteena mm. työhallinnon tilastoissa. Kansalaisuus on tilastointiperusteena ongelmallinen sen vuoksi, että se jättää huomiotta Suomen kansalaisuuden jo saaneet ulkomaalaistaustaiset henkilöt.

Maahanmuuttajalla viitataan tässä ohjelmassa ulkomaalaistaustaiseen henkilöön, pääsääntöisesti ulkomailla syntyneeseen ulkomaalaistaustaiseen henkilöön.

Kotoutuja-asiakas/kotoutuja on maahanmuuttaja, jolla on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma.

Kiintiöpakolainen on YK:n pakolaisjärjestön tunnistama uudelleensijoitettu pakolainen.

Kansainvälistä suojelua saava henkilö, jolla on pakolaisasema tai voimassa oleva oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella.

Tilapäistä suojelua saava henkilö, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, koska henkilön turvallinen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole mahdollinen sen vuoksi, että maasta tai sen lähialueilta on tapahtunut ihmisten joukkopako aseellisen selkkauksen tai muun väkivaltatilanteen taikka ympäristökatastrofin vuoksi.

Vieraskielisyys- tai ulkomaalaistaustaisuus-termejä pidetään toisinaan toiseuttavina, mutta niiden käyttö on silti välttämätöntä silloin, kun halutaan tunnistaa ja kaventaa väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja osallisuuseroja ja tuottaa aidosti inklusiivisia

palveluita. Usein haasteena onkin se, että tilastollinen tarkastelu jää liian ylätasolle, jolloin ”vieraskielisistä keskimäärin” puhuttaessa peittyä käsitys esimerkiksi ryhmistä, joille palveluja tulisi erityisesti kohdentaa.

2. Espoon maahanmuuton tilannekuva

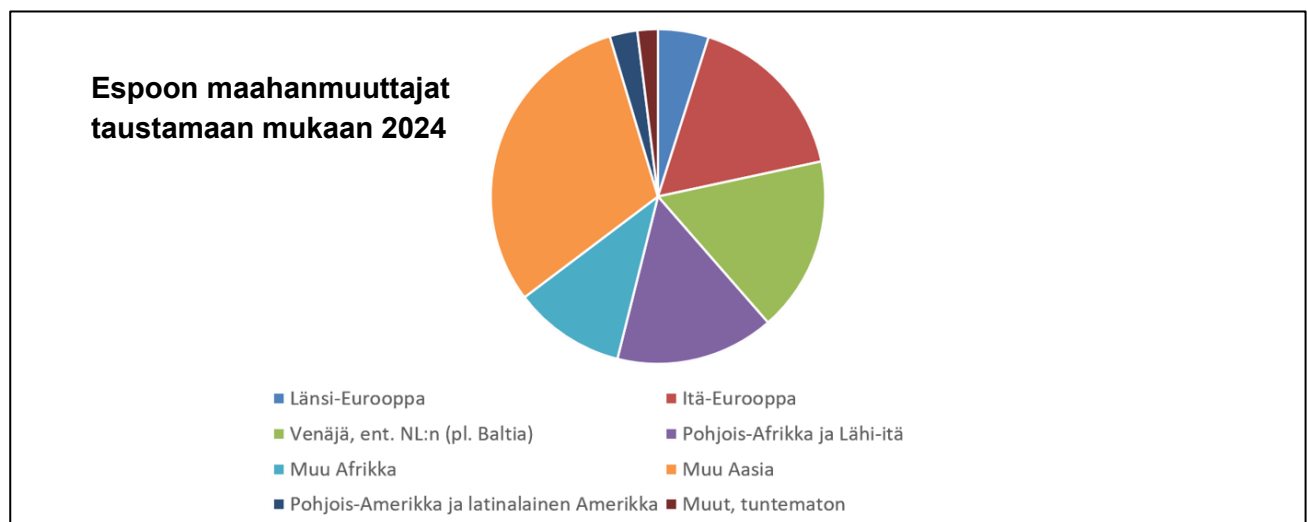
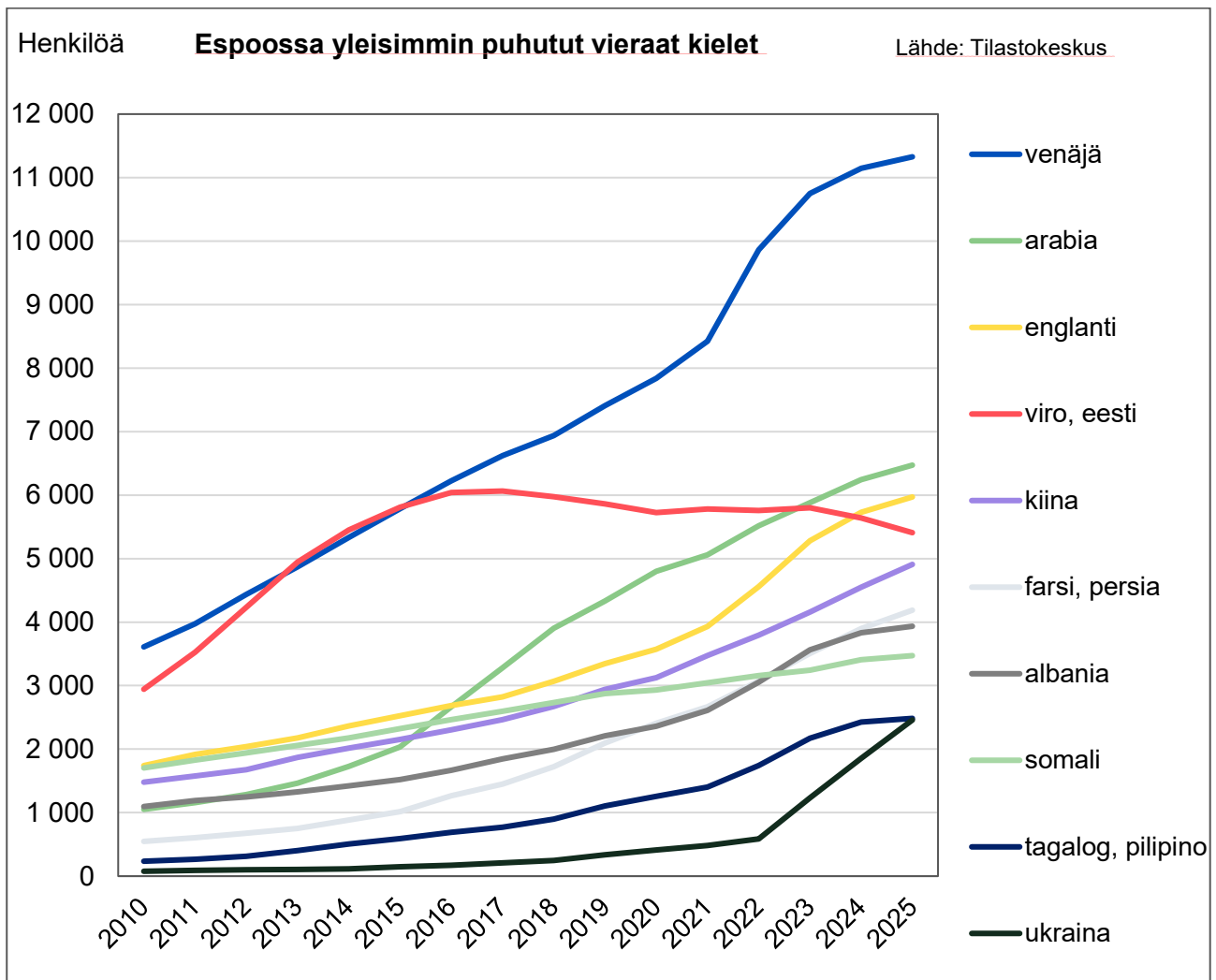
Tietoa väestönkehityksestä (inforuutu)

- Vuoden 2025 lopussa Espoossa oli 84 225 vieraskielistä asukasta.
- Espoolaisista 25,9 % puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea.
- 2000-luvulla Espoon vieraskielisten asukkaiden määrä on kasvanut liki 76 000 henkilöllä eli yli kymmenkertaistunut.
- Vuonna 2025 vieraskielisten espoolaisten määrä kasvoi 4059 henkilöllä.
- Vuonna 2025 Espoon väestönkasvusta 84,8 % tuli vieraskielisen väestön kasvusta.
- Vieraskielisen väestön osuus on Espoossa kuutoskaupungeista toiseksi suurin.
- Suomen vieraskielisistä asukkaista 13 % asuu Espoossa ja 48 % pääkaupunkiseudulla.
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vieraskielisistä asukkaista 84 % on espoolaisia.
- Vuoden 2025 lopussa Espoossa asuvista ulkomaalaista syntyperää olevista reilu neljä viidesosaa on syntynyt ulkomailla, ja vajaa viidesosa on syntynyt Suomessa.
- Vuoden 2025 lopussa Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista henkilöistä 82 % oli alaikäisiä.
- Alaikäisistä vieraskielisistä 58 % oli syntynyt Suomessa.
- Vuoden 2024 lopussa Espoossa asuvista ulkomaalaistaustaisista 44 % oli asunut Suomessa alle 5 vuotta.

2.1 Espoossa eniten puhutut vieraat kielet ja taustamaat

Vuonna 2024 Espoossa asuneista ulkomaalaistaustaisista eurooppalaistaustaisia oli 39 %, aasialaistaustaisia 31 %, Lähi-idästä (ml. Turkki) 13,5 %, afrikkalaistaustaisia 13 % ja Amerikoista 3 %. Maahanmuuttajien neljä suurinta taustamaata olivat Venäjä (ent. Neuvostoliitto, pl. Baltia), Viro, Intia ja Kiina.

Venäjä ja arabia ovat yleisimmät Espoossa puhutut vieraat kielet. Vuonna 2025 eniten kasvoi ukrainakielisten henkilöiden määrä ja toiseksi eniten kiinaa äidinkielenään puhuvien henkilöiden määrä. Äidinkielen perusteella tehdyistä tilastoista on vaikea tunnistaa esim. intialaisia, joita vuonna 2024 oli Espoon maahanmuuttajista yli 7 %.

2.2 Maahanmuuton rakenteen muutos

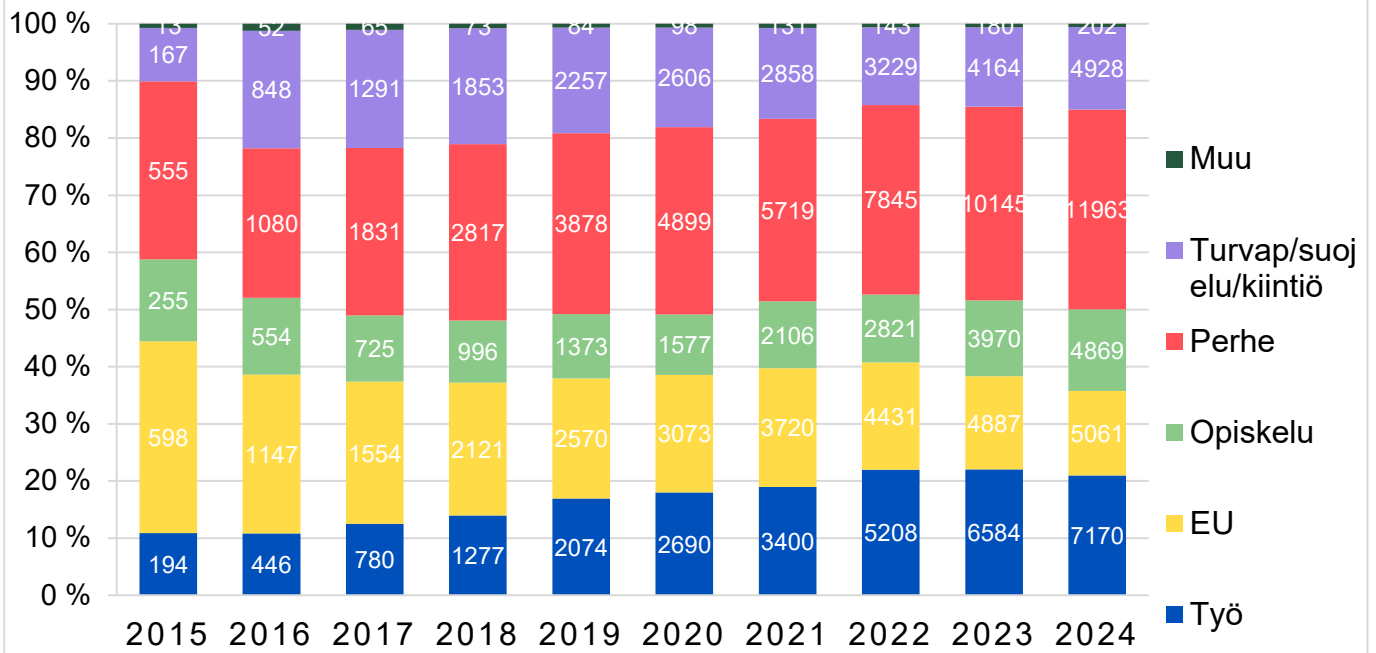
Pääkaupunkiseudun vieraskielisen väestön kasvu on ollut kansainvälisestikin tarkasteltuna poikkeuksellisen nopeaa eikä kyseessä ole tilapäinen ilmiö. Maahanmuuttajien määrän nopean kasvun lisäksi myös Espoon maahanmuuton profiili on ollut murroksessa; se on muuttunut entistä työ- ja koulutusperusteisemmaksi, kun taas kansainvälistä suojelua saavien osuus on pysynyt pienempänä ja vaihtelevana. Espoo houkuttelee osajia, opiskelijoita ja perheitä, mikä näkyy selkeänä rakenteellisena muutoksena viimeisen kymmenen vuoden aikana. Espoossa on kuutoskaupungeista selkeästi eniten työperäisesti maahan muuttaneita henkilöitä (tarkasteluajankohtana vuoden 2015 jälkeen muuttaneet). Työn tai opiskelun perusteella Espooseen muuttaneet tulevat tänne usein perheensä kanssa, mikä näkyy perhesyistä muuttaneiden määrän nopeana kasvuna erityisesti vuosina 2022–2023. Tällä on vaikutusta erityisesti varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden sekä myös puolisoiden kotoutumis- ja työllisyyspalveluiden kysyntään. 2020-luvulla Espooseen muuttaneiden maahantulon perusteena on ollut perheside (32 %), työ (24 %), EU-kansalaisuus (18 %) ja opiskelu (14 %). Työperusteinen muutto moninkertaistui vuosien 2015–2022 välillä, mutta on sen jälkeen vähentynyt. Opiskeluperusteinen muutto kasvoi 2,6 kertaiseksi vuodesta 2015 vuoteen 2024 ja perheperusteinen puolestaan 2,4 kertaiseksi. Moni saapuu Suomeen ja Espooseen vain tilapäisesti. Muuttoliikkeen murroksessa onkin nykyisellään osin kyse kansainvälisestä liikkuvuudesta perinteisen maahanmuuton sijaan.

Taloudellinen toipuminen koronapandemiasta näkyi Espoossa poikkeuksellisen voimakkaana työperäisen maahanmuuton kasvuna: vuonna 2022 työperäinen muutto lisääntyi ennätykselliset 96 % edelliseen vuoteen verrattuna. Heikentyneen talouskehityksen vuoksi työperäinen muutto kääntyi voimakkaaseen laskuun vuoden 2022 jälkeen, erityisesti vuodesta 2023 lähtien. On kuitenkin oletettavaa, että talouden kasvun käynnistyessä myös työperäinen maahanmuutto lähtee uudelleen nousuun.

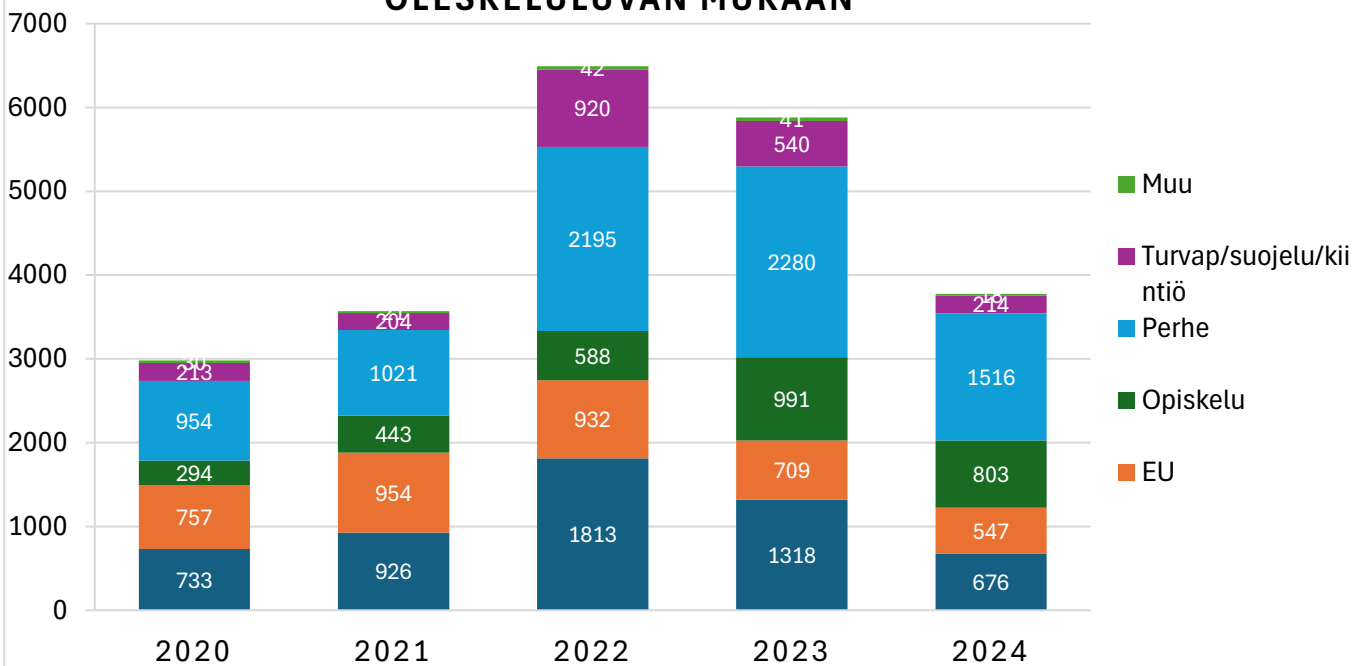
Tämänhetkinen maahanmuutto Espoossa keskittyy lapsiin, nuoriin ja työikäisiin henkilöihin. Vieraskielinen väestö monimuotoistuu Espoossa nopeasti: kaupungissa asuu yhä enemmän eri taustamaista tulleita, eri kieliä puhuvia ja erilaisilla oleskelulupaperusteilla maahan muuttaneita ihmisiä. Myös ikärakenne monipuolistuu, sillä vieraskielinen väestö sekä kasvaa että ikääntyy, ja samalla Suomessa syntyneiden vieraskielisten määrä lisääntyy. Tämä kehitys edellyttää, että Espoon palvelut vastaavat kaupunkilaisten tarpeisiin väestön monimuotoistuesssa edelleen.

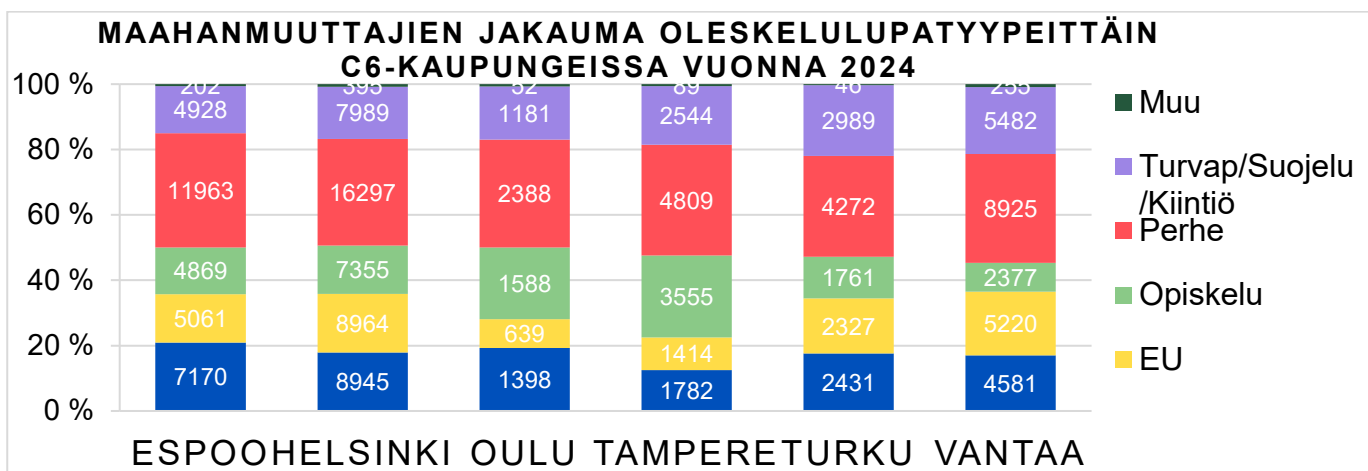
Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten henkilöiden koulutustasosta ei ole saatavilla luotettavaa rekisteriperusteista tietoa. Luotettavana pidetyn MoniSuomi-tutkimuksen tulosten perusteella maahanmuuttajien koulutustaso on polarisoitunut. Pääkaupunkiseudulla Suomeen muuttaneiden koulutustaso oli korkein Espoossa, jossa 54 % oli tutkimuksen perusteella suorittanut korkea-asteen tutkinnon. Toisaalta korkeintaan perusasteen varaan jääneiden osuus pääkaupunkiseudulla oli noin viidennes.

MAAHANMUUTTAJIEN JAKAUMA ESPOOSSA OLESKELULUPATYYPIN MUKAAN

UUSIEN MAAHANMUUTTAJIEN MÄÄRÄ ESPOOSSA OLESKELULUVAN MUKAAN

Yllä olevien kolmen graafin lähde: Kaupunkitietopalvelut / Helsingin kaupunki.

Aineistolähde: Tilastokeskus

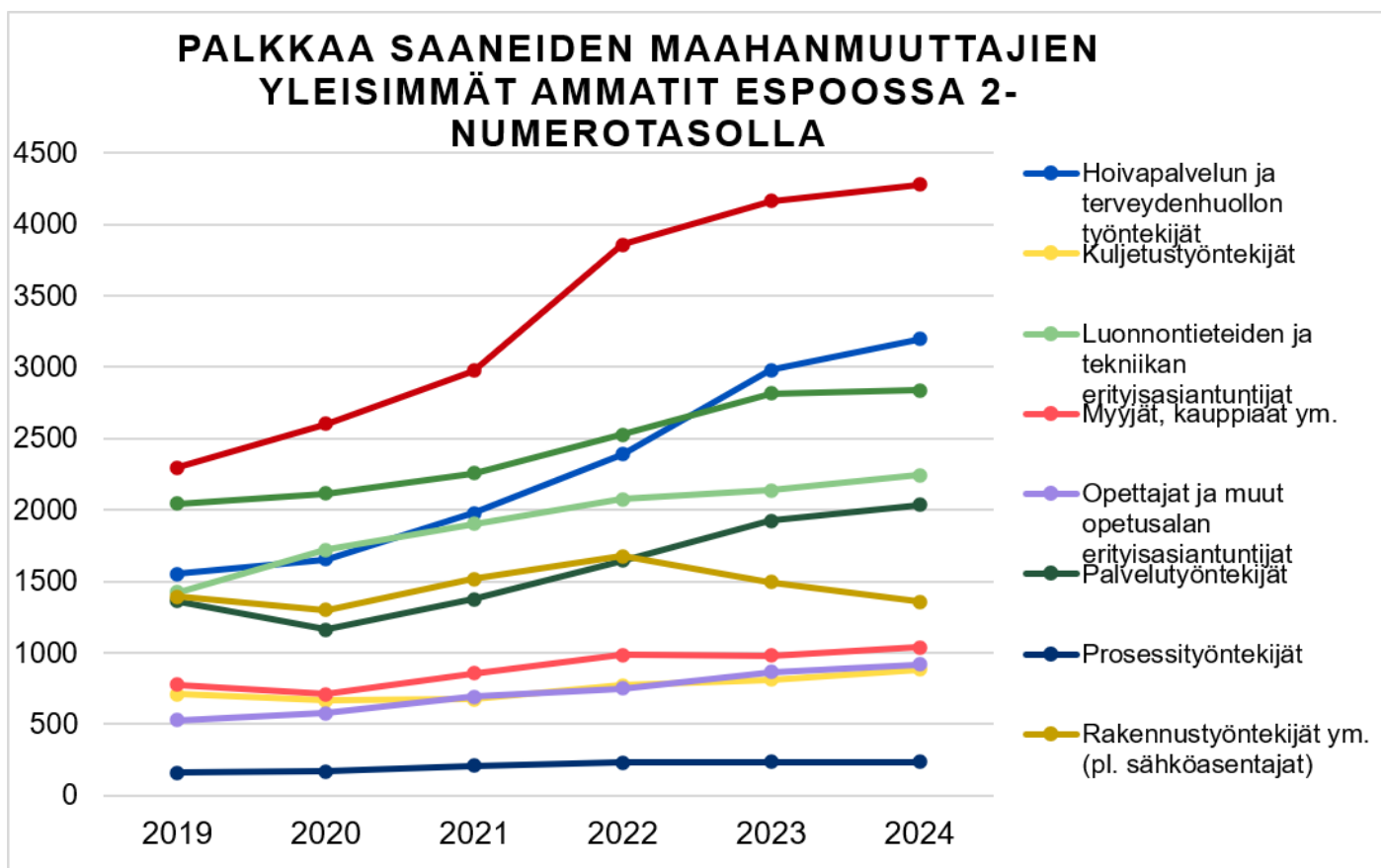
2.3 Maahanmuuton merkitys Espoon työvoimalle ja verotuloille

Suomalaistaustainen väestö ikääntyy voimakkaasti koko maassa. Kotimaankielinen työikäinen väestö on jo vähentynyt ja työikäisen väestön kasvu perustuu lähes kokonaisuudessaan vieraskielisen väestön kasvuun. Koko maassa työllisten suomalaistaustaisten henkilöiden määrä on 2000-luvulla laskenut noin 90 000 henkilöllä. Samassa ajassa ulkomaalaistaustaisten työllisten osuus on kasvanut tätä hieman enemmän. Kansliapäälliköiden pääviesteissä hallitusvaihdokseen (toukokuu 2026) todetaan, että 2000-luvulla työvoiman saatavuus on riippunut merkittävästi maahanmuutosta.

Myös Espoossa ulkomaalaistaustaisten osuus työikäisestä väestöstä on kasvanut nopeasti. Espoossa työikäisestä väestöstä (eli 15–64-vuotiaista) 16,1 % oli ulkomaalaistaustaisia vuonna 2015, kun vuonna 2025 heidän osuutensa oli 31,4 %. Vuoteen 2040 ulottuvan väestöennusteen mukaan Espoon työikäinen väestö kasvaa 24 000 henkilöllä ja kasvu tulee kokonaisuudessaan vieraskielisistä. Suomalaistaustaisen työikäisen väestön määrän ennakoidaan vähenevän 19 000 henkilöllä. Vuonna 2040 Espoon työikäisestä väestöstä 46,4 %:n ennustetaan olevan vieraskielisiä.

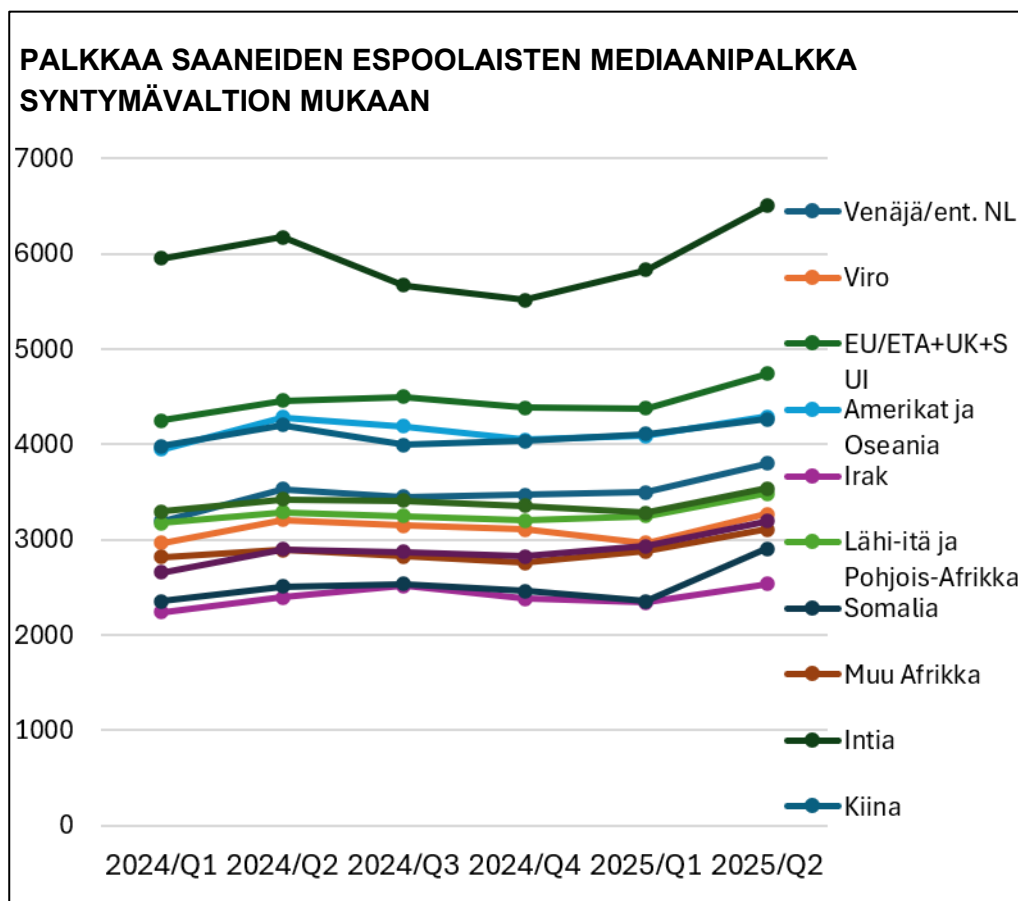
Espoossa ulkomaalaistaustaisten osuus työllisistä on samoin kasvanut voimakkaasti 2020-luvulla. Kun vuonna 2000 työllisistä 3 % oli ulkomaalaistaustaisia, oli heidän osuutensa jo 23 % vuonna 2024. Moni toimiala on jo varsin riippuvainen maahanmuuttajien työpanoksesta. Vuonna 2023 Espoossa ulkomaalaistaustaisten osuus työllisistä oli yli 30 % hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa sekä rakentamisessa. Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa heidän osuutensa oli jo 46 %.

Espoolle merkittävällä ICT-alalla tieto- ja viestintäteknologian erityisasiantuntijoista jo 30 % ja tieto- ja viestintäteknologiajohtajista 11 % oli ulkomaalaistaustaisia loppuvuonna 2023. Tarkasteltaessa ulkomaalaistaustaisia erityisasiantuntijoita tarkemman toimialaluokituksen mukaan nousi ulkomaalaistaustaisten erityisasiantuntijoiden osuus jopa 44 %:iin web- ja multimediakehittäjissä.

Ulkomaalaistaustaisten merkitys Espoon rahoituspohjalle on kasvanut merkittävästi. Vuonna 2024 heidän maksamansa kunnallisverot kattoivat 16 % kaupungin kunnallisverokertymästä, kun osuus vuonna 2010 oli 6,5 %. Kehitys kuvastaa ulkomaalaistaustaisten kasvavaa roolia Espoon veronmaksajina ja kaupungin talouden rahoittajina. Maahanmuuton muuttuminen aiempaa työ- ja koulutusperusteisemmaksi sekä ylimpiin tulodesiileihin kuuluvien maahanmuuttajien määrän kasvu vahvistavat maahanmuuton myönteistä vaikutusta kaupungin tulopohjaan entisestään.

Koska ulkomaalaistaustaisissa espoolaisissa on paljon lapsia ja nuoria, heidän osuutensa kunnallisverojen kertymästä on kasvanut hieman hitaammin kuin heidän osuutensa Espoon väestöstä. Lasten ja nuorten kotoutumisen sekä koulutuspolkujen onnistuminen on kaupungille erityisen tärkeää, sillä ne luovat perustan tulevalle hyvinvoinnille, osaavan työvoiman saannille, työllistymiselle ja osallisuudelle sekä vahvistavat pitkällä aikavälillä Espoon elinvoimaa ja veropohjaa.

2.4 Kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavat

Kansainvälisen suojelun piiriin kuuluvat kiintiöpakolaiset, oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat tai toissijaista suojelua saavat, tilapäistä suojelua saavat sekä näihin ryhmiin kuuluvien henkilöiden perheenjäsenet, jotka ovat saapuneet Suomeen perheen yhdistämisen kautta. Suomessa turvapaikanhakijoiden ensimmäisten oleskelulupien hakemukset ovat pysyneet vähäisinä kriiseistä huolimatta ja vuonna 2025 niitä jätettiin 15 % vähemmän kuin vuonna 2024. Tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten tulijoiden määrä pysyi vuonna 2025 vuoden 2024 tasolla; hakijamäärät ovat laskeneet merkittävästi vuodesta 2023. Valtaosa Suomeen ja Espooseen saapuneista kansainvälisen suojelun piirissä olevista henkilöistä ovat viime vuosina olleet ukrainalaisia tilapäistä suojelua saavia. Vuonna 2025 Espooseen muutti uusia ns. laskennallisten korvausten piiriin kuuluvia henkilöitä yhteensä 1029, joista noin 68 % oli Ukrainan sotaa pakenevia. Tilapäinen suojelu perustuu Euroopan unionin direktiiviin, joka on tätä ohjelmaan kirjoitettaessa voimassa 4.3.2027 saakka eikä sen jatkamisesta ole vielä tietoa.

Tilapäistä suojelua saavat ovat tähän asti saaneet valita, hakevatko kotikuntamerkintää vuoden oleskelun jälkeen vai jatkavatko valtion vastaanottojärjestelmän piirissä. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen (ns. pakti) toukokuussa 2024. Varsinkin Ukrainan sodan alkuvaiheessa saapuneet jäivät usein vastaanottojärjestelmän piiriin vuoden asumisaikaa edellytyksen täytyttyäkin. Tällä oli vaikutuksia mm. työttömäksi työnhakijaksi ja myös lasten perusopetuksen piiriin hakeutumiseen. Kesäkuussa 2026 voimaan astuneen vastaanottolain mukaan tilapäistä

suojelua saavien oikeus vastaanottopalveluihin päättyy kolme kuukautta sen jälkeen, kun heillä on mahdollisuus kotikunnan saamiselle. Sama kolmen kuukauden määräaika koskee myös muita kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneita. Tekstiä kirjoitettaessa ei ole vielä selvillä arviota siitä, mitä vaikutuksia uudella säädöksellä on esimerkiksi perusopetuksen piiriin hakeutuvien määrään.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on ollut merkittävä rooli maahan yksin alaikäisenä saapuneiden turvapaikanhakijoiden vastaanotossa. Vuoden 2026 alussa Espoossa toimi kolme perheryhmäkotia ja näissä oli yhteensä 27 paikkaa. Lisäksi kotoutumista tukevaa perhehoitoa järjestetään sijais- ja sukulaisperheissä.

Kunnat laativat elinvoimakeskuksen kanssa sopimuksen ns. kuntapaikoista, joille elinvoimakeskus ohjaa kiintiöpakolaiset sekä oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista tai tilapäistä suojelua saavista erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ja alaikäisenä yksin ilman huoltajaa Suomeen saapuneet. Sopimus on edellytys valtion korvauksille pakolaisten vastaanotosta. Espooseen kiintiöpakolaisena saapuneiden henkilöiden määrä on viime vuosina ollut varsin vähäinen. Kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa kuntapaikalle otettavien henkilöiden vastaanotossa. Kuntapaikalle otettavat henkilöt muodostavat kuitenkin ainoastaan pienen osan Espooseen muuttavista kansainvälistä suojelua saavista. Valtaosa turvapaikkamenettelyn kautta oleskeluluvan saaneista henkilöistä muuttaa kuntiin itsenäisesti.

Espoo on aiemmin sopinut vuosittain kuntapaikalle osoitettavien määräksi 30 henkilöä. Lukuun eivät sisälly yksin alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneet lapset tai nuoret, jotka ovat kirjoilla Espoossa sijaitsevilla perheryhmäkodeissa tai kuntouttavassa perhehoidossa. Valtuustokaudella 2025–2029 kuntapaikkojen määrä pidetään ennallaan ja kaupunginhallitukselle annetaan valtuudet nostaa tarvittaessa määräaikaisesti kuntapaikkojen määrää erillisellä päätöksellä. Näin on poikkeuksellisesti toimittu vuonna 2014 Syyrian kriisin aikana ja vuonna 2021 Afganistanista evakuoitujen takia.

2.5 Maahanmuuton ja kotoutumisen säätelyn ja rahoituksen muutokset

Maahanmuuttoa ja kotoutumista koskeva lainsäädäntö ja rahoitus ovat viime vuosina olleet poikkeuksellisen suuressa ja nopeassa murroksessa. Kansliapäälliköiden tulevaa hallitusohjelmaa koskevassa kannanotossa todetaan, että keskeisin väestörakenteeseen liittyvä epävarmuus seuraavien kahden vaalikauden aikana liittyy maahanmuuton määrään. He peräänkuuluttavatkin yhteisiä maahanmuuttopolitiikan linjoja: ”Maahanmuutolla on keskeinen merkitys Suomen kansantaloudelle, mikä korostaa maahanmuuttopolitiikan johdonmukaisuuden tarvetta. Suomessa on tarpeen sopia maahanmuuttopolitiikan päälinjoista.”¹

Suomen kotoutumisen edistämisen perinteinen vahvuus on ollut linjakkuus, joka ei tosin välttämättä ole heijastunut sen toimeenpanon rahoitukseen. Lähivuosia on kuitenkin leimannut yhtäältä kansainvälisen kilpailukyvyyn ja osaajapolitiikan ja toisaalta kiristyneen

maahanmuuttopolitikan välinen jännite. Lainsäädännön ja rahoituksen nopeiden muutosten kokonaisvaikutusten arviointi on ollut vaativaa, eikä niitä ole ehditty selvittää ennen uusien, osin päällekkäisten muutosten voimaantuloa. Tilanne haastaa Suomen kuntakenttää ja vaarana on, että ”Suomen kotoutumispolitiikan” sijaan meillä alkaa olla yksittäisten kuntien kotoutumispolitiikkoja. Pääkaupunkiseutu kantaa keskeisen vastuun Suomen kotoutumisen onnistumisesta, sillä alueella asuu noin puolet koko maan vieraskielisestä väestöstä ja seudulle keskittyy merkittävä osa kansainvälisistä osaajista. Tempoileva lainsäädäntö ja rahoitus haastavat mahdollisuutta kehittää ja toimeenpanna vastuullista ja pitkäjänteistä kilpailukykyä ja kotoutumista tukevaa palvelutuotantoa. Tämä on ongelmallista siksi, että tutkimuksissa on osoitettu kotouttamispolitiikalla onnistumisen olevan keskeinen tekijä maahanmuuton taloudellisissa vaikutuksissa. Onnistuneen kotouttamisen hyödyt ulottuvat myös seuraavaan sukupolveen nostamalla lasten tulevaa koulutusastetta ja tulotasoa. Kotoutumispalveluista säästäminen on lyhytnäköistä, kun varhaisen tuen, kielikoulutuksen ja nopean ohjautumisen työmarkkinoille on osoitettu tuottavan sekä välittömiä että pitkäkestoisia taloudellisia hyötyjä.²

Kotoutumislain kokonaisuudistuksessa vuonna 2025 alussa kuntien vastuut laajenivat, mutta esimerkiksi niiden saamat laskennalliset korvaukset ovat heikentyneet merkittävästi.

Järjestöillä on Suomessa ollut merkittävä rooli varsin laaja-alaisen kotoutumista tukevien palveluiden tuottamisessa ja nämä palvelut huomattavalla tavalla täydentäneet julkista palvelutuotantoa. Jo toteutuneet ja tulossa olevat järjestöihin kohdistuvat rahoitusleikkaukset heikentävät myös Espoossa maahanmuuttajille tarjolla olevia palveluita ja mm. vaikeuttavat kaikkein vaikeimmin tavoitettavien maahanmuuttajien ohjautumista julkisten palveluiden piiriin.

Kilpailemme kansainvälisistä osaajista muiden maiden kanssa. Ulkomaalaislain ja kansalaisuuslain kiristykset heikentävät kansainvälisten osaajaperheiden kokemaa ennakoitavuutta, sillä pysyvän oleskelun ja kansalaisuuden saaminen edellyttää mm. aiempaa pidempää asumisaikaa. Kun pysyvän aseman saavuttaminen pitkittyy ja ehtojen epävarmuus kasvaa, Suomeen muuttavien perheiden on vaikeampi arvioida, voivatko he rakentaa pitkäjänteisen ja turvallisen elämän täällä, mikä voi vaikuttaa sekä muuttopäätökseen että haluun jäädä pysyvästi. Jo voimaan tulleilla kolmansien maiden opiskelijoiden täyskatteisilla lukukausimaksuilla, sekä ohjelmaa kirjoitettaessa lausuntovaiheessa olevalla esityksellä kansainvälisten opiskelijoiden perheen yhdistämistä koskevilla muutoksilla voi jatkossa olla vaikutusta siihen, miten houkuttelevana opiskelumaana Suomea pidetään.

Ohjelmaa laadittaessa poliittisessa käsittelyssä ovat esimerkiksi kotihoidon tuen niin sanottu Norjan malli, jonka mahdollisista vaikutuksista on kirjoitettu enemmän maahanmuuttajanaisten työllistymistä koskevassa luvussa.

2.6 Maahanmuuttoa koskevan datapohjan laajentaminen

Maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvän päätöksenteon tulee perustua aiempaa vahvempaan tietopohjaan sekä kaupunkitasoiseen tietojohtamiseen. Väestön monimuotoistuesssa nopeasti ei enää riitä, että kehitystä tarkastellaan ainoastaan vieraskielisten tai ulkomaalaistaustaisten kokonaisryhmien tai keskiarvojen tasolla, vaan ilmiöitä on kyettävä analysoimaan nykyistä tarkemmalla kieli-, taustamaa-, sukupolvi- ja aluekohtaisella tasolla. Näin voidaan tunnistaa paremmin eri ryhmien välisiä eroja, vahvuuksia, palvelutarpeita ja kehityskulkuja sekä kohdentaa toimenpiteitä vaikuttavasti. Ohjelmakaudella vahvistetaan maahanmuuttoon liittyvän tiedon hyödyntämistä strategisen johtamisen, palveluiden suunnittelun ja päätöksenteon tukena.

Espoon tavoitteena on muodostaa maahanmuuttoon, kotoutumiseen ja väestön monimuotoisuuteen liittyvistä tarkasteluista nykyistä yhtenäisempi kaupunkitasoinen tilannekuva. Kaupungin eri tulosyksiköissä ja eri datahuoneiden kanssa tehtävässä yhteistyössä tuotetaan jo merkittävä määrä tietoa muun muassa maahanmuuton rakenteesta, tulokehityksestä, yrittäjyydestä, koulutuksesta, työllisyydestä, kansainvälisten osaajien veto- ja pitovoimaan liittyvistä kysymyksistä, osallisuudesta, hyvinvoinnista ja palveluiden käytöstä. Ohjelmakaudella tätä tietoa kootaan nykyistä systemaattisemmin yhteen, jotta voidaan tunnistaa poikkihallinnollisia ilmiöitä ja kehityskulkuja, jotka eivät näy yksittäisen toimialan tai tulosyksikön näkökulmasta. Ohjelmakaudella kehitetään edelleen maahanmuuttoa koskevaa Power BI -kokonaisuutta keskeiseksi tiedolla johtamisen työkaluksi. Tarkoituksena on yhdistää eri tietolähteistä tuotettua tietoa helposti hyödynnettäväksi kokonaisuudeksi, joka palvelee sekä operatiivista johtamista että strategista päätöksentekoa. Tavoitteena on lisätä tiedon saavutettavuutta ja tukea yhteistä tilanneymmärrystä koko kaupunkiorganisaatiossa.

Tietojohtamisen avulla pyritään tunnistamaan erityisesti sellaisia ilmiöitä, joiden ratkaiseminen edellyttää sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Lasten ja nuorten koulutuspolut, maahanmuuttajanaisten työllistyminen, alueellinen eriytyminen, kansainvälisten osaajien pitovoima sekä vieraskielisten asukkaiden hyvinvointi ovat esimerkkejä kokonaisuuksista, joissa yksittäinen palvelu tai toimiala ei yksin kykene vaikuttamaan lopputulokseen. Yhteisen tilannekuvan avulla voidaan tunnistaa kehityskulkujen taustalla olevia syy-yhteyksiä sekä kohdentaa resursseja oikea-aikaisesti ja vaikuttavasti. Samalla vahvistetaan kaupungin kykyä ennakoida tulevia palvelutarpeita ja väestörakenteen muutoksia.

Tietopohjan vahvistamisessa tehdään tiivistä yhteistyötä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa. Koska valtaosa hyvinvointialueen vieraskielisestä väestöstä asuu Espoossa, on yhteinen tieto- ja analyysiyhteistyö keskeinen väline palveluiden kehittämisessä. Kaupunki ja hyvinvointialue vahvistavat tiedonvaihtoa, yhteisiä tilannekuvia sekä vieraskielisen väestön hyvinvointia ja palveluiden saavutettavuutta koskevia analyyskejä. Tavoitteena on hyödyntää tietoa systemaattisesti ennakkoinnin, palveluiden kehittämisen ja resurssien vaikuttavan kohdentamisen tukena. Samalla luodaan pysyviä yhteistyörakenteita, joiden avulla maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyviä ilmiöitä voidaan tarkastella kokonaisuutena yli organisaatiorajojen.

2.7 Kehitämme ruotsinkielistä kotoutumispolkua

Laissa kotoutumisen edistämisestä säädetään maahanmuuttajan oikeudesta valita kotoutumiskielekseen suomi tai ruotsi. Pääministeri Orpon hallitusohjelma ja kansalliskielistrategia asettavat tavoitteeksi, että 5–10 % maahanmuuttajista kotoutuu ruotsiksi, mikä vastaa ruotsinkielisen väestön osuutta. Myös Espoo-tarinassa on asetettu tavoitteeksi ruotsinkielisen kotoutumispolun kehittäminen.

Tällä hetkellä Espoossa ei ole tarkkaa tietoa ruotsiksi kotoutuvien henkilöiden määristä. Valtio ylläpitää kotoutumisen asiakastietojärjestelmiä (A-TMT ja Koto-AJ), joihin kunnilla on käyttövelvoite. Tähän asti järjestelmistä ei ole ollut mahdollista saada tietoa ruotsin kotoutumiskielekseen valinneiden henkilöiden määrästä, mutta tilanne on muuttunut vuonna 2026. Työllisyyspalveluiden työntekijöiden arvion mukaan ruotsin kielen kotoutumiskielekseen valinneiden henkilöiden määrä on ollut toistaiseksi melko pieni. Vuonna 2025 perusopetuksen vieraskielisistä oppilaista 1 % osallistui ruotsinkieliseen opetukseen.

Ruotsin kielellä kotoutumisen edistäminen vastaa tarpeeseen vahvistaa ruotsinkielisen työvoiman määrää. Erityisen tärkeää tämä on työvoimapula-aloilla, kuten sosiaali- ja terveyspalveluissa, varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa sekä palvelualoilla.

Espoossa aloitti vuoden 2025 kesäkuussa työnsä palvelukoordinaattori, jonka tehtävänä on varmistaa, että asiakastyötä tekeillä henkilöillä ja sidosryhmillä on tietoa ruotsin kielellä kotoutumisen mahdollisuudesta sekä palveluista. Palvelukoordinaattorin tehtäviin kuuluu myös kuvata ruotsin kielellä kotoutumisen palvelupolut Espoossa ja pääkaupunkiseudulla, sekä toimia ja vaikuttaa aktiivisesti ruotsinkielisen kotoutumisen eri verkostoissa. Ruotsin kielellä kotoutuvien pienen määrän vuoksi kotoutumispalveluiden järjestämisessä on tarpeen tehdä yhteistyötä muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa. Espoo on kesällä 2026 saanut ulkoista rahoitusta tämän yhteistyön koordinoimiseksi.

Vuoden 2026 alusta lähtien pääkaupunkiseudulla on ollut tarjolla Helsingfors Arbiksen tuottamana ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta työvoimakoulutuksena aiemman omaehtoisen koulutuksen sijaan. Pienten osallistujamäärien vuoksi ruotsinkielisten kotoutumispalveluiden tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas kohdentaminen eri koulutustaustaisille asiakasryhmille on haastavaa. Espoon kaupunki tukee kotoutumista ruotsiksi tarjoamalla kieliharjoittelupaikkoja kotoutumiskoulutusta suorittaville. Erityisesti ruotsinkieliset sivistyspalvelut voi tarjota harjoittelupaikkoja. Suomeen työhön saapuneiden maahanmuuttajien ruotsin kielen oppimisessa Esbo Arbiksen vapaan sivistystyön kurssit ovat avainasemassa.

Aikuisten kotoutumisen keskeisin tavoite on työllistyminen. Ruotsinkielisen kotoutumisen vahvistaminen edellyttää, että kotoutujilla on todellisia mahdollisuuksia työllistyä ruotsiksi, mikä puolestaan vaatii tiivistä yhteistyötä ruotsin- ja kaksikielisten työnantajien kanssa. Pääkaupunkiseudun kaupungit kehittävät yritys yhteistyötä, jotta kotoutujille voidaan

rakentaa selkeä polku ruotsinkieliseen työelämään, vaikka ruotsinkielisten työpaikkojen suhteellisen vähäinen määrä asettaakin tälle työlle haasteita.

Ruotsin kielellä kotoutuvien määrän kasvattaminen edellyttää tarjolla olevien kotoutumispalveluiden lisäksi myös palveluneuvonnan osaamista kaupungin eri yksiköissä. Henkilöstön osaamisen kehittäminen on olennaisessa roolissa ruotsinkielisen kotoutumisen edistämisessä. Kaupungin oman neuvonnan tueksi matalan kynnyksen neuvontaa maahanmuuttajille tarjoava Hello Espoo -info on jo pidempään hankkinut ruotsinkieliseltä tiedotus- ja kulttuurikeskus Luckanilta neuvontapalvelua ruotsin kielellä kotoutumisesta, mutta neuvonnan kysyntä on ollut varsin vähäistä. Toukokuusta 2026 alkaen kotoutumiskielen valinnasta ja erityisesti mahdollisuudesta valita kotoutumiskieleksi myös ruotsi on tarjottu neuvontaa työllisyyspalveluiden aulassa, jotta tieto tavoittaisi mahdollisimman tehokkaasti hiljattain maahan saapuneet henkilöt. Luckan toimii tässäkin palveluntuottajana ja toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan loppuvuodesta 2026, jolloin päätetään myös neuvontapalvelun jatkosta.

Tavoite	Mittari
Ruotsin kielellä kotoutuvien henkilöiden määrä kasvaa	Ruotsin kielen kotoutumiskielekseen valinneiden aikuisten lukumäärä Ruotsinkielisessä perusopetuksessa olevien vieraskielisten lasten osallistuvista

3.Väestöryhmien välisten erojen kaventaminen Espoon kestävästä tulevaisuudesta edellytyksenä

Espoo-tarinan mukaan jokainen espoolainen lapsi oppii hyvin suomen tai ruotsin kielen. Varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle lapset ja nuoret saavat riittävän tuen oppimiseen ja hyvinvointiin. Tähtäämme siihen, että kaikki espoolaiset nuoret suorittavat vähintään toisen asteen koulutuksen. Monipuolinen osaaminen on mahdollista kaikille taustasta riippumatta. Vähennämme segregatiota ja eriarvoisuutta lasten ja nuorten arjessa yhteisvoimin. Äidinkieleltään vieraskielisten osuus lukioden ja korkeakoulujen opiskelijoissa kasvaa. Jokainen lapsi ja nuori kokee kuuluvansa joukkoon ja tulevaisuutta kohdelluksi arvostavasti.

Espoo-tarinan mukaan tavoitteena ovat vaikuttavat työllisyyspalvelut ja erityisesti kaupunkien alhaisin nuorisotyöttömyys sekä maahanmuuttajien työttömyyden lasku siten, että ero kotimaankielisiin pienenee. Aiempaa suurempi osa Espooseen pitkäaikaisesti muuttavista ulkomaalaisista oppii kunnolla suomen tai ruotsin kielen.

Kasvavassa ja kansainvälistyvässä Espoossa kaupungin tuleva elinvoima, osaamispohja ja taloudellinen kestävyys rakentuvat sille, että kaikki väestöryhmät menestyvät

koulutuksessa ja työelämässä, sillä yhä suurempi osa espoolaisista lapsista, nuorista ja työikäisistä on ulkomaalaistaustaisia. Koulutuksessa syntyvät erot heijastuvat myöhemmin koulutusasteeseen, työmarkkina-asemaan, tulotasoon ja hyvinvointiin. Mitä aikaisemmin oppimistulosten eroja onnistutaan kaventamaan, sitä paremmin voidaan ehkäistä myöhempiä työllisyys- ja syrjäytymisriskejä. Työvoiman saatavuuden ja kaupungin rahoituspohjan kannalta on keskeistä onnistua nostamaan ulkomaalaistaustaisten työllisyysastetta ja laskemaan työttömyysastetta. Erojen kaventaminen on investointi kaupungin tulevaisuuteen.

Oppimistulosten, koulutustason ja työllisyyden välisten erojen kaventaminen ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten espoolaisten välillä ei siten ole ainoastaan yhdenvertaisuuskysymys, vaan keskeinen edellytys kaupungin kilpailukyvyille, osaavan työvoiman saatavuudelle, julkisen talouden kestävyydelle sekä sosiaalisesti eheälle kaupungille. Maahanmuuton vaikutukset riippuvat ratkaisevasti siitä, kuinka hyvin maahanmuuttajat ja heidän lapsensa kiinnittyvät koulutukseen, työelämään ja yhteiskuntaan. Tavoitteena on kaventaa väestöryhmien välisiä eroja esimerkiksi osaamisessa ja työllisyydessä vahvistamalla ulkomaalaistaustaisten osaamista ja työmarkkina-asemaa, ei heikentämällä suomalaistaustaisten osaamisen tai työllisyyden tasoa.

3.1 Espoossa jokainen lapsi ja nuori voi onnistua ja yltää parhaimpaansa

3.1.1 Opinpolku kantaa ja lukutaito vahvistuu

Espoossa perusopetusikäisistä lapsista 30 % puhui vuonna 2025 äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia, ja osuuden arvioidaan kasvavan 36 %:iin vuoteen 2030 mennessä.

Espoon tavoitteena on, että suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten oppimistulosten väliset erot kaventuvat oppimistuloksia nostamalla. Ohjelmassa tätä seurataan lukusujuvuuden avulla, koska sillä on erityisesti havaittu olevan vaikutusta koulumenestykseen. Ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten oppilaiden oppimistulosten eroja kavennetaan vahvistamalla opetuskielen osaamista, tarjoamalla välineitä kielitaidon pitkäjänteiseen kehittämiseen sekä tukemalla oppilaiden kasvua kieliyhteisön täysivaltaisiksi jäseniksi. Tavoitteena on varmistaa riittävät kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Lisäksi oppilaita kannustetaan osallistumaan oman äidinkielen opetukseen. Tutkimusnäytön mukaan oman äidinkielen taitojen kehittäminen tukee suomen tai ruotsin oppimista. Vahva ensimmäinen kieli (äidinkieli) vahvistaa kielellisiä ja tiedollisia valmiuksia, kuten sanaston, lukutaidon ja käsitteellisen ajattelun kehittymistä, mikä helpottaa myös koulun opetuskielen omaksumista.

Tuoreen tutkimuksen mukaan maahanmuuttajatausta ja koulutustaso liittyvät Suomessa vahvasti toisiinsa, mutta yhteys vaihtelee selvästi maahanmuuttajasukupolven ja maahanmuuttoajan mukaan. Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat koulutustasossa selvästi heikoimmassa asemassa, ja mitä vanhempana lapsi muuttaa

Suomeen, sitä suuremmaksi ero kantaväestöön kasvaa. Kokonaisuutena tulokset osoittavat, että maahanmuuttoikä, sukupolvi ja perheen vanhempien koulutustausta muodostavat keskeisen mekanismin, joka selittää koulutuseroja maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön välillä.³ Ohjelman seurannassa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan se, onko lapsi syntynyt ulkomailla vai Suomessa, mutta maahanmuuttoikää ei valitettavasti ole mahdollista tarkastella.

Viime valtuustokaudella eri kieliryhmien oppimistulosten eroja seurattiin 6. luokan lukuvuositoluidustun ja 9. luokan päättötoluidustun neljän oppiaineen keskiarvojen avulla. Vieraskielisten oppilaiden keskiarvot olivat sekä 6. että 9. luokalla kotimaankielisiä matalammat, eikä eroissa tapahtunut neljän vuoden aikana merkittävää muutosta. Vuonna 2025 vieraskielisten 9.-luokkalaisten päättötoluidustun keskiarvo oli 7,71, mikä jäi hieman alle Espoon lukioden alimman sisäänpääsyrajan (7,75).

Päättötoluidustun keskiarvo ei kuitenkaan ole täysin luotettava mittari oppimistulosten vertailuun, koska arviointikäytännöissä voi olla koulujen välisiä eroja eivätkä arvosanat aina vastaa oppilaan todellista osaamista. Vuoden 2022 PISA-tutkimus osoittaa vieraskielisten ja ulkomaalaistaustaisten oppilaiden oppimistulosten olevan Suomessa keskimäärin heikompia kuin valtaväestöllä, erityisesti lukutaidossa. Heikko lukutaito oli 61 prosentilla ulkomailla syntyneistä ja 39 prosentilla Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista oppilaista.

Perusopetuksessa yhtenäisiä valtakunnallisia kokeita on yleisesti vastustettu, koska niiden pelätään kaventavan opetusta ja siirtävän arvioinnin painopistettä kohti ulkoista kontrollia ja tuottavan koulujen välisiä ”ranking-listoja”. Oppilaiden erilaiset taustat ja tarpeet tekevät yhden kokeen sovittamisesta kaikille haastavaa, mikä herättää huolta arvioinnin oikeudenmukaisuudesta. Lisäksi opettajien autonomian on nähty heikkenevän, jos arviointi perustuisi valtakunnallisiin testeihin. Toisaalta päätöksenteon ja resurssien kohdentamisen tueksi olisi tarpeen, että oppimistulosten välisistä eroista olisi saatavilla nykyistä kattavammin luotettavaa tietoa.

Espoossa otettiin vuonna 2025 käyttöön DigiLukiseula ja vuonna 2026 ruotsinkielinen ILS Digital. Seulojen tarkoituksena on auttaa tunnistamaan ne oppilaat, joilla on riski lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksiin tai joilla on haasteita peruslaskutaidon sujuvuudessa. Tuloksia tulkitessa tulee ottaa huomioon, että seulat on normitettu suomea/ruotsia äidinkielenään puhuville. Tuloksia tulee arvioida oppilaantuntemuksen, ei pelkän testin perusteella.

Espoon Digilukiseulan tuloksissa lukusujuvuudessa 2025 erityisesti ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten oppilaiden tuloksissa oli paljon heikkoa menestystä. Tuloksia arvioitaessa on hyvä muistaa, että heikkoon suoriutumiseen testissä voi olla syynä heikko kielitaito, heikko tekninen lukutaito tai kapea sanavarasto, jotka selkeästi vaikeuttavat luetun ymmärtämistä.

Lukusujuvuus kuuluu PISA-tutkimuksessa mitatun osaamisen vahvimpiin selittäjiin. Huolestuttavaa on, että vuoden 2025 DigiLukiseulan 7. luokan tulosten mukaan

keskitasoisesti tai sitä sujuvammin lukevien oppilaiden osuus Suomessa syntyneistä vieraskielisistä oli vain 40 %, kun se suomenkielisillä oli 76 %. Riittävä ja varhainen koulukielen tuki voikin kaventaa oppimistuloseroja merkittävästi. Espoo-tarinan tavoite 1.1. Lukutaito vahvistuu, on siten avainroolissa eri kieliryhmien oppimistulosten välisten erojen kaventamisessa. Samalla on tärkeä tunnistaa, että oppilaan maahanmuuttotausta ei itsessään ennusta heikkoa osaamista, vaan esimerkiksi perheen sosioekonomisella asemalla on siihen merkittävä vaikutus.

Tavoite	Mittari
Oppimistulosten erot vieraskielisten ja kotimaankielisten oppilaiden välillä kaventuvat	DigiLukiseula: Keskitasoisesti tai sitä sujuvammin lukevien osuudet suomalaistaustaiset/Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset/ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset

3.1.2 Nostamme ulkomaalaistaustaisten lasten osallistumisastetta varhaiskasvatuksessa

Espoo-tarinan tavoitteena on lasten osallistumisasteen kasvattaminen varhaiskasvatuksessa ja erityisesti *vieraskielisten ja suomen-/ruotsinkielisten lasten osallistumisasteiden erojen kaventaminen*. Varhaiskasvatus muodostaa keskeisen ympäristön vieraskielisten lasten suomen- ja ruotsin kielen taitojen kehittymiselle. Espoossa tarkasteltiin vuosina 2020–2021 varhaiskasvatukseen osallistumisen vaikutusta 2. luokan ALLU-lukutaitotestin tuloksiin. Selvitys antoi viitteitä siitä, että varhaiskasvatukseen osallistuminen yli kahden vuoden ajan vaikutti ulkomaalaistaustaisilla lapsilla myönteisesti myöhempään lukutaitoon. Vastaavaa eroa ei ollut havaittavissa suomenkielisillä lapsilla.

Vuonna 2025 vieraskielisten lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen oli noin 8 prosenttiyksikköä pienempi kuin suomen- tai ruotsinkielisillä. Erot korostuvat erityisesti 2-vuotiaiden kohdalla: tuolloin osallistumisasteiden välinen ero oli yli 16 prosenttiyksikköä. Osallistumisasteen rinnalla on tarpeen tarkastella läsnäoloastetta, mistä ei Espoossa ole saatavilla dataa kieliryhmittäin. Varhaiskasvatuksessa kohtaamiset huoltajien kanssa ovat päivittäisiä ja keskusteluissa korostetaan säännöllisen osallistumisen merkityksestä lapsen kielitaidon kehittymiselle.

Espoo pitää keskeisenä neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä osana lasten hyvinvoinnin, kielenkehityksen ja kotoutumisen tukemista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vieraskielisten perheiden varhaiseen tukeen. Hyvinvointialueen aiempi, nyttemmin lakkautettu MONIKU-toiminta osoitti, että vanhempien ohjaus lapsen äidinkielen, vuorovaikutuksen ja varhaisen kehityksen tukemisessa vahvistaa sekä lapsen hyvinvointia että perheiden kotoutumista. Espoon tahtotilana on käynnistää neuvottelut

hyvinvointialueen ja valtakunnallisten päättäjien kanssa mahdollisuudesta tuoda neuvolapalvelut nykyistä tiiviimmin osaksi varhaiskasvatusta esimerkiksi seuraavan hallituskauden pilottina.

Vieraskielisten lasten osuus varhaiskasvatuksessa vaihtelee palvelualueittain huomattavasti: vuonna 2025 suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa osuus vaihteli vajaasta 17 prosentista yli 60 prosenttiin. Yksittäisten päiväkotien välillä erot ovat merkittävästi tätäkin suurempia. Varhaiskasvatuksen merkitys suomen tai ruotsin oppimiselle riippuu olennaisesti siitä, kuinka paljon lapsi kuulee näitä kieliä arjen vuorovaikutuksessa, leikeissä ja kaverisuhteissa. Ilmiö kytkeytyy laajempaan keskusteluun alueellisen eriytymisen ehkäisemisestä.

Varhaiskasvatuksessa suomen ja ruotsin kielen oppimista tuetaan arjessa leikin, laulujen, lorujen ja keskustelujen avulla. Kieli- ja kulttuuritietoinen pedagogiikka hyödyntää jokaisen vuorovaikutustilanteen oppimismahdollisuutena, ja kielen kehitystä tuetaan tavoitteellisesti lasten tarpeiden mukaan. Lukemisen valmiuksia vahvistetaan säännöllisellä lukemisella, ja kielitaidon etenemistä seurataan yhdessä huoltajien kanssa. Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa tukea antavat kieli- ja kulttuuriopettajat, ruotsinkielisessä konsultoiva opettaja.

Varhaiskasvatuksen osallistumisastetta tuetaan saavutettavalla ja monikielisellä ulkoisella viestinnällä, viestimällä varhaiskasvatuksen palveluista äitiys- ja lastenneuvolapalveluihin sekä kehittämällä avoimessa varhaiskasvatuksessa tapahtuvaa palveluohjausta. Jatkuva dialogi maahanmuuttajayhteisöjen kanssa on keskeistä. Kevään 2026 aikana pidettiin työpajoja maahanmuuttajajärjestöjen toimintaan osallistuville asukkaille liittyen varhaiskasvatukseen kehittämiseen, ja näiden työpajojen tuloksia on tarkoitus hyödyntää varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamiseen tähtäävissä toimenpiteissä.

Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen edellyttää maahanmuuttajavanhempien luottamusta. Espoossa luottamusta varhaiskasvatukseen on kasvatettu tarjoamalla maahanmuuttajataustaisten kotivanhempien lapsille avoimen varhaiskasvatuksen kerhoja sen ajan, kun vanhempi (useimmiten äiti) on suomen kielen opetuksessa. Tarjolla on myös kielen oppimista tukevaa muskaritoimintaa vauvaikäisten vanhemmille. Palvelukonseptia on hiottu ja rakennettu äitien, varhaiskasvatuksen työntekijöiden, kotivanhempien kotoutumispalveluita tarjoavan Koto-Espoon ja S2-opettajien yhteispelinä. Äitien asiakaspalautteen mukaan luottamus lastenhoitoon ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan osaamiseen on ollut varsin korkea (vuosina 2025–2026 4,7–5,0/5,0).

Vuonna 2025 kotihoidon tukea maksettiin yhteensä 4082:sta vuosina 2023–2024 syntyneestä espoolaisesta lapsesta, joista noin 33 % oli vieraskielisiä. Osuus on suhteellisen lähellä heidän osuuttaan vastaavan ikäisestä väestöstä. Kotihoidon tuki vähentää varhaiskasvatukseen osallistumista, koska se taloudellisesti kannustaa hoitamaan alle 3-vuotiaita lapsia kotona. Erityisen merkittävästi tämä koskee vanhempia, joilla on matala tulotaso tai heikompi työmarkkina-asema. Monessa (maahanmuuttaja)perheessä kotihoidon tuen merkitys voi olla suuri. Tukeakseen

varhaiskasvatukseen hakeutumista Espoo muutti vuonna 2023 kotihoidon tuen ns. kuntalisän saamisen perusteita niin, että lisää voidaan maksaa alle 18 kuukauden ikäisestä lapsesta, vaikka hänen isosisaruksensa osallistuisivat varhaiskasvatukseen.

Tavoite	Mittari
Suomen- tai ruotsinkielisten ja vieraskielisten 1–6-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen osallistumisasteen ero kaventuu valtuustokaudella	Osallistumisaste varhaiskasvatukseen äidinkielen (suomi, ruotsi, muu) mukaan jaoteltuna ikäryhmät 1–6 sekä yhteensä

3.1.3 Yhä useampi Suomessa syntynyt vieraskielinen lapsi osallistuu S1-opetukseen

Espoo vahvistaa koulutuksellista yhdenvertaisuutta varmistamalla, että kielitausta ei rajoita lasten ja nuorten koulutuspolkua tai koulutuksellisia mahdollisuuksia. Espoo edistää vieraskielisten lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia menestyä opinnoissaan vahvistamalla kielitietoista pedagogiikkaa, oppimisen tukea ja koulutuspolkujen jatkuvuutta. Espoon tahtotilana on, että jokainen nuori voi taustastaan riippumatta saavuttaa koulutuspotentiaalin ja löytää yhdenvertaisen väylän jatko-opintoihin.

Vuonna 2025 Suomessa syntyneistä vieraskielisistä kuudesluokkalaisista lapsista 81,4 % osallistui Suomi toisena kielenä -opetukseen (S2) Espoossa. Osuus on hienoisesti laskenut vuodesta 2022, mutta on silti varsin suuri. S2-oppimäärä on ilmeinen valinta vasta maahan saapuneelle oppilaalle, mutta varhaiskasvatusikäisenä maahan muuttaneiden tai toisen sukupolven maahanmuuttajien ohjaaminen S2-oppimäärään ja sieltä pois on valtakunnallisesti ollut hyvin vaihtelevaa. S2-opintoihin on ohjattu myös oppilaita, jotka hyötyisivät S1-opinnoista.

Suomi toisena kielellä (S2) -oppimäärän opiskelun vaikutuksesta vaikutusta perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen ei ole olemassa laajempaa empiiristä tutkimusta. Espoossakaan ei ole käytettävissä tietoa siitä, eroavatko Suomessa syntyneiden vieraskielisten nuorten 2. asteen koulutusvalinnat sen mukaan ovatko he osallistuneet S1- vai S2-opetukseen. Vaikka S2-opetuksen vaikutuksesta oppimistuloksiin, koulutusasteiden välisiin siirtymiin tai myöhempään työuraan ei ole tutkimustietoa, on tuotu esiin huoli siitä, että S2-opetuksessa saavutettu kielitaito ei aina riitä täysipainoiseen opiskeluun toisella asteella tai korkeakouluissa. Espoossakin olisi tarpeen selvittää, ketkä Suomessa syntyneistä vieraskielisistä lapsista ohjautuvat S2-opetukseen, millä perusteella sekä se, miten tämä vaikuttaa heidän myöhempään oppimispolkuunsa ja koulutusvalintoihinsa.

Espoon tavoitteena on, että S2-opetukseen osallistuvien Suomessa syntyneiden vieraskielisten lasten osuus puolittuu valtuustokauden aikana vuoden 2024 tasosta (84 %).

Opetushallitus on uudistanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärien (S2-opetus) osalta siten, että muutokset astuvat voimaan elokuussa 2026. Perusteissa täsmennetään sitä, milloin S2 on oppilaalle tarkoituksenmukainen oppimäärä. Tämä on tärkeää myös että opetuksen resurssien oikean kohdentumisen vuoksi. Opetusta annetaan oppilaille, joilla on merkittäviä puutteita suomen tai ruotsin kielessä.

Espoon kaupungin suomenkielisen paikallista perusopetuksen opetussuunnitelmaa on täsmennetty näiltä osin siten, että Suomessa syntyneet oppilaat aloittavat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen opiskelun suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä. Oppilaan suomen kielen taito arvioidaan ja hänelle sopiva oppimäärä valitaan 1. luokan syyslukukauden aikana. Tavoitteena on, että Suomessa syntyneiden S2-opetuksessa olevien määrä laskee nykytasoon verrattuna. Espoo varmistaa, että jokainen koulu noudattaa koulutulokkaiden suomen kielen oppimäärän valintaprosessia ja jatkaa oppimäärän vaihdon siirtymäprosessin jalkauttamista kouluihin. Samalla tulee varmistaa, että S1-opetuksessa pystytään vastaamaan vieraskielisten lasten mahdollisiin tuen tarpeisiin.

Espoo vahvistaa maahanmuuttotaustaisten lasten ja nuorten suomen kielen taitoa kehittämällä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kielitietoista pedagogiikkaa, opetuksen laatua ja jatkuvuutta sekä akateemista kielitaitoa tukevia oppimisympäristöjä. Samalla ehkäistään oppilaiden eriytymistä ja varmistetaan, että rakenteet, pedagogiset käytännöt ja tukitoimet tukevat kielen oppimista systemaattisesti koko koulutuspolun ajan. Myös kielitietoisuuden johtamisen kehittäminen on tärkeää, jotta opettajien yhteistyölle ja kielitietoisuuden toimintakulttuurin kehittämiseksi voidaan luoda rakenteet ja toimintaedellytykset.

Tavoite	Mittarit
Suomi toisena kielenä (S2) -opetuksessa olevien Suomessa syntyneiden vieraskielisten osuus puolittuu valtuustokauden aikana vuoden 2024 tasosta (84 %)	S2-opetuksessa olevien Suomessa syntyneiden vieraskielisten oppilaiden prosenttiosuus Syksyllä 2026 perusopetuksen 1. luokan aloittavien Suomessa syntyneiden vieraskielisten oppilaiden jakautuminen S1- ja S2-opetukseen

3.1.4 Yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet toisella asteella

Maahanmuuttotaustaisten nuorten kouluttautumista koskenut tutkimus on antanut viitteitä koulutuspolkujen eriytymisestä. Tilastolliset tarkastelut ovat osoittaneet, että nämä nuoret jäävät valtaväestön nuoria todennäköisemmin vaille toisen asteen koulutuspaikkaa, keskeyttävät koulutuksen keskimääräistä useammin ja jäävät yleisesti muita matalammalle

koulutusasteelle. Oppilaanohjauksen merkitys on keskeinen koulutuspolkujen näkökulmasta. Näkyviin vähemmistöihin kuuluvien nuorten koulutuspolut ovat edellyttäneet erityistä sinnikkyyttä suunnata kohti omia tavoitteita korkea-asteen opintoihin nykyisessä koulutusjärjestelmässä.⁴ Yhdenvertaisuusvaltuutetun tekemän selvityksen mukaan sekä oppilaanohjauksessa että S2-oppimäärään ohjauksessa tapahtuu syrjivää ohjausta.

Koulutuksen periytyvyys näkyy jo peruskoulun aikana, sillä perheen sosioekonominen tausta vaikuttaa merkittävästi nuorten koulutusodotuksiin ja jatko-opintovalintoihin. Korkeammin koulutetuissa perheissä koulutusta arvostetaan, opiskelua tuetaan ja koulutusjärjestelmän mahdollisuudet tunnetaan paremmin. Myös maahanmuuttajataustaisten nuorten koulutuspolkuihin vaikuttavat vanhempien koulutustaso sekä kotoutumiseen liittyvät tekijät, kuten kielitaito ja asema työmarkkinoilla. Vaikka maahanmuuttajataustaiset nuoret kohtaavat keskimäärin enemmän koulutukseen liittyviä haasteita, heidän koulutustavoitteensa ovat usein korkeita ja koulutusta pidetään tärkeänä väylänä eteenpäin elämässä. Koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen on tärkeää niin yksilöiden työllistymisen, yhteiskunnan osaamispohjan kuin sosiaalisen vakaudenkin näkökulmasta. Espoon lukiokoulutuksessa keskeistä on vahvistaa kielitietoista opetusta, akateemista kielitaitoa ja kulttuurista ymmärrystä, jotta yhä useampi monikielinen nuori voi hakeutua lukioon ja suorittaa sen menestyksekkäästi.

Espoon tavoitteena on, että perusopetuksen päättäneistä vieraskielisistä yhä suurempi osuus aloittaa lukiokoulutuksen. Tavoitteena on lisäksi kasvattaa lukioista valmistuvien 19–20-vuotiaiden vieraskielisten osuutta suhteessa saman ikäiseen vieraskieliseen väestöön sekä vähentää lukio-opintojen keskeyttämistä.

Vuonna 2025 vieraskielisten nuorten osuus 19-vuotiaiden ikäluokasta Espoossa oli 23,9 %. Espoon suomenkielisistä lukioista valmistuneista 19-vuotiaista vieraskielisiä oli 11,9 % ja Omnian ammatillisesta perustutkinnosta valmistuneita puolestaan 30,8 %. Viidessä vuodessa ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden vieraskielisten nuorten osuus kasvoi 18,3 prosenttiyksikköä, mutta lukioista valmistuneiden osuus ainoastaan 4,4 prosenttiyksikköä. Tällä hetkellä Espoossa noin 43 % vieraskielisistä ja noin 77 % suomen- ja ruotsinkielisistä perusopetuksen päättävistä oppilaista aloittaa lukiokoulutuksen. Lukiokoulutuksen valitsevien osuus on poikkeuksellinen muuhun maahan verrattuna. Koulutuksellisen tasa-arvon näkökulmasta on kuitenkin varmistaa, että syntyperä ei määritä toiselle asteelle hakeutumisen valintoja.

Eri kielitaustoista tulevien nuorten päätyminen erilaisille koulutuspoluille on monella tapaa haasteellista sekä yksilöiden yhdenvertaisten mahdollisuuksien, mutta myös laajemman sosiaalisen liikkuvuuden ja tulevaisuuden työmarkkinoiden tarvitseman osaamisen näkökulmasta. Kyseessä on monitahoinen prosessi, jossa kielitaito, arviointikäytännöt, asuinalueen eriytyminen, perhetausta ja koulutusjärjestelmän rakenteet vahvistavat toisiaan.

Koulutuskuntayhtymä Omnia on Espoon alueella keskeinen ammatillisen koulutuksen järjestäjä, jonka ammatillisen perustutkinnon opiskelijoista 46,4 % oli vieraskielisiä vuonna 2025. Omnia toimii merkittävänä kouluttajana myös maahan tulleeille nuorille, jotka eivät ikänsä tai koulutustaustansa vuoksi enää ohjaudu perusopetukseen. Omnian ammatillisessa opetuksessa 19-vuotiaiden vieraskielisten opiskelijoiden keskeyttämisprosentti oli vuosina 2022–2025 selvästi korkeampi kuin suomen- ja ruotsinkielisten opiskelijoiden. Vieraskielisten keskeyttämiset ovat kuitenkin vähentyneet, mikä on kaventanut ryhmien välistä eroa, vaikka se on edelleen huomattava. Vuonna 2024 ammatillisista perustutkinto-opinnoista valmistui 50 % opinnot aloittaneista vieraskielisistä, kun suomen-/ruotsinkielisistä valmistui liki 62 %.

Omnian ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja aikuislukion tavoitteena ohjelmassa on vähentää negatiivisia opintojen keskeytyksiä ja kaventaa suomen-/ruotsinkielisten ja vieraskielisten opiskelijoiden keskeyttämisten välistä eroa. Lisäksi tavoitteena on, että vieraskielisten osuus 19–20-vuotiaista Omnian ammatillisesta perustutkintokoulutuksesta valmistuneista on yhtä suuri kuin suomen- ja ruotsinkielisillä opiskelijoilla.

Tavoitteena on, että Omnia seuraa ja arvioi aiempaa systemaattisemmin ja tarkemmin opintojen keskeyttämistä opiskelijoiden kielitaustan näkökulmasta ja tunnistaa mahdolliset eriarvoisuutta aiheuttavat riskitekijät sekä kohdentaa ennakoivia tukitoimia niihin opiskelijaryhmiin, joilla on kohonnut riski keskeyttää opinnot.

Keskeisenä kehittämiskohteena on myös aiemman, jo ulkomailta saavutetun osaamisen tunnistaminen niin, että opiskelijan ei tarvitse koulutuksessa uudelleen suorittaa jo osaamiaan sisältöjä. Opiskelija voisi näyttää osaamistaan kielitaidosta riippumatta ja opiskeltavan tutkinnon perusteiden mukaisesti ammattitaitovaatimuksittain. Vastaavaa on Espoossa pilotoitu jo ennen tutkinto-opintojen aloittamista työnhakija-asiakkaiden osaamisen kartoittamisessa

Myös perusopetuksen loppuvaiheessa maahan muuttavien nuorten osaamisen jatko-opintovalmiuksien kartoittamista sekä näiden pohjalta sopivia koulutuspolkuja on tärkeää kehittää koulutus- ja ohjaustyötä tekevien tahojen yhteistyöllä.

Perusopetuksen päättäneiden ilman opiskelupaikkaa olevien oppivelvollisten ohjaus ja valvonta on asuinkunnan lakisääteinen tehtävä. Ohjaus koskee alle 18-vuotiaita, ja se pitää sisällään opiskelupaikan osoittamisen, jos nuori on ilman opiskelupaikkaa. Kun nuori on saanut opiskelupaikan, ohjausvastuu siirtyy oppilaitokselle. Oppivelvollisuus jatkuu, kunnes nuori täyttää 18 vuotta tai saa suoritettua toisen asteen koulutuksen.

Espoossa oppivelvollisuuden ohjauksen tiimin vastuulla on tavoittaa ja ohjata nuoret, joilla ei ole opiskelupaikkaa. Oppivelvollisuuden ohjaus on keskeinen palvelu myös maahan tulleeille 15—17-vuotiaille nuorille, ja ohjaustiimin tehtävä on tavoittaa myös tämän ikäryhmän nuoret. Ohjaustyö on keskeinen palvelu, jotta vasta maahan tulleet nuoret saavat tilanteeseensa sopivan opiskelupaikan. On tärkeää, että kohderyhmä saa mahdollisuuksistaan realistista tietoa ja että myös tälle kohderyhmälle kehitetään

koulutuspalveluita, joissa he voivat saada toisen asteen koulutuksessa tarvittavaa osaamista valmiuksiensa ja koulutustoitteidensa mukaisesti.

Yhä suurempi osuus pääkaupunkiseudun ulkomaalaistaustaisista nuorista on syntynyt Suomessa. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten taustamaarakenne poikkeaa ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten taustamaista. Vuonna 2022 pääkaupunkiseudulla Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten yleisimmät taustamaat olivat Venäjä tai entinen Neuvostoliitto sekä Somalia. Huolestuttava havainto on, että pääkaupunkiseudun Suomessa syntyneistä somalialaistaustaisista 20–29-vuotiaista nuorista miehistä noin 50 % oli vailla toisen asteen tutkintoa vuonna 2022, irakilastaustaisilla osuus oli hieman pienempi.⁵ Espoossa vuonna 2025 Suomessa syntyneistä somalialaistaustaisista (miehet ja naiset) 20–30-vuotiaista vajaa 40 % oli vailla toisen asteen tutkintoa. Arabiankielisillä 20–25-vuotiailla osuus oli yli 40 %. Vaikka tilastollisesti tarkasteltuna suhteelliset luvut ovat suuria, ovat absoluuttiset määrät ainakin toistaiseksi vielä siinä määrin pieniä, että johtopäätösten tekemisessä on syytä olla varovainen.

Espoon tulee varmistaa, että Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten koulutuspolut johtavat toisen asteen tutkintoon taustasta riippumatta. Tavoitteena on poistaa väestöryhmien väliset erot tutkinnon suorittamisessa sekä vahvistaa työllistymisen, jatko-opintojen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen edellytyksiä. Väestörakenteen muuttuessa tavoitteen saavuttaminen on ratkaisevaa sekä nuorten hyvinvoinnin että kaupungin kestävä kehityksen kannalta. Espoon on seurattava oppivelvollisuuden toteutumista ja toisen asteen tutkinnon suorittamista eri väestöryhmissä sekä varmistettava, että yllä kuvatut osuudet lähtevät selkeään laskuun. Tämä edellyttää määrätietoista poikkihallinnollista yhteistyötä mm. KOTO-toimialan, oppivelvollisuuden ohjauksen, Ohjaamotalon, Omnian ja työllisyyspalveluiden välillä.

Kun ulkomaalaistaustaisten joukossa yhä suurempi osa on Suomessa syntyneitä ja samalla nuorissa ikäluokissa ulkomaalaistaustaisten osuus kasvaa, korostuu tarve tarkastella koulutuksellisia eroja ja niiden trendejä entistä huolellisemmin. Ulkomaalaistaustaiset muodostavat hyvin heterogeenisen ryhmän, jolloin pelkkä keskimääräinen tarkastelu voi peittää alleen olennaisia eroja oppimistuloksissa ja jatkokoulutuspoluissa. Tarvitaan nykyistä tarkempaa, dataperusteista seurantaa esimerkiksi Suomessa ja ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten välillä sekä eri kieliryhmien ja taustamaiden tasolla.

Tavoite	Mittari
Vieraskielisten aloittavien lukiolaisten osuus kasvaa vuosittain suhteessa heidän määräänsä perusopetuksen päättävissä	Vieraskielisten aloittavien lukiolaisten osuus suhteessa heidän määräänsä perusopetuksen päättäviin vuosittain

Taustaltaan vieraskielisten opiskelijoiden lukio-opinnot johtavat valmistumiseen ja antavat hyvät lähtökohdat jatko-opintoihin	Opintonsa negatiivisista syistä keskeyttäneiden vieraskielisten opiskelijoiden osuus kaikista vieraskielisistä opiskelijoista ei kasva
Vieraskielisten osuus 19–20-vuotiaista Espoon lukioista valmistuneista suhteessa ikäryhmän vieraskielisten osuuteen väestöstä kasvaa	Vieraskielisten osuus 19–20-vuotiaista Espoon lukioista valmistuneista suhteessa ikäryhmän vieraskielisten osuuteen väestöstä
Ammatillisesta perustutkintokoulutuksesta valmistutaan	Vieraskielisten osuus 19–20-vuotiaista Omnian ammatillisesta perustutkintokoulutuksesta valmistuneista on sama kuin kotimaankielisillä.
Negatiivisen keskeyttämisen osuus eri kieliryhmissä pienenee suhteessa eri kielisten opiskelijoiden määriin	Suomen- ruotsin- ja vieraskielisten negatiivisen keskeyttämisen osuus suhteessa suomen- ja ruotsin- ja vieraskielisten opiskelijoiden määrään Omnian ammatillisissa perustutkinto-opinnoissa ja aikuislukiossa vähenee. *Negatiivinen keskeyttäminen= Ei jatka Omniassa.

3.1.5 Nuorten ja nuorten aikuisten monialaiset palvelut sillanrakentajina

Ohjaamotalo tarjoaa alle 30-vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille matalan kynnyksen tukea koulutukseen, työllistymiseen, toimeentuloon, asumiseen, hyvinvointiin ja arjenhallintaan. Palveluihin kuuluvat muun muassa etsivä nuorisotyö, intensiivinen yksilö- ja ryhmävalmennus (Vamos Espoo), nuorten työpajatoiminta (Omnia), oppivelvollisten ohjaus, asumis- ja liikuntaneuvonta, mielenterveys- ja päihdepalvelut, työllistymistä tukevat palvelut sekä Walk In -terapia (Espoon seurakunnat).

Nuori voi hakeutua tarvitsemiensa palveluiden piiriin Ohjaamotalon Starttipisteiden kautta, joita toimii eri puolilla Espoota. Vieraskieliset nuoret ovat löytäneet palvelun hyvin: vuonna 2025 heidän osuutensa Starttipisteiden asiointikierroista oli 57 prosenttia. Tavoitteena on ohjata nuoret sujuvasti heidän tarpeitaan vastaaviin palveluihin. Etsivä nuorisotyö sekä yksilö- ja ryhmävalmennus tukevat erityisesti koulutus- ja työpolkujen löytämistä, osallisuuden vahvistumista sekä siirtymistä koulutukseen ja työelämään

Espoon tavoitteena on, että Ohjaamotalo tavoittaa vieraskieliset nuoret ja he löytävät Ohjaamotalon palvelut. Nuorisotyöllisen ja sosiaalisesti vahvistavan työotteen sekä avoimen toiminnan avulla vaikutetaan siihen, että nuori saa tarvitsemaansa tukea, löytää mielekästä toimintaa, luo kaverisuhteita sekä kokee kuuluvansa yhteiskuntaan.

Tavoite	Mittari
----------------	----------------

Ohjaamotalo tavoittaa vieraskieliset nuoret ja he löytävät Ohjaamotalon palvelut	Vieraskielisten osuuden kehittyminen Ohjaamotalon eri palveluissa (etsivä nuorisotyö, Vamos Espoo, Omnian nuorten työpajat)
--	---

3.1.6 Kasvatusyhteistyö huoltajien kanssa

Espoo-tarinan yhtenä kotoutumista tukevana tavoitteena on luottamuksen rakentaminen, mikä on keskeisessä roolissa myös kodin sekä varhaiskasvatuksen ja koulun yhteistyön rakentamisessa.

Espoon varhaiskasvatuksessa vahvistetaan huoltajien osallisuutta luomalla toimivia kohtaamisen rakenteita ja yhteistyössä perheiden kanssa kehitettäviä toimintatapoja. Tavoitteena on, että kaikilla perheillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Luottamuksellinen yhteistyö huoltajien kanssa on keskeinen osa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Monikielisten perheiden osallistumista tuetaan varaamalla riittävästi aikaa vuorovaikutukseen sekä tarjoamalla tarvittavat tulkkauspalvelut. Erityistä huomiota kiinnitetään avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin, joissa perheiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys korostuu.

Perusopetuksessa kodin ja koulun yhteistyö perustuu opetussuunnitelman mukaan luottamukseen, tasavertaisuuteen ja keskinäiseen kunnioitukseen. Yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus sekä heidän tiedon ja tuen tarpeensa, ja sen onnistuminen edellyttää koulun henkilöstön aktiivista vuorovaikutusta ja monipuolista viestintää. Espoossa kodin ja koulun yhteistyö nähdään kasvatuskumppanuutena, joka rakentuu jatkumona varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Tavoitteena on tukea oppilaan oppimista ja hyvinvointia, vahvistaa turvallisuutta sekä ehkäistä kiusaamista ja muita hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Koulu kehittää yhteistyön edellytyksiä aktiivisesti ja rakentaa luottamuksellista yhteistyötä kaikkien perheiden kanssa.

Espoon kaupunki kehittää eri taustoista olevien vanhempien ja koulun yhteistyötä Kasvatuskumppanuus –hankkeessa yhdessä Aalto-yliopiston kanssa palvelumuotoilun keinoin. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa koulun ja huoltajien välistä kasvatuskumppanuutta koko kouluyhteisön yhteisenä toimintana. Tätä varten kehitetään uusia toimintamalleja ja työkaluja yhteistyön tukemiseksi. Toiminnan taustalla on ajatus siitä, että kun koulu tavoittaa vanhempia paremmin, kodin tuella voidaan vahvistaa oppilaan läsnäoloa koulussa, hyvinvointia ja oppimista.

Kasvatuskumppanuus-hankkeessa on kehitetty koulun ja erityisesti maahanmuuttajataustaisten vanhempien välistä yhteistyötä muun muassa eri järjestöjen kanssa. Hankkeen keskeinen havainto on, että huoltajien tarpeet ovat suurelta osin samanlaisia taustasta riippumatta. Maahanmuuttajataustaisilla huoltajilla korostuu kuitenkin tarve ymmärtää paremmin suomalaista koulujärjestelmää ja huoltajan roolia. Kouluilla on käytössä jo paljon monikielistä materiaalia huoltajien tuoksi, mutta

hankkeessa on noussut esiin toive selkeästä huoltajan oppaasta. Lisäksi he kaipaavat konkreettisia keinoja tukea lastaan suomen tai ruotsin kielen oppimisessa.

Nykyisin lapset saattavat toimia Wilman käyttäjinä suomea tai ruotsia osaamattomien vanhempiensa sijaan, jolloin jäädään kauas kasvatuskumppanuuden tavoitteiden toteutumisesta. Vanhemmat toivovatkin kouluilta saavutettavampaa viestintää, kuten lyhyempiä ja selkeämpiä Wilma-viestejä. Hankkeen mukaan esimerkiksi englanninkielisen viestinnän lisääminen on jo lisännyt vanhempien osallistumista lastensa koulunkäyntiin.

Luottamuksen rakentamisessa keskeistä on kokemus yhdenvertaisesta kohtaamisesta ja mahdollisuudesta osallistua. Kasvatuskumppanuus-hankkeen havaintojen mukaan kouluissa on edelleen piileviä ja näkyviä epäoikeudenmukaisia rakenteita ja toimintatapoja, ja huoltajat ovat nostaneet esiin rasismin kokemuksia. Yksittäisetkin epäonnistuneet kohtaamiskokemukset heikentävät huoltajien luottamusta ja oppilaiden motivaatiota, kun taas ennakoiva ja yhteinen toimintakulttuuri vahvistaa oppimisen edellytyksiä. Hanke tuo esiin tarpeen täsmentää koulujen linjauksia rasismin nollatoleranssista sekä vahvistaa henkilöstön yhdenvertaisuusosaamista. Espoo-tarinan sitoumus toimia johdonmukaisesti syrjintää ja rasismia vastaan velvoittaa kaupunkia ottamaan vakavasti hankkeen havainnot.

Koulut tukevat eri kulttuuritaustoista olevien perheiden ja koulun yhteistyötä myös kulttuuriohjaajien työllä. Kulttuuriohjaajat toimivat perusopetuksen ja maahanmuuttajaperheiden välillä kodin ja koulun yhteistyön tehostamiseksi. Toiminnassaan he yhdistävät palveluohjausta, konsultointiapua ja emotionaalista tukea. He avustavat esimerkiksi koulujen huoltajatapaamisissa ja muissa tukitoimissa, kuten arvointipalavereissa, kouluun ilmoittautumisissa ja poissaolojen selvittelyissä.

3.2 Erot työllisyydessä kapenevat

Vuonna 2025 ulkomaan kansalaisten työttömyysaste oli Espoossa 1,8-kertainen yleiseen työttömyysasteeseen verrattuna. Aiemman kansalaisuuteen perustuvan työttömyysasteiden tarkastelun lisäksi on nyttemmin saatavilla tietoa syntyperän mukaan (ulkomaalaistaustainen/suomalaistaustainen), mutta tarkempaa jaottelua ulkomailla ja Suomessa syntyneisiin ulkomaalaistaustaisiin ei ole mahdollista tehdä.

Ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten työttömyysasteiden välinen ero oli maaliskuussa 2026 liki kolminkertainen, vaikka alle 30-vuotiailla ero oli hieman pienempi. Kun yhä suurempi osa työikäisistä on ulkomaalaistaustaisia, näin suuria työllisyyseroja ei voida pitää kaupungin sosiaalisen tai taloudellisen kestävyuden kannalta hyväksyttävänä.

Espoon tavoitteena on, että suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten työttömyysasteiden ero kapenee siten, että se on korkeintaan 1,5 kertainen.

Työttömyysasteiden eroihin on monia eri syitä. Ymmärrettävää on, että henkilön maahantulon perusteella on iso vaikutus työllistymiseen eikä esim. pakolaistaustaisten tulijoiden ja työn perusteella muuttavien työttömyys- tai työllisyysasteita ole syytä vertailla keskenään varsinkaan maahantulon alkuvaiheessa. Myös taustamaiden välillä on

merkittäviä eroja työttömyysasteissa.⁶ Maassaoloaika vaikuttaa merkittävästi erityisesti naisten työllisyysasteeseen.

Maahanmuuttajat itse nostavat usein esiin kielitaidon sekä työllistymistä tukevien verkostojen puutteen. Vaikea perhetilanne ja erilaiset hoivavastuut vaikuttavat erityisesti naisten työllistymiseen. Maahanmuuttajat työllistyvät myös usein toimialoille, jotka ovat erityisen suhdanneherkkiä.

Tutkimusten mukaan maahanmuuttajien työllistymistä Suomessa vaikeuttavat erityisesti työmarkkinoiden rakenteet ja työnantajien asenteet. Maahanmuuttajat työskentelevät usein koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä, heidän osaamistaan ei tunnisteta riittävästi ja uralla eteneminen on hankalampaa kuin suomalaistaustaisilla. Rekrytoinneissa esiintyvät ennakkoluulot heikentävät heidän mahdollisuuksiaan päästä työhaastatteluihin ja työllistyä, vaikka työkokemus olisi sama. Työllistymisuraan vaikuttaa myös maahanmuuton ajankohta: taloussuhdanteet, kotoutumispolitiikan taso ja varhaisen työkokemuksen puute selittävät eroja eri maahanmuuttajaryhmien välillä.⁷ Erityisesti korkeasti koulutetut maahanmuuttajat työskentelevät suomalaistaustaisia selvästi useammin koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä. Ongelma on merkittävä Espoossa, jossa Thl:n tutkimuksen mukaan korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osuus on selvästi korkeampi kuin muissa tarkastelluissa kaupungeissa⁸.

Tutkimuksissa on noussut esiin merkittäviä haasteita, jotka liittyvät Suomen työelämän vastaanottavuuteen. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvat työntekijät ovat Suomessa selvästi ylliedustettuja ns. prekaareissa ja matalapalkkaisissa töissä, mikä heijastuu toimeentulon epävarmuutena, heikkona neuvotteluasemana ja kohonneena riskinä työssäkäyvän köyhyyteen. Tämä on ilmiö, jota voidaan pitää rakenteellisena syrjintänä. Prekaarit työolot kuormittavat maahanmuuttajien arkea laajasti ja voivat vaikuttaa jopa oleskeluluvan ehtoihin, minkä vuoksi tarvitaan sekä jatkotutkimusta että konkreettisia toimia työvoiman hyväksikäytön estämiseksi ja yhdenvertaisten työmarkkinaedellytysten turvaamiseksi.⁹

Työttömyysasteen lisäksi on tarpeen tarkastella myös työllisyysastetta, joka huomioi myös työvoiman ulkopuolella olevat. Kesäkuussa 2025 Espoossa ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste oli 52,8 %, kun se suomalaistaustaisilla oli 77,2 %. Työllisyysasteeseen vaikuttavat keskeisesti mm. maahanmuuttajan taustamaa, maahantulon syy, maassaoloaika, koulutustaso, sukupuoli ja ikä. Työllisyysaste ei kuitenkaan kerro henkilön työtilanteesta tai ansiotasosta tarkemmin; onko hän osaamistaan vastaavissa tehtävissä, vakinaisessa vai määräaikaisessa työsuhteessa, osa- vai kokopäivätoisissa.

Työllisyysastetta käsitellään tarkemmin naisten työllisyyttä koskevassa kappaleessa 3.2.2.

Viime vuosina Suomessa on havaittu yhä enemmän työperäisen hyväksikäytön tapauksia ja epäilyjä. Kasvuun vaikuttavat mm. työperäisen maahanmuuton lisääntyminen, monimutkaistuvat alihankintaketjut sekä ilmiön aiempaa tehokkaampi tunnistaminen viranomaisten toimesta.

Espoon kaupungin hankinnoissa työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan ehkäisyyn liittyvät vaatimukset valitaan riskiperusteisesti ja vaatimukset kohdennetaan erityisesti palveluhankintoihin, joissa työvoiman käyttöön liittyvät riskit ovat tyypillisesti suurimmat. Työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan riskejä ennalta ehkäistään muun muassa asettamalla toimittajalle velvoitteita työntekijöiden oikeuksien ja työehtojen toteutumisen varmistamiseksi sekä toteuttamalla riskiperusteista valvontaa, seurantaa ja viranomaisyhteistyötä

Kaupunki vahvistaa koulutuksella henkilöstön valmiuksia tunnistaa työperäisen hyväksikäytön merkkejä, ottaa epäilyt asianmukaisesti puheeksi sekä ohjata asiakkaat oikean tuen ja palvelujen piiriin. *Tavoitteena on, että työperäisen hyväksikäytön tunnistamiseen ja tilanteissa toimimiseen liittyvä osaaminen on systemaattisesti vahvistettu koko kaupunkiorganisaatiossa.*

Tavoite	Mittari
Ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten työttömyysasteiden ero kapenee siten, että se on korkeintaan 1,5-kertainen.	Työttömyysasteiden ero syntyperän mukaan: kaikki ja 18–29-vuotiaat
Ulkomaalaistaustaisten espoolaisten työllisyysaste lähenee suomalaistaustaisten työllisyysastetta	Työllisyysaste syntyperän mukaan

3.2.1 Vaikuttavat työllisyyspalvelut

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnille vuoden 2025 alussa samaan aikaan kotoutumislain kokonaisuudistuksen kanssa. Työllisyyspalvelut pyrkivät nostamaan ulkomaalaistaustaisten työllisyyttä mm. kotoutumiskoulutuksilla, tarjoamalla taloudellista rekrytointitukea (vieraskielisille ja nuorille) sekä tukemalla työnantajia palveluilla, jotka helpottavat maahanmuuttajien palkkaamista (esim. jalkautuva S2-kielituki ja kielituettu rekrytointi).

Viime valtuustokaudella huonosta työmarkkinatilanteesta huolimatta työllistämistavoitteensa ylittäneet Omnian osaamiskeskus ja Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osaamiskeskus tarjoavat palveluja jopa 1200 asiakkaalle vuodessa. Jo aiemminkin kunnianhimoista työllistymistavoitetta on tälle valtuustokaudelle entisestään kasvatettu. Viime valtuustokauden tavoite 1000 työllistyneestä ylittyi yli 350 henkilöllä erittäin huonosta työmarkkinatilanteesta huolimatta. Asiakkaille on tarjolla monikielistä työnhakuvalmennusta ja osuvaa ohjausta eri palveluihin parannetaan erityisen kielitaidon arviointityökalun avulla. *Espoon tavoitteena on, että osaamiskeskuspalveluista työllistyy vuosina 2026–2029 1 700 henkilöä.*

Lakisääteisten kotoutumispalveluiden merkittävän instrumentti ovat kotoutumiskoulutukset, jonka vuonna 2025 aloitti 1450 espoolaista maahanmuuttajaa. Koulutuksia on eriytetty

asiakastarpeiden mukaan; asiakkaat ohjautuvat valmiuksiensa mukaan joko hitaalle, perus tai nopealle polulle. Espoossa on onnistuttu rahoitusta kohdentamalla lyhentämään merkittävästi kotoutumiskoulutusten aiemmin pitkiäkin odotusaikoja siten, että keskimääräinen jonotusaika vuonna 2025 oli 2 kuukautta.

Kotoutumiskoulutusten tavoitekielitaitotasoksi on kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmassa määritelty B.1.1, jonka nykyisellään saavuttaa harva erityisesti ns. hitaan polun koulutukseen osallistujista. Tavoitekielitaitotaso on varsin kova; kielentutkijoiden mukaan tämän tason saavuttaminen kestää monilla toisen kielen oppijoilla yli kolme vuotta ja laadukkainkaan kielikoulutus ei voi nopeuttaa oppimisprosessia rajattomasti. Oppimistuloksiin vaikuttaa lisäksi henkilön koulutustausta ja elämäntilanne. Oppiminen on vaikeaa, jos päällä on samanaikaisesti huoli perheen tilanteesta tai muita kuormittavia tekijöitä. Näitä haasteita on pyritty ratkomaan esim. nykyisessä hankinnassa sillä, että opettajien lisäksi henkilöstöön kuuluu kuraattori, erityisopettaja ja koulunkäynnin ohjaaja.

Maahanmuuttajien kielitaito ei kehity pelkästään kotoutumiskoulutuksessa, vaan kieltä opitaan myös arjen kohtaamisissa ja vuorovaikutustilanteissa. Työllisyyspalvelujen toimintakäytännöissä huomioidaan johdonmukaisesti kielitietoisuus ja tuetaan asiakasta siirtymään tulkin käytöstä itsenäiseen asiointiin helpolla suomella tai ruotsilla. Kielen itsearviointityökalu auttaa seuraamaan kielitaidon kehittymistä aiempaa systemaattisemmin. Kaupunki etsii ratkaisuja edistää työelämään integroitua kielen oppimista. Tämä edellyttää uudenlaisten toimintatapojen kehittämistä ja myös työnantajille suunnattuja kannustimia.

Tätä ohjelmaa kirjoitettaessa Espoo hyödyntää edelleen Uudenmaan ELY-keskuksen (nykyisin elinvoimakeskus) aikanaan tekemiä kotoutumiskoulutusten hankintoja vuoden 2028 loppupuolelle asti. Työllisyyspalvelut seuraa järjestelmällisesti kotoutumiskoulutusten kielitaitotavoitteiden toteutumisesta sekä asiakkaiden etenemistä päättövaiheeseen, jotta koulutusten vaikuttavuutta voidaan parantaa. Saadun vertailukelpoisen tiedon avulla pystytään tunnistamaan sekä epäkohtia että hyviä käytäntöjä, vahvistamaan yhteistyötä kouluttajien kanssa ja puuttumaan tilanteisiin, joissa opinnot eivät etene tai sitoutuminen on heikkoa. Pääkaupunkiseudun kaupungit valmistelevat yhteistä kotoutumiskoulutusten kilpailutusta nykyisen hankintakauden jälkeiselle ajalle. On mahdollista, että esimerkiksi tulosperusteisilla hankinnoilla pystyttäisiin jossakin määrin ”kirittämään” kotoutumiskoulutusten tuottajia, mutta oppimisen prosessia voi kuitenkin nopeuttaa vain rajallisesti.

Tavoitteena on, että kotoutumiskoulutuksissa opitaan tehokkaasti suomen- tai ruotsin kieli. Kielitaitotason B.1.1. saavuttaa vähintään 26 % hitaan polun osallistujista (20 % vuonna 2025) ja vähintään 59 % perustason polun opiskelijoista (53 % vuonna 2025). Korkeakoulutettujen polun opiskelijoista vähintään 67 % saavuttaa kielitaitotason B.1.2. (60 % vuonna 2025).

Näiden ”perusmuotoisten” kotoutumiskoulutusten lisäksi työllisyyspalvelut tarjoaa maahanmuuttajanuorille omaa tukitoimia sisältävää työvoimapolitiittista kotoutumiskoulutusta (MANU-koulutus), joka pyrkii kielen oppimisen lisäksi myös ehkäisemään syrjäytymistä. Opi suomea työssä- S2 koulutukset täydentävät osaltaan kotoutumiskoulutusten tarjontaa.

Tavoitteena on, että kotoutumiskoulutuksista työllistytään tai ohjaututaan sujuvasti muihin palveluihin. Kotoutumiskoulutuksen jälkeistä tyhjäkäyntiä pyritään vähentämään; mikäli asiakkaalla on osaamisen kehittämisen ja työllistymisen tuen tarpeita, ohjataan hänet viipymättä esimerkiksi osaamiskeskuspalveluihin ja valmennuksiin. Työllisyyspalvelut seuraa systemaattisesti kotoutumiskoulutukseen osallistuneiden työssäoppimis- ja kieliharjoittelupaikkoja ja vahvistaa siten ymmärrystään asiakkaiden osaamisesta, kiinnostuksen kohteista ja työnantajien potentiaalisesta rekrytointihalukkuudesta.

Tavoitteena on, että yhä harvempi on statuksella työtön 6 kuukautta kotoutumiskoulutuksen päättymisestä.

Yrityksille maksettava palkkatuki on todettu yhdeksi vaikuttavimmista työvoimapolitiittisista instrumenteista. Espoossa vieraskielisten osuus palkkatukea saaneista on ollut merkittävästi matalampi kuin heidän osuutensa työttömistä. Tätä pitkäkestoisen työllistymisen kannalta merkittävää välinettä on tarpeen jatkossa kohdentaa entistä enemmän edistämään erityisesti maahanmuuttajien ja nuorten työllistymistä.

Tavoite	Mittari
Osaamiskeskuspalvelut tukevat työllistymistä merkittävästi ja niistä työllistyy valtuustokaudella vähintään 1 700 henkilöä	Osaamiskeskuspalveluiden kautta työllistyneiden lukumäärä (jaottelulla yksityinen ja julkinen sektori sekä naisten osuus työllistyneistä)
Kotoutumiskoulutuksessa opitaan tehokkaasti suomen/ruotsin kieli	Tavoitekielitaitotason saavuttaneiden henkilöiden osuus koulutuspoluittain sekä tieto kunkin koulutuspolun opiskelijamäärästä. Vähintään 26 % hitaan polun opiskelijoista saavuttaa tason B.1.1 Vähintään 59 % perustason polun opiskelijoista saavuttaa tason B1.1 Vähintään 67 % korkeakoulutettujen polun opiskelijoista saavuttaa tason B.1.2

Kotoutumiskoulutuksista siirrytään sujuvasti eteenpäin	Statuksella työtön olevien henkilöiden osuus kotoutumiskoulutuksen 6 kk aiemmin päättäneistä (pienenee)
--	---

3.2.2 Kiinnitämme erityistä huomiota maahanmuuttajanaisten työllistymiseen

Suomen tavoite työllisten määrän merkittävässä kasvattamisessa edellyttää paitsi työttömien määrän vähenemistä myös työllisyysasteen nostamista. Keskeisessä roolissa tavoitteen saavuttamisessa on erityisesti maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyysasteen nostaminen. Maahanmuuttajanaisten työllistyminen vahvistaa sekä Suomen kansantaloutta että perheiden taloudellista vakautta, sillä naisten työmarkkinaosallisuus on keskeinen tekijä kotitalouksien tulotason muodostumisessa. Työllistyminen ja erityisesti äitien kouluttautuminen vaikuttavat myös seuraavan sukupolven mahdollisuuksiin, sillä vanhempien työmarkkina-asema heijastuu lasten koulutus- ja urapolkuihin sekä heidän tulevaan integroitumiseensa suomalaisessa yhteiskunnassa. Myös vanhempien kotoutumissuunnitelman toimeenpanon vaikutukset ulottuvat myönteisesti seuraavaan sukupolveen.¹⁰

Tavoitteena on, että ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyysaste Espoossa lähenee ulkomaalaistaustaisten miesten työllisyysastetta siten, että työllisyysasteet nousevat.

Tutkimukset osoittavat, että maahanmuuttajataustaisten naisten työmarkkinapotentiaali ei Suomessa ole täysimääräisesti hyödynnetty verrattuna muihin Pohjoismaihin. Naisten työllisyysaste nousee maassaoloajan myötä, mutta saavuttaa miesten työllisyysasteen vasta noin 15 vuoden jälkeen. Naiset muuttavat Suomeen usein perhesyistä; pitkillä perhevapailla sekä kotihoidontuesta johtuvalla kannustinloukulla on vaikutusta sekä kotoutumispalveluihin osallistumiseen että työllistymiseen.

Matalalle työllisyysasteelle on etsitty syytä ulkomaalaistaustaisten naisten koulutuksesta tai kielitaidosta. Naisilla on usein kuitenkin miehiä korkeampi koulutus ja suomen kielen taito, mutta tästä huolimatta heidän työllisyysasteensa jää miehiä matalammaksi. Sukupuolen mukaan segregoituneiden työmarkkinoiden vuoksi kielitaidon ja koulutuksen vaikutus työllistymiseen on sukupuolittunutta. Miehet työllistyvät usein kielitaidosta riippumatta, kun taas naisilla hyvä kielitaito on työllistymisen edellytys.¹¹

Syyskuussa 2025 ulkomaalaistaustaisten miesten työllisyysaste Espoossa oli 60,6 % ja naisten puolestaan 50,4 %¹². Helsingin kaupunkitietopalvelun Tilastokeskuksen aineiston perusteella tekemän selvityksen mukaan myös Espoossa palkansaajien osuus naisista nousee maassaoloajan myötä, mutta jää kuitenkin selkeästi alle miesten vastaavan osuuden. Perhesyistä Espooseen muuttaneiden mediaanipalkka nousee samoin maassaoloajan myötä, mutta jää kuitenkin merkittävästi matalammaksi kuin työ- tai opiskeluperusteisesti saapuneilla.¹³

Espoossa lähdettiin ratkomaan kotona lapsiaan hoitavien maahanmuuttajavanhempien (pääosin kotiäitien) kotoutumisen haasteita ensin hankemuotoisesti ja vuoden 2025 alusta lähtien vakinaisena toimintana. Elinkeino-tulosyksikön Koto-Espoo-tiimi järjestää alkuvaiheen kotoutumispalveluita kotivanhemmille tarjoamalla mm. suomen kielen kursseja, joiden ajaksi yli 1-vuotiaille lapsille tarjotaan avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintaa. Vauvaperheille tarjotaan vanhempi-lapsikursseja. Tavoitteena on kielitaidon kehittyminen, suomalaiseen yhteiskuntaan integroituminen sekä työelämä tietoisuuden ja -orientaation lisääminen. Keskeinen osa palvelua on lasten kerhotoiminta, joka madaltaa kynnystä hakea lapselle varhaiskasvatuspaikkaa tarjoamalla näyteikkunan laadukkaaseen espoolaiseen varhaiskasvatukseen.

Koto-Espoon asiakkuuteen on tavoitettu merkittävä osa kotihoidon tukea saavista alle kolme vuotta sitten Suomeen muuttaneista kotivanhemmista. Vuonna 2025 Koto-Espoon suomen kielen kursseilla oli yhteensä 240 kurssialoitusta ja määrää on tarkoitus kasvattaa tilojen ja määrärahojen sallimissa puitteissa. Koto-Espoo ja kaupungin työllisyyspalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä sujuvien palveluiden nivelvaiheiden varmistamiseksi.

Espoon tavoitteena on, että Koto-Espoo tavoittaa hyvin kotiäidit ja suomen kielen kursseille osallistuneiden määrä kasvaa.

Ohjelmaa kirjoitettaessa eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys ns. kotihoidon tuen Norjan mallista, jonka mukaan kolmansien maiden kansalaisilla olisi oikeus kotihoidon tukeen vasta kolmen vuoden Suomessa asumisen ajan jälkeen. Lailla tavoitellaan lasten varhaiskasvatusasteen ja naisten työllisyysasteen nostamista. Lain on tarkoitus astua voimaan vuoden 2027 alussa. Lakiesityksen voimaantulon myötä on oletettavaa, että osa naisista ei hakeudu työllisyyspalveluiden asiakkaiksi, vaan jää kotiin hoitamaan lapsiaan ilman etuuksia. Tällöin kunnalla ei ole rekisteripohjaisia keinoja tavoittaa heitä, mikä käytännössä heikentää Koto-Espoon mahdollisuuksia tavoittaa heidät kotivanhempien kotoutumispalveluiden piiriin.

Työllisyyspalvelut ovat asiakasvolyymltaan kaupungin suurin toimija naisten työllisyysasteen nostamisessa. Viime valtuustokaudella osaamiskeskuspalveluista työllistyneistä naisten osuus oli noin 50 % ja tätä osuutta on tarkoitus kasvattaa vuosina 2026–2029. VTT:n toteuttaman Omnian osaamiskeskustoiminnan arvioinnin mukaan toiminnan vaikuttavuus syntyy suurelta osin ammatilliseen koulutukseen ohjautumisesta. Osaamiskeskuksen asiakkaat aloittavat ja suorittavat ammatillisen koulutuksen selvästi useammin kuin verrokkit. Vuosien 2019–2020 aineiston perusteella ammatillisesta koulutuksesta valmistui osaamiskeskuksen asiakkaista 11 prosenttiyksikköä enemmän kuin verrokkiryhmästä. Ammatillisesta koulutuksesta valmistumisen keskimääräinen tulohyöty oli noin 13 000 €/vuosi.

Naisten työllisyysastetta pidemmällä tähtäimellä nostaa siten myös Omnian osaamiskeskuksen kautta ammatilliseen koulutukseen siirtyneiden ja sen jälkeen työllistyneiden naisten osuus. Korkeasti koulutettujen osaamiskeskus Kosken palvelun tuella naiset puolestaan ovat päässeet Suomessa ensimmäiseen osaamistaan vastaaviin

asiantuntijatehtäviin. Myös Omnian maahanmuuttajanaisten koulutushankkeessa (NAKO) on saavutettu hyviä tuloksia kielitaidon parantamisessa ja palveluohjauksessa.

Espoon tavoitteena on, että naisten osuus osaamiskeskuspalveluista työllistyneistä kasvaa.

Maahanmuuttajanaisten työllisyysasteen nostamisessa kaupungin yhteistyöllä eri järjestötoimijoiden ja maahanmuuttajayhteisöjen kanssa on merkittävä rooli. Järjestöt tuottavat naisten työllistymistä edistäviä palveluita ja avaavat muutenkin toimintaansa osallistuville maahanmuuttajanaistille näkymiä työelämään. Järjestöjen ja maahanmuuttajayhteisöjen merkitys on suuri myös naisten ohjaamisessa kaupungin kotoutumista ja työllistymistä edistäviin palveluihin.

Tavoite	Mittari
Ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyysaste Espoossa lähenee ulkomaalaistaustaisten miesten työllisyysastetta	1. Ulkomaalaistaustaisten naisten ja miesten työllisyysasteen ero kapenee ja kumpikin nousee 2. Kotivanhempien S2-kursseille osallistuneiden naisten lukumäärä kasvaa
Naisten osuus osaamiskeskuspalveluista työllistyneistä kasvaa	Osaamiskeskuspalveluista työllistyneet sukupuolen mukaan

4.Maahanmuutto Espoon elinvoiman vahvistajana

Espoo-tarinan tavoitteena on, että Espoo on Pohjoismaiden paras paikka sekä palaaville että uusille kansainvälisille osaajille. Kansainväliset kumppanuudet ja verkostot vahvistavat kaupungin elinvoimaa. Vahvistamme asemaamme erityisesti korkean arvonlisän työpaikkojen ja tuotekehityksen keskuksena. Kiinnitämme huomiota kansainvälisten osaajien perheiden kotoutumiseen. Yrittäjyys on Espoossa aiempaa houkuttelevampi vaihtoehto jokaiselle kaupunkilaiselle. Espoossa opiskelija voi elää Suomen parasta opiskelijaelämää ja juurtua kaupunkiin, jotta Espoo on mieluisin asuinpaikka opiskelijan jälkeenkin.

Suomalaistaustaisen väestön ikääntyessä ja työikäisen väestön määrän supistuessa Suomen ja Espoon menestys on yhä vahvemmin riippuvainen kansainvälisestä osaamisesta. Useat toimialat ovat jo pitkään tunnistaneeet osaajapolun merkittäväksi kasvun, kilpailukyvyn ja uudistumisen esteeksi. Tässä ohjelmassa osaajilla tarkoitetaan työmarkkinoiden tarvitsemia korkeasti koulutettuja ja ammatillisia osaajia sekä kansainvälisiä opiskelijoita, jotka muodostavat tärkeän osan tulevaisuuden työvoimareservistä ja joilla on merkittävä rooli myös kaupungin tulopohjan vahvistamisessa. Osaajan määrittelee siten työmarkkinoiden tarve. Monilla aloilla ulkomaalaistaustainen työvoima on jo välttämätön osa toiminnan jatkuvuutta, mutta erityisen

tärkeää Espoon ja Suomen kilpailukyvyn kannalta on houkutella ja sitouttaa korkeasti koulutettuja kansainvälisiä osaajia korkean arvonlisän tehtäviin. Kansainvälisten osaajien, opiskelijoiden ja yrittäjien houkuttelu sekä pitovoiman vahvistaminen tukevat koko kaupungin elinvoimaa, palveluita ja hyvinvointia.

Kilpailussa kansainvälisistä osaajista Suomen vahvuuksia ovat perheympäristö, elämänlaatu ja osaamisympäristö, kun taas haasteita ovat mahdollisuudet, tulot, verotus, tulevaisuuden näkymät ja inklusiivisuus¹⁴. Espoon vetovoima ja pitovoima rakentuvat osaajien lisäksi myös heidän perheidensä hyvinvoinnin, kotoutumisen ja osallisuuden varaan. Siksi sujuva arki, laadukkaat palvelut, lasten koulutusmahdollisuudet, puolison työllistyminen sekä yhdenvertainen ja vastaanottava toimintaympäristö ovat keskeisiä kaupungin kilpailukyvyn tekijöitä.

Tutkimusten mukaan kansainvälinen osaaminen vahvistaa yritysten innovointi- ja kilpailukykyä. Aalto-yliopiston kansainvälistymisstrategian tuloksena yliopiston opetushenkilöstöstä noin puolet on maahanmuuttajia. Jo 60 %:ssa Suomessa haetuista patenteissa oli mukana ulkomaalaistaustaisia tutkijoita ja keksijöitä. Kun yli 2/3 Suomen patenttihakemuksista tulee Espoosta, on ulkomaalaisten innovaattoreiden rooli suuri erityisesti täällä. Kansainväliset asiantuntijat, opiskelijat, tutkijat ja yrittäjät ovat merkittävä osa Espoon osaamis- ja innovaatioekosysteemiä. Kansainväliset opiskelijat muodostavat tärkeän potentiaalin alueen tulevalle työvoimalle, sillä monet heistä rakentavat ensimmäiset verkostonsa ja työuransa Suomessa juuri Espoossa ja jo opiskeluaikanaan he ovat osa kaupungin osaamisyhteisöjä. Myös maahanmuuttajien yrittäjyys vahvistaa kaupungin elinvoimaa luomalla uusia työpaikkoja, palveluita ja verkostoja.

Espoon tavoitteena on rakentaa toimintaympäristöä, jossa kansainväliset osaajat ja heidän perheensä, opiskelijat, työntekijät ja yrittäjät voivat löytää paikkansa, kehittää osaamistaan ja rakentaa tulevaisuuttaan yhdenvertaisina kaupunkilaisina. Kaupungin tehtävänä on huomioida asukkaat kokonaisina ihmisinä kaikissa elämänvaiheissa ja varmistaa, että Espoo on hyvä paikka elää niin uusille kuin nykyisillekin asukkaille.

4.1 Kansainvälisiä osaajia houkutteleva Espoo

Kaupungin tavoitteena on, että Espoon innovaatioekosysteemi ja yritys yhteisö vetää puoleensa ulkomaisia start-up- ja muita yrittäjiä. Tavoittelemme myös sitä, että Espooseen saapuvat kansainväliset osaajat vastaavat yritysten osaajatarpeisiin ja tukevat yritysten kasvua. Espooseen start-up-yrittäjän ja erityisasiantuntijan oleskeluluvalla saapuvien henkilöiden määrä kasvaa ja Espoo menestyy vertailussa muihin C6-kaupunkeihin. Kaupunki toimii aktiivisesti sen eteen, että espoolaiset työnantajat rekrytoivat kansainvälisiä asiantuntijoita ja hyödyntävät palveluja, jotka tukevat kansainvälistä työvoiman saatavuutta. Tärkeää on myös työnantajien vastaanottavuus, inklusiivisuus ja kyky sitouttaa kansainvälisiä osaajia. Palveluista hyötyvät erityisesti työnantajat, joilla ei vielä ole kokemusta kansainvälisistä rekrytoinneista, mutta myös suuret yritykset ovat aktiivisia toimijoita esim. Espoo Talent Hubin HR-verkostoitumistapahtumissa. Avainasemassa on palveluiden muotoilu erilaisten työnantajien tarpeisiin ja osaajakohtaantoon.

Espoo menestyy osaajahoukuttelussa Suomen tasolla hyvin. Espooseen on muuttanut erityisasiantuntijan oleskeluluvalla poikkeuksellisen paljon väkeä verrattuna muihin

Suomen kaupunkeihin. Vuonna 2024 Espoossa oli tällä oleskeluluvalla vuosina 2015–2024 saapuneita tulijoita 2068 henkilöä ja Helsingissä puolestaan 1782. Vuonna 2024 Espoo ja Helsinki kattoivat yhdessä 80 % kaikista Suomeen tällä oleskelulupatyypillä tulleista. Kasvuyrittäjien oleskeluluvalla tulleiden henkilöiden määrä on vielä suhteellisen pieni, mutta tässäkin kisassa Espoo pärjää.

Korkean arvonlisän työpaikat Espoossa ovat riippuvaisia kansainvälisen liikkuvuuteen nojaavasta osaajien työvoiman tarjonnasta. Espoossa palkkaa saaneiden maahanmuuttajien mediaanipalkka (3541 €) on C6-kaupunkien korkein. Kaupungin korkea tulotaso näkyy erityisesti intialaistaukaisilla: Q2/2025 espoolaisten intialaisten miesten mediaanipalkka oli 5779 € (Turussa 3059 €). Vuonna 2022 72 % pääkaupunkiseudun intialaisista miehistä kuului ylimpään tulokvartiiliin. Espoossa ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaukaisista henkilöistä, joilla oli valtioveronalaisia tuloja 37,8 % kuului ylimpään tulokvartiiliin vuonna 2024. Osuus on kasvanut 5,6 prosenttiyksikköä 10 vuodessa.

Espoon houkuttelevuus kansainvälisten osaajien silmissä liittyy ennen kaikkea alueen yrityksiin, yliopistoihin, tutkimuslaitoksiin ja innovaatioekosysteemeihin. Kaupungin on tärkeä olla alueen yritysten, yliopistojen ja korkeakoulujen sekä tutkimuslaitosten yhteistyökumppani kansainvälisten osaajien houkuttelussa ja asettautumisen tukemisessa. Kaupungin roolissa painottuu erityisesti perhemyönteisen ympäristön, korkean elämänlaadun ja inklusiivisuuden edistäminen. Tärkeää on kokemus Espoosta paikkana, jossa voi rakentaa omaa tulevaisuuttaan, kuulua yhteisöihin ja tuntea olevansa tervetullut. Osana kaupunkimarkkinointityötä Espoo kokoaa yhteen kansainvälisille osaajille suunnatun koko perheen asettautumista tukevan palvelutarjooman Suomeen ja Espooseen muuttota harkitseville, mutta erityisesti kansainvälisiä osaajia rekrytoivien työnantajien käyttöön.

Tavoite	Mittari
Espoon innovaatioekosysteemi ja yritys yhteisö vetää puoleensa ulkomaisia start-up- ja muita yrittäjiä.	Start-up-yrittäjän ja yrittäjän oleskeluluvalla ulkomailta Espooseen muuttavien henkilöiden määrä kasvaa Vertailu muihin C6-kaupunkeihin. 2025–2029
Kansainväliset osaajat vastaavat yritysten osajatarpeisiin ja tukevat yritysten kasvua ja heidän määränsä kasvaa	Erityisasiantuntijan oleskeluluvalla ulkomailta Espooseen muuttavien henkilöiden määrä kasvaa. Vertailu muihin C6-kaupunkeihin. 2025–2029

4.2 Perheiden tarpeet osana osaajahoukuttelua

Kaupungin koulutuspalveluilla on merkittävä rooli osaajahoukuttelussa. Pidempiaikaisesti maahan saapuville suomen- tai ruotsinkieliset koulutuspalvelut ovat ensisijainen vaihtoehto ja niiden valinnan hyötyjä sekä eri kielisten koulutuspolkujen jatkumojen on syytä markkinoida aktiivisesti perheille. Tässä markkinointityössä kasvun ja oppimisen toimialan lisäksi Hello Espoo -tuoteperheen eri palveluilla on merkittävä rooli, minkä lisäksi pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyötä asiassa on tarpeen tiivistää.

Monet kansainvälisen osaajaperheet muuttavat kuitenkin Espooseen tilapäisesti. Kansainvälisten osaajien houkuttelussa kilpaillaan muiden kaupunkien ja maiden kanssa, ja englanninkieliset varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut ovat yksi niistä tekijöistä, joiden perusteella osaajaperheet vertailevat eri vaihtoehtoja. Kyse on siten myös Espoon kansainvälisestä kilpailukykyvystä ja vetovoimasta.

Espoossa ns. englanninkielisen perusopetuksen (laajamittainen kaksikielinen opetus) oppilaaksioton kriteerejä on muutettu niin, että ulkomailta muuttavan on mahdollista hakea määräaikaista oppilaspaikkaa todistuksen perusteella. Keskeisiltä työnantajilta, kuten Aalto-yliopistolta, on tullut myönteistä palautetta joustavammasta oppilaaksiottoväylästä. Kansainvälisten huippuosaajien rekrytointiprosessit ovat usein pitkiä, mutta voivat kariutua jo alkuvaiheessa, mikäli varmuutta määräaikaaisesta oppilaspaikasta ei ole mahdollista saada.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukainen englanninkielinen lukiokoulutus käynnistyy Espoossa syksyllä 2027. Opiskelijoiksi voidaan valita nuoria, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei riitä kansalliskielisiin lukio-opintoihin. Käytännössä tämä tarkoittaa pääsääntöisesti enintään kolme vuotta Suomessa peruskoulua käyneitä nuoria. Koulutusta ei ole tarkoitettu opiskelutarkoituksessa Suomeen muuttaville. Tällä hetkellä englanninkielistä lukio-opetusta tarjotaan Espoossa vain Etelä-Tapiolan lukion ja Mattlidens gymnasiumin IB-linjoilla, joihin valittiin yhteishaussa 2026 yhteensä 100 opiskelijaa. Heistä 73:n äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi.

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauskokeilu mahdollistaa Omnialle aiempaa laajemman englanninkielisen koulutustarjonnan. Omniassa ammatillisia perustutkintoja voi opiskella kokonaan tai osittain englanniksi. Koulutuksissa, joissa edellytetään sekä suomen että englannin taitoa, hakijoiden tulee osoittaa osaamisensa molemmissa kielissä. Pääsääntöisesti opiskelijaksi voidaan valita Suomessa asuva hakija.

Talouden elpyminen lisännee tulevana vuosina jälleen kansainvälisten osaajien työperäistä muuttoa Espooseen. Tämän voidaan arvioida kasvattavan englanninkielisen koulutuksen kysyntää kaikilla koulutusasteilla. Kasvun ja oppimisen toimialan seurannan mukaan kielteisiä päätöksiä määräaikaaisista englanninkielisistä oppilaspaikoista on viime vuosina tehty muutamia. Pääsykokeen perusteella vakinaisesta paikasta kielteisen päätöksen saaneita on ollut useampia.

Espoon on tarpeen huolehtia siitä, että englanninkielisten koulutuspalveluiden kapasiteetti ja saavutettavuus kehittyvät kysynnän mukana. Samalla kaupungin on syytä varmistaa, että englanninkielisen koulutuksen kysynnän ja tarjonnan vastaavuutta voidaan arvioida luotettavasti ja ennakoida tulevia tarpeita. Kaupungin intressissä on, että elinkeinoelämän, yliopistojen ja korkeakoulujen sekä tutkimuslaitosten tarvitsemat kansainvälisen osaajat juurtuvat kaupunkiin pitkäaikaisesti. Määräaikaisen englanninkielisen oppilaspaikan saaneiden lasten huoltajille onkin tarpeen aktiivisesti markkinoida suomen- tai ruotsinkielisen koulupolun hyötyjä siinä tapauksessa, että tilapäiseksi ajateltu oleskelu Suomessa muuttuukin pysyvämmäksi.

4.3 Vetovoimaa rakennetaan kumppanuuksilla

Espoo edistää kansainvälisten osaajien houkuttelua yhteistyössä mm. valtion, elinkeinoelämän, alueen korkeakoulujen ja yliopistojen, pääkaupunkiseudun muiden kaupunkien ja C6-kaupunkien kanssa. Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhdessä kehittämä Sisu Factory soft landing-palvelu houkuttelee kansainvälisiä kasvuyrityksiä seudulle sekä tukee niiden asettautumista, paikallisten verkostojen rakentamista ja yrityksen alkuvaiheen kasvun rakentamista. Kolmen ensimmäisen vuoden aikana palvelun kautta seudulle on kiinnittynyt yli 80 yritystä, joista 22 Espooseen. Yli puolet Suomeen tulleista kansainvälisistä kasvuyrityksistä on Business Finlandin mukaan tullut Sisu Factoryn kautta (2025). Palvelu havainnollistaa, miten kaupungin määrätietoinen kansainvälinen toiminta, tiiviit suhteet paikalliseen ekosysteemiin ja toimivat yrityspalvelut vauhdittavat kansainvälisten osaajien asettautumista ja vahvistavat alueen elinvoimaa. Jatkossa toimintaa kohdennetaan entistä vahvemmin seudun kasvutoimialoille, kuten kvantti- ja kaksoiskäyttöteknologiaan Espoossa. Toteutus perustuu määräaikaiseen EU-rahoitukseen vuoteen 2028 asti.

C6-kaupunkien, valtion Work in Finland -toimijoiden ja elinkeinoelämän uudenaikaisessa allianssiyhteistyössä kaupungit toimivat vastinpareina valtion houkuttelutoiminnalle ja pyrkivät saamaan vuosien 2025–2027 yhteensä 1 000 työnantajaa kansainvälisten rekrytointipalveluiden piiriin. Hankkeen puolivälissä toukokuussa 2026 Espoo on saavuttanut jo yli puolet kaupunkikohtaisesta tavoitteesta. Kaupungit järjestävät mm. erilaisia kohtaantotapahtumia, joilla saatetaan yhteen kansainvälisiä osaajia ja kansainvälistä osaamista tarvitsevia yrityksiä. Allianssiyhteistyössä edistetään myös Suomen Study in Finland -tavoitteita vastuullisessa opiskelijahoukuttelussa.

Espoon tavoitteena on, että työnantajat rekrytoivat kansainvälisiä asiantuntijoita ja hyödyntävät palveluja, jotka tukevat kansainvälistä työvoiman saatavuutta. Kansainvälisten rekrytointipalveluiden piiriin tulleiden yritysten lukumäärä kasvaa vuosittain.

Osana allianssityötä C6-kaupungit ovat tilanneet Helsingin kaupunkitietopalvelulta selvityksen kaupunkien kansainvälisten rekrytointipalvelujen vaikutuksista yritysten rekrytointeihin. Selvitys on vielä kesken. Samalla työperäiseen maahanmuuttoon liittyvää

tietopohjaa vahvistetaan maahanmuuton tilannekuvalla ja siihen liittyvillä erityisteemataarkasteluilla

Espoon kaupungin ulkomaille kohdistuva houkuttelutoiminta tapahtuu pääosin kumppanuudessa valtion ja muiden C6-kaupunkien kanssa. Kaupunkien markkinoinnilla on tuettu esimerkiksi Work in Finlandin ja Aalto-yliopiston deep tech -osaajille suunnattuja kampanjoja. Kaupunkimarkkinoinnin strategiapohjaa ollaan parhaillaan vahvistamassa. Espoon brändi ja kaupunkimarkkinointi pohjautuvat Suomen maakuvan kärjille: luottamukselle, yhteistyölle, osaamisen arvostamiselle, teknologiselle kehitykselle ja elämänlaadulle.

Espoossa jo asuvilla kansainvälisillä yhteisöillä on merkittävä rooli uusien osaajien houkuttelussa ja ketjumuutossa. Kaupungin on tärkeää pitkäjänteisesti rakentaa kumppanuuksia eri yhteisöihin ja vahvistaa niiden kykyä toimia luontevina sillanrakentajina uusille tulijoille. Kun ihmiset kokevat kuuluvansa johonkin ja olevansa aidosti tervetulleita, he myös kertovat siitä eteenpäin, ja juuri tämä kotona olemisen tunne voi olla Espoon vahva vetovoimatekijä. Espoon liikunnan ja urheilun tulosityksikön syksyllä 2026 avaama krikettikenttä on hieno esimerkki siitä, miten kaupunki voi olla rakentamassa tätä kuulumisen tunnetta. Yhdessä rakennettu arki ja yhteisöllisyys tekevät kaupungista paikan, johon halutaan tulla ja johon halutaan jäädä.

Tavoite	Mittari
Espoon työnantajat rekrytoivat kansainvälisiä asiantuntijoita ja hyödyntävät palveluja, jotka tukevat kansainvälistä työvoiman saatavuutta	Kansainvälisten rekrytointipalveluiden piiriin tulleiden yritysten lukumäärä kasvaa vuosittain

4.4 Puolisoiden urapolut vahvistavat Espoon pitovoimaa

Vuonna 2024 julkaistun tutkimuksen mukaan Suomi houkuttelee hyvin kansainvälisiä osaajia, mutta merkittävä osa heistä poistuu melko nopeasti. Yli puolet vuonna 2024 Espoossa asuneista henkilöistä, jotka olivat saapuneet Suomeen erityisasiantuntijan oleskeluluvalla vuosina 2015–2024, oli asunut Espoossa korkeintaan kaksi vuotta ja tilanne oli saman suuntainen muissakin C6-kaupungeissa¹⁵. Viidessä vuodessa maahan tulon jälkeen liki puolet on poistunut Suomesta, ja kymmenen vuoden kuluttua jo valtaosa eli 60 prosenttia. Kaupunkien roolin näkökulmasta tutkimuksen keskeinen havainto liittyy siihen, että Suomi jää jälkeen muista Pohjoismaista erityisesti inklusiivisuudessa; täällä esiintyy mm. selkeää rekrytointisyrjintää.

Espoon tavoitteena on, että kansainväliset osaajat työllistyvät osaamistaan vastaaviin tehtäviin ja vahvistavat yritysten ja kaupungin elinvoimaa pitkällä aikavälillä. Tavoitteena on lisäksi, että ulkomaalaistaustaisten espoolaisten kunnallisverokertymän ja

suomalaistaustaisten espoolaisten kunnallisverokertymän välinen ero kaventuu suhteessa väestöosuuksiin.

Ammattiluokkiin johtajat, erityisasiantuntijat ja asiantuntijat kuuluvien ulkomaalaistaustaisten työllisten määrä kasvoi Espoossa nopeasti vuoteen 2022 saakka. Näiden ryhmien vuotuinen nettokasvu oli Espoossa suurempi kuin väkiluvultaan noin puolitoistakertaisessa Helsingissä. Vuosina 2020–2023 näihin ammattiluokkiin kuuluvien työllisten maahanmuuttajataustaisten määrä kasvoi Espoossa 43 prosenttia, ja vuonna 2023 Espoon osuus koko maan kyseisiin ammattiluokkiin kuuluvista henkilöistä oli 20,1 prosenttia.

Viime vuosien huonon talouskehityksen myötä uusien tulijoiden määrä on kääntynyt laskuun. Vuonna 2022 Espooseen muuttaneista 1 813:lla oleskeluluvan perusteena oli työ, mutta määrä laski vuoteen 2024 mennessä 676:een.

Maahanmuuton merkitys Suomen ja Espoon tulevaisuudelle on niin merkittävä, että työ inklusiivisuuden edistämiseksi ja asenneilmapiiriin vaikuttamiseksi on taloudellisessakin mielessä välttämätöntä. Houkuttelevuuden ohella kaupungin onkin tärkeä keskittyä toiminnassaan pitovoiman määrätietoiseen vahvistamiseen. Keskeistä tässä on pyrkiä varmistamaan, että uudet tulijat kokevat Espoon kodikseen, jossa he voivat rakentaa sujuvaa arkea koko perheelle.

Espoossa kansainvälisen osaajan mukana muuttaa usein puoliso, joka on itsekkin korkeasti koulutettu ja työmarkkinakelpoista osaamista tuova ammattilainen. Heidän työllistymisensä ja urakehitysmahdollisuutensa vaikuttavat ratkaisevasti perheen jäämiseen tai poismuuttoon ja sitä kautta yritysten mahdollisuuksiin sitouttaa osaavaa työvoimaa. Ammatilliset verkostot ovat erityisen tärkeitä mukana muuttaville puolisoille, jotka ovat usein itsekkin korkeasti koulutettuja ja työelämässä aktiivisia osaajia. Kaupunki ei halua määritellä mukana muuttavia henkilöitä ensisijaisesti puolison roolin kautta, vaan nähdä heidät itsenäisinä osaajina ja Espoon yhteisön täysivaltaisina jäseninä. Palvelut rakentuvat urakehityksen, osaamisen tunnistamisen, verkostoitumisen ja työllistymisen tukemisen ympärille. Tavoitteena on, että mukana muuttavat henkilöt pääsevät osaksi samoja ammatillisia verkostoja, yhteisöjä ja mahdollisuuksia kuin muutkin kansainväliset osaajat, eikä heidän polkunsa muodostu erilliseksi vain muiden puolisoitten kanssa toimimiseksi. Yrityksille suunnatussa viestinnässä urakehityspalvelut toki näyttäytyvät nimenomaan mukana muuttavien puolisoitten asettautumista tukevana palveluna. *Kaupungin tavoitteena on, että Espoon palvelut vastaavat kansainvälisten osaajien puolisoitten palvelutarpeita ja he työllistyvät osaamistaan vastaaviin tehtäviin.*

Suuri osa puolisona Espooseen saapuneista hakeutuu Espoon työllisyyspalveluiden asiakkuuteen ja sitä kautta esimerkiksi kotoutumispalveluiden piiriin. Espoossa on tunnistettu ja vastattu tarpeeseen järjestää lakisääteisten palveluiden ohella täydentäviä työelämään kotoutumisen palveluita kaupungin kansainväliselle osaaja- ja yrityskentälle. Kaupungin elinkeino- ja työllisyyspalvelujen yhteinen palvelukokonaisuus ja fyysinen tila Espoo Talent Hub tarjoaa urakehitys-, kohtaanto- ja verkostoitumismahdollisuuksia

kansainvälisille osaajille ja kansainvälisestä työvoimasta kiinnostuneille työnantajille. Palveluita rakennettaessa on kiinnitetty erityistä huomiota osaamisen arvostamiseen ja näkyväksi tekemiseen, kuuluvuuden ja pystyvyyden kokonaisvaltaiseen vahvistamiseen sekä työnantajien kv-rekrytointitaitojen ja vastaanottavuuden tukemiseen. Talent Hubista on luotu kansainvälisesti suuntautuneiden henkilöiden ja yritysten ammattiyhteisö, jolla tuetaan verkostoitumista. Espoo Talent Hubin LinkedIn-ryhmällä on yli 10 000 seuraajaa, joista osa Suomen ulkopuolella.

Osana työllisyyspalveluita toimii korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osaamiskeskus Koske, joka osaltaan tarjoaa palveluita myös puolisoina saapuneille. Koske tarjoaa mm. työnhaun tuen, verkostoitumisen ja uraohjauksen palveluja asiakkailleen. Vuosittain noin 450 asiakasta pääsee Koskeen. Kaikista lopettavista asiakkaista noin 50 % työllistyy. Työllistyneiden asiakkaiden tilannetta arvioidaan palvelun päättyessä, ja tähän mennessä 91 % työllistyneistä on löytänyt työn, joka vastaa heidän osaamistaan.

Elinkeinoyksikkö tuottaa Espoo Talent Hubilla työelämään kotoutumista tukevia, ei-lakisääteisiä palveluita, kuten TalentMatch, Career Bootcamp ja Industry Afterworks. Näihin rekrytointi- ja urakehitystapahtumiin osallistuu vuosittain jopa tuhansia kansainvälisiä korkeakoulutettuja ammattilaisia, joista moni on puolisoina maahan tulleita tai kansainvälisiä opiskelijoita. Urakehitysohjelma Espoo Career Clubiin on osallistunut vuodesta 2021 alkaen yli 300 kansainvälistä osaajaa, ja asiakastyytyväisyys on korkea (NPS >85 vuosina 2025–2026). Vuonna 2026 ohjelman osallistujista 57 % on ollut puolisoina maahan tulleita. Career Clubin toimintamallia ja hyviä käytäntöjä on jaettu myös muihin kaupunkeihin ja toimintamalli on tunnustettu EU-tasolla hyvänä julkisten palveluiden ja politiikkatoimien kehittämiskäytäntönä.

Talent-palveluissa skaalausvaiheessa oleva kielituetun rekrytointin malli auttaa työnantajia madaltamaan kehittyvällä kielitaidolla olevien osaajien rekrytointikynnystä. Palvelu edistää osaltaan työelämän ja työnantajien vastaanottavuutta. Espoon kaupungin, OP Uusimaan ja Omnian pilotti voitti vuoden 2025 Rekrygaalassa Vuoden rekrytointiteko -palkinnon.

Tavoite	Mittari
Kansainväliset osaajat ja heidän puolisonsa työllistyvät osaamistaan vastaaviin tehtäviin ja vahvistavat yritysten ja kaupungin elinvoimaa pitkällä aikavälillä	1. Ammattiluokkiin johtajat, erityisasiantuntijat ja asiantuntijat kuuluvien työllisten ulkomaalaisten määrän kehitys: vertailu muihin C6-kaupunkeihin ja koko maahan. 2. Espoossa asuvien maahanmuuttajien palkka- ja yrittäjätulomediaani verrattuna • koko maan ei-maahanmuuttajien tulomediaaniin • Espoon muun väestön tulomediaaniin

	• koko maan maahanmuuttajien tulomediaanista 3. TalentHubin palveluihin osallistuvien henkilöiden asiakastyytyväisyys NPS > 40 (vuosittain)
--	---

4.5 Kieli, työelämä ja sujuva asettautuminen osana pitovoimaa

Suomen- tai ruotsin kielen taito on keskeistä paitsi työllistymisen, myös osallisuuden ja Suomeen ja Espooseen kuuluvuuden näkökulmasta. Työn tai opiskelujen vuoksi Suomeen muuttavat eivät ole lakisääteisten kotoutumispalveluiden piirissä ja heidän suomen tai ruotsin kielen oppimisensa saattaa tämän vuoksi olla haasteellista. Kaupungin tavoitteena onkin, että työssä käyvät tulijat ja kansainväliset opiskelijat oppivat suomea tai ruotsia. Kaupungin on keskeistä käydä työnantajien kanssa keskusteluja kotimaisten kielten oppimisen merkityksestä työelämässä ja tarjota heille myös konkreettisia keinoja tukea työntekijän kielitaidon kehittymistä. Tärkeää on myös käydä työnantajien kanssa vuoropuhelua työn edellyttämistä todellisista kielitaitotarpeista sekä kielitaidon huomioimisesta rekrytoinneissa. Kaupunki kirkastaa kansalliskielten merkitystä koskevat ydinviestinsä ja varmistaa, että nousevat systemaattisesti esiin eri tahojen käymissä keskusteluissa työnantajien kanssa. Tavoittelemme espoolaisten yritysten, yrittäjäjärjestöjen ja tutkimuslaitosten kanssa solmittavaa ”Yhteinen Espoo -sopimusta”, jonka puitteissa edistetään tänne töihin tulleiden kansainvälisten osaajien suomen tai ruotsin kielen oppimista.

Vapaan sivistystyön kurssitarjonnalla on keskeinen rooli työperäisesti Suomeen saapuneiden kielen oppimisessa. Vuonna 2025 Omnian S2-kursseille osallistuneista oli työssäkäyviä 41 %. Sekä Omnian että Esbo Arbiksen suomen ja ruotsin kielen kurssit täyttyvät nopeasti, eikä nykyinen tarjonta vastaa kasvavaan kysyntään. Kurssien määrällistä ja kielitaitotasojen riittävyyttä tulee seurata systemaattisesti vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. *Tavoitteena on lisätä maahanmuuttajille suunnattujen suomen ja ruotsin kielen kurssien määrää ja tasotarjontaa vastaamaan kysyntää, mikä edellyttää tiivistä yhteistyötä kaupungin ja Omnian välillä sekä yhteistä keskustelua tarjonnan laajentamisen keinoista.* Kotimaisten kielten osaamisen puute on keskeinen kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisen este. Espoo näkee tärkeänä, että suomen tai ruotsin kieli opitaan jo opiskelujen aikana ja pitää hyvänä, että kotimaisten kielten opinnot sisällytettäisiin osaksi tutkintoa.

Suomessa valmistuneista kansainvälisistä opiskelijoista noin puolet työllistyy Suomeen, lopuista valtaosa muuttaa pois maasta. Valmistuneiden opiskelijoiden työllistyminen Suomeen on kasvanut viime vuosina. Ammattikorkeakoulutetut työllistyvät paremmin, mutta heitä on yliopistoista valmistuneita enemmän työntekijäammateissa. Työllistyneiden

määrissä on isoja eroja myös koulutusaloittain. Kolmansista maista tulevat työllistyvät Suomeen useammin kuin EU- tai ETA-alueen kansalaiset. Suomi onnistuu houkuttelemaan opiskelijoita, mutta haaste on työllistyminen, urakehitys ja Suomeen kiinnittyminen opintojen jälkeen. Työllistymisen edistäminen edellyttää systemaattisten työelämäyhteyksien rakentamista, joustavia kielikäytäntöjä ja realistisia osaamisvaatimuksia jo opintojen alusta alkaen.

Kesäkuussa 2026 opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2040 linjataan, että korkeakoulut rakentavat jatkossa kaikkiin kansainvälisiin tutkinto-ohjelmiin vahvat työelämäyhteydet sekä lisäävät kotimaisten kielten opetusta ja rakentavat kansalliskieliä ja vieraita kieliä yhdistäviä tutkinto-ohjelmia, jotta kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden kiinnittyminen opintoihin vahvistuu.¹⁶

Pääkaupunkiseudulla on paljon kaupunkien, yliopistojen ja korkeakoulujen välistä yhteistä keskustelua kansainvälisiin opiskelijoihin liittyen. Haasteena on yhteisten toimintamallien ja rakenteiden puuttuminen sekä kehitettyjen hyvien käytäntöjen vakiinnuttamisen puute. Tarvitaan myös ajantasaista pääkaupunkiseudun tasoista tietoa valmistuvien kansainvälisten opiskelijoiden työllisyystilanteesta ja työllistymisestä omalle alalle. Espoon kaupungilla on suhteellisen vähän suoraan kansainvälisille opiskelijoille suunnattuja palveluita. Kevään 2026 Talent-tapahtumien osallistujista 42 % oli kv-opiskelijoita. Suoraan opiskelijoille suunnattu palvelu ovat esimerkiksi Cold contacting employers - koulutukset sekä 2026–2027 kumppaniyhteistyönä toteutettava Future in Finland - mentorointiohjelma. Ohjelmaa kirjoitettaessa keskusteluissa on ns. kv-setelin käyttöönotto kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisen edistämiseksi. Ohjelmakaudella onkin tarpeen kehittää yhteistyötä harjoittelu- opinnäytetyö- ja kesätyöpaikkojen saamiseksi sekä vakiinnuttaa yhteisiä toimintamalleja.

Osana kaupungin pitovoimaa ovat sujuvat asettautumisen palvelut. Espoon kaupunki osallistuu International House Helsingin (IHH) kustannuksiin. IHH kokoaa yhteen valtakunnalliset maahantulon alkuvaiheen viranomaispalvelut ja palvelee erityisesti työ-, yrittäjyys- tai opiskeluperusteisesti maahan tulevia henkilöitä. IHH-vaiheen jälkeen kuntalaispalvelut tarjotaan pääsääntöisesti Espoossa.

Hallitus on halunnut vahvistaa Suomen houkuttelevuutta korkean tuottavuuden tehtävissä toimivien kansainvälisten osaajien silmissä ja sujuvoittaa edelleen erityisesti asiantuntijoiden maahanmuuton prosesseja. Työ- ja elinkeinoministeriö on kesällä 2026 julkaisemassa selvityksen maahantulovaiheen viranomaisasioinnin sujuvoittamisesta. Osana valmistelutyötä on pohdittu mahdollisuuksia yhdistää sähköiseen maahantulo prosessiin myös tiettyjä kuntalaispalveluita, erityisesti varhaiskasvatus- tai perusopetuspaikan myöntämistä ehdollisena jo ennen maahantuloa. Erityisesti Espoon intressissä on, että tulijoiden kokemus Suomeen muuttamisesta on sujuva. Espoon onkin osaajahoukuttelun näkökulmasta tarpeellista olla jatkossakin aktiivisesti mukana näissä keskusteluissa myös omien kuntalaispalveluidensa osalta.

Espooseen asettautumista tuetaan myös mm. matalan kynnyksen neuvonta- ja ohjauspalveluita maahanmuuttajille tarjoavalla Hello Espoo -infolla sekä kaksi kertaa vuodessa uusille espoolaisille järjestettävillä Hello Espoo -tapahtumilla. Hello Espoo -info ei toistaiseksi ole riittävän hyvin tavoittanut työ- tai opiskeluperusteisesti Espooseen muuttavia henkilöitä. Tulevalla ohjelmakaudella toimintaa onkin tarpeen kehittää yhteistyössä alueen korkeakoulujen, yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten sekä sisäisesti kaupungin Espoo Talent Hub -toiminnan kanssa.

4.6 Maahanmuuttajien yrittäjyys osana Espoon elinvoimaa

Espoo-tarinan tavoitteena on olla Suomen yritysmyönteisin kaupunki. Yrittäjyys on yhä useammalle, myös maahanmuuttajalle, polku työelämään. PTT:n selvityksen mukaan vuonna 2022 11,9 prosenttia työllisistä maahanmuuttajista oli yrittäjiä, kun suomalaistaustaisista työllisistä yrittäjiä oli 9,9 prosenttia. Yrittäjien osuus työllisistä on kasvanut maahanmuuttajilla erityisesti vuodesta 2018 lähtien, kun taas valtaväestössä yrittäjien osuus työllisistä on pysynyt vakaana. Selvityksen mukaan osuudet ovat olleet selvässä kasvussa, mutta maahanmuuttajayrittäjien yritysten merkitys koko kansantalouden tasolla vielä toistaiseksi rajallinen. Maahanmuuttajien yritykset ovat usein nuoria, hyvin pieniä ja ne painottuvat toimialoille, jotka tyypillisesti eivät ole korkean kasvun tai tuottavuuden aloja.¹⁷ Samaan aikaan lähes kolmannes tieteellisen tutkimuksen ja kehittämisen toimialan yrittäjistä on maahanmuuttajia. Suomeen muuttaneet kansainväliset osaajat ovat merkittävä lähde uusille yrityksille ja innovaatioille (esim. IQM, ICEYE).

Yrittäjyyden tietojen, taitojen ja verkostojen tukeminen on keskeisessä roolissa, kun halutaan vahvistaa maahanmuuttajataustaisten espoolaisten yritystoiminnan edellytyksiä. Espoon yrityspalveluiden alkavien yrittäjien neuvontapalvelun yrityksen perustamista suunnittelevista asiakkaista vieraskielisiä vuonna 2024 oli 47,1 % ja osuus yritystoiminnan käynnistäneistä 36 %. Yritysneuvontaa on annettu suomen ja ruotsin lisäksi myös englanniksi, venäjäksi ja kiinaksi. Yritysneuvonnalla tuetaan Suomessa jo olevia osaajia sekä tänne suuntaavia startup-yrittäjiä yritystoiminnan perustamisessa ja kasvattamisessa. Suomen Uusyrityskeskukset ry:n (2025) mukaan Espoon yritysneuvontaa saaneet osakeyhtiöt käynnistyvät kolme kertaa todennäköisemmin onnistuneesti, ja niiden riski ajautua konkurssiin tai selvitystilaan on 2–3 kertaa pienempi kuin yrityksillä keskimäärin

Maahanmuuttajien yrittäjätoiminnasta on saatu kattavammin tarkempaa tietoa Helsingin kaupunkitietopalvelun Tilastokeskuksen tietoihin perustuvan selvityksen pohjalta toukokuussa 2025. Luonnollisten henkilöiden yrittäjätoimintaa (käytännössä toiminimiyrittäminen) harjoitti vuonna 2024 Espoossa hieman vajaa 2 800 henkilöä, heistä 67 % oli miehiä. Noin kolmanneksella näistä yrityksistä liikevaihto oli korkeintaan 10 000 €. Merkittävä ilmiö on vuonna 2023 alkanut taustamaista ”muu Aasia” tulevien yrittäjien määrän kasvu. Samaan aikaan on kasvanut myös toimialaan posti, jakelu ja kuriiritoiminta kuuluvien yritysten määrä. Vuonna 2023 kasvoi myös opiskelu- ja perheperusteinen muutto samalta lähtöalueelta. Oletettavaa onkin, että yrittäjyydessä näkyy alustatalouteen kuuluvien (esim. Wolt ja Bolt) yrittäjien määrän kasvu. Osalla tähän ryhmään kuuluvista

henkilöistä saattaa olla kyse heikosti kannattavasta ns. pakkoyrittäjyydestä muiden työllistymismahdollisuuksien puuttuessa. Työllisyyspalveluissa on tunnistettu riski, jossa yrittäjyyden kokeilu päättyy kannattamattomaan yritystoimintaan. Tällöin henkilö voi päätyä vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen, jos hän menettää samalla oikeutensa työttömyysetuuteen.

Muissa yritystyypeissä maahanmuuttajataustaisia yrittäjiä Espoossa oli vuonna 2024 yhteensä 1440 henkilöä, heistä 75 % oli miehiä. Yleisimpinä syntymämaina olivat Venäjä (ent. Neuvostoliitto) ja Balkan sekä Viro; näistä maista lähtöisin olevien yrittäjien osuus oli 37 %. Alle 100 000 €:n liikevaihtoa tekevien yrittäjien osuus oli 23 %.

Yli 1,2 M€:n liikevaihtoa tekevien yrittäjien osuus oli 26 % ja heidän määränsä puolestaan kasvoi peräti 67 % vuonna 2024 edelliseen vuoteen verrattuna. Yksittäisistä toimialoista erottuu ainoastaan ”muut henkilöstön hankintapalvelut”.

5.Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, hyvinvoinnin ja osallisuuden lujittuminen

Espoo-tarinan mukaan espoolaisuus merkitsee yhdenvertaisia perusoikeuksia, yhteiskunnan pelisääntöihin sitoutumista sekä yhteenkuuluvuutta, jota vahvistaa vastuu toisistamme ja yhteisestä kaupungistamme. Kieliryhmien elämänpiirien eriytyneisyys vähenee. Toimimme johdonmukaisesti syrjintää ja rasismia vastaan sekä rakennamme luottamusta ja yhteistä tulevaisuutta. Sukupuolten tasa-arvoiset mahdollisuudet koskevat kaikkia. Tunnistamme, ettei kieli saa olla este osallisuudelle kaupungin kehittämiseen ja päätöksentekoon.

Vähennämme segregaatiota ja eriarvoisuutta lasten ja nuorten arjessa yhteisvoimin. Jokainen lapsi ja nuori kokee kuuluvansa joukkoon ja tulevansa kohdelluksi arvostavasti. Väkivaltaan, häirintään, kiusaamiseen ja syrjintään puututaan aktiivisesti. Jokaisella on mieluista harrastus. Harrastamisen hinta ei muodostu esteeksi liikkumiselle.

Asuinalueita kehitetään kokonaisuuksina huomioiden monipuolinen asuntotarjonta perheille ja yksin asuville, omistus- ja vuokra-asumisen tasapaino sekä varhaiskasvatus ja koulupaikat. Käynnistämme kaupunkiuudistusohjelmat segregaatoriskin alla olevissa kaupunginosissa viihtyisyyden ja vertovoiman vahvistamiseksi sekä eriytymiskehityksen vähentämiseksi.

Elävät kulttuuripalvelut vahvistavat asukkaiden hyvinvointia ja ovat tärkeä vetovoimatekijä. Kulttuuri tukee ihmisten hyvinvointia, luovuutta ja resilienssiä.

Työyhteisö on turvallinen, yhdenvertainen ja hyvinvointia edistävä.

Hyvinvointialueen, järjestöjen, seurojen, seurakuntien, yhteisöjen ja oppilaitosten kanssa rakennetaan pitkäjänteisiä kumppanuuksia, jotka tuottavat asukaslähtöisesti kaikenikäisille espoolaisille arjen hyvinvointia sekä uusia mahdollisuuksia harrastamiseen,

osallistumiseen ja luovuuteen. Espoo tukee ja edistää asukkaiden osallisuutta ja tarjoaa yhteisötiloja ja foorumeita kohtaamisille.

Yhteinen Espoo perustuu ajatukselle, että jokainen asukas voi osallistua yhteisen kaupungin rakentamiseen ja kokea kuuluvansa Espooseen. Kaupungin vahvuus syntyy aktiivisista asukkaista, toimivista yhteisöistä ja yhdessä tekemisestä. Yhteinen Espoo rakentuu yhdenvertaisille mahdollisuuksille, yhteisille pelisäännöille sekä vastuulle toisistamme ja yhteisestä kaupungista. Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen tukee kaupungin kestävästä kehitystä, elinvoimaa ja yhdenvertaisuutta sekä toteuttaa Espoo-tarinan arvoja.

Espoolaisuuteen kiinnitytään arjessa, yhteisöissä ja osallistumisen kautta. Kasvavassa ja kansainvälistyvässä kaupungissa espoolaisuus ei määräydy taustan, kielen tai syntymämaan perusteella, vaan kokemuksesta kuulua yhteiseen kaupunkiin sekä mahdollisuudesta osallistua, vaikuttaa ja rakentaa sitä yhdessä muiden kanssa. Asukkaat eivät ole vain palvelujen käyttäjiä, vaan yhteisöjen jäseniä, aktiivisia toimijoita ja yhteisen Espoon rakentajia.

Tässä ohjelmakokonaisuudessa sosiaalista yhteenkuuluvuutta, hyvinvointia ja osallisuutta vahvistetaan muun muassa osallistumisen, viestinnän, neuvonnan, kulttuurin, liikunnan, yhteisöllisen toiminnan sekä palveluiden välisen yhteistyön kautta. Yhteinen Espoo ei synny pelkästään palveluista, vaan ihmisten välisistä kohtaamisista, luottamuksesta ja yhteisestä vastuusta rakentaa kaupunkia yhdessä.

Kieli on keskeinen osa tätä kehitystä. Suomen ja ruotsin kielen oppiminen ei ole ainoastaan työllistymisen väline, vaan mahdollistaa osallistumisen yhteiskunnan eri osa-alueille, rakentaa yhteyksiä ihmisten välille ja vahvistaa kokemusta osallisuudesta. Samalla kielen oppiminen tapahtuu pitkälti osana arkea, yhteisöjä ja osallistumista. Kieli, vuorovaikutus ja osallisuus vahvistavat toisiaan sekä rakentavat luottamusta yhteiskuntaan ja kiinnittymistä yhteiseen Espooseen.

Kaupunki vahvistaa yhteenkuuluvuutta yhteistyössä asukkaiden, yhteisöjen, järjestöjen, hyvinvointialueen, oppilaitosten ja muiden kumppaneiden kanssa. Viestintä, neuvonta ja ohjaus auttavat löytämään palvelut ja osallistumisen mahdollisuudet. Myös vapaan sivistystyön palveluilla on tärkeä rooli kotoutumisessa, kielen oppimisessa, jatkuvassa oppimisessa ja uusien sosiaalisten verkostojen rakentumisessa.

Kulttuuri, liikunta, nuorisotyö ja järjestötoiminta tarjoavat tiloja ja yhteisöjä, joissa ihmiset voivat kohdata toisensa espoolaisina, oppia toisiltaan ja rakentaa yhteisiä merkityksiä. Ne tukevat hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja kokemusta siitä, että jokainen voi olla aktiivinen toimija osana yhteistä Espoota.

Osallisuuden vahvistaminen ja eriytymisen ehkäiseminen kulkevat käsi kädessä. Kun ihmiset osallistuvat yhteiseen toimintaan, rakentavat verkostoja ja kokevat kuuluvansa yhteiseen kaupunkiin, vahvistuvat myös luottamus, yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuuden tunne. Samalla vähenevät eri väestöryhmien, kieliryhmien ja alueiden väliset rajat.

Kaupunki toimii johdonmukaisesti syrjinnän ja rasismien ehkäisemiseksi sekä luottamuksen ja yhteisen tulevaisuuden vahvistamiseksi.

5.1 Osallisuus, yhdenvertaisuus ja aktiivinen kansalaisuus

5.1.1 Osallisuus ja vaikuttaminen

Osallisuus tarkoittaa mahdollisuutta tulla kuulluksi, osallistua, vaikuttaa ja kokea kuuluvansa yhteisöön taustasta riippumatta. Se voi toteutua arjessa esimerkiksi palveluiden, harrastusten ja vaikuttamisen kautta.

Espoon tavoitteena on vahvistaa vieraskielisten ja maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia kaupungin palveluissa sekä päätöksenteossa kuluvalle valtuustokaudella. Tutkimusten mukaan osallisuus on keskeinen hyvinvoinnin tekijä ja tärkeä keino ehkäistä eriytymistä, sillä yhteinen toiminta ja kuulumisen kokemus vähentävät erillisten elämänpiirien muodostumista. Kaupungin osallisuustyö tukee siten myös segregaaion ehkäisyä. Espoon osallisuusmallin mukaan osallisuutta edistävä perustyö kuuluu jokaiselle työntekijälle. Jokaisen yksikön tehtävänä on arvioida, miten omassa toiminnassa voidaan tukea erityisesti maahanmuuttajataustaisten asukkaiden osallisuutta sekä rakentaa yhdenvertaisuutta vahvistavia rakenteita ja aitoja kohtaamisia.

Espoon vuoden 2026 osallisuus- ja hyvinvointikyselyn mukaan vieraskielisten vastaajien osallisuuden kokemus oli hieman suomen- ja ruotsinkielisiä korkeampi, mutta vaihteli eri kieliryhmien välillä. Kyselyn perusteella ei voida arvioida, liittyykö osallisuuden kokemus ensisijaisesti omaan kieli- tai etniseen yhteisöön vai laajemmin espoolaiseen tai suomalaiseen yhteisöön. Vaikka vieraskielisten vastaajien osallisuuden kokemus oli keskimäärin hyvällä tasolla, erittäin heikkoa osallisuutta kokevien osuus oli selvästi suurempi kuin suomen- ja ruotsinkielisillä (11,9 % vs. 6,5 %). Erittäin heikkoon osallisuuteen liittyy kokemus ulkopuolisuudesta, merkityksettömyydestä ja vaikutusmahdollisuuksien puutteesta. *Espoon tavoitteena on, että erittäin heikkoa osallisuutta kokevien vieraskielisten osuus pienenee ja ero kotimaankielisiin kaventuu. Maahanmuuttajataustaisten asukkaiden osallisuuden vahvistaminen tukee yhteisöllisyyttä, palvelujen toimivuutta ja osallistumismahdollisuuksia kaikkien espoolaisten hyväksi.*

Poliittinen osallistuminen ja äänestäminen tukevat kotoutumista vahvistamalla maahanmuuttajataustaisten asukkaiden osallisuutta, yhteiskuntaan kiinnittymistä ja vaikutusmahdollisuuksia. Ne edistävät yhdenvertaista osallistumista yhteiskunnalliseen päätöksentekoon sekä lisäävät luottamusta demokraattisiin instituutioihin ja paikalliseen yhteisöön. Vaalitietojärjestelmästä ei ole saatavilla tietoa äänestysaktiivisuudesta eri taustamaiden tai äidinkielen perusteella. Äänioikeutettujen ulkomaan kansalaisten äänestysaktiivisuus on kuitenkin kunnallisvaaleissa Espoossakin ollut huomattavan paljon matalampi kuin Suomen kansalaisten. Kun vuoden 2025 kuntavaaleissa Espoossa äänioikeutetuista Suomen kansalaisista äänesti 61,1 %, äänesti muiden kuin EU-maiden kansalaisista 17,1 % ja EU-maiden kansalaisista 12,4 %.

Demokratiakasvatuksen kehittäminen on tärkeä työkalu äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi pitkällä aikavälillä. Maahanmuuttajataustaisten asukkaiden osallisuutta tulee edistää kokonaisvaltaisesti ja jatkuvasti, ei vain vaalien aikaan. *Espoo edistää määrätietoisesti maahanmuuttajataustaisten espoolaisten äänestysaktiivisuuden nousua viestinnän ja koulutuksen keinoin sekä käymällä vuoropuhelua maahanmuuttajayhteisöjen ja poliittisten puolueiden kanssa.*

Tavoite	Mittari
Koettu osallisuus ja luottamus vahvistuvat Espoossa	Erittäin heikkoa osallisuutta kokevien maahanmuuttajien osuus/vertailu suomalaistaustaisiin

5.1.2 Yhdenvertaisuus, hyvät väestösuhteet ja turvallisuus

Rasismi ja etniseen tai kansalliseen taustaan liittyvät viharikokset heikentävät yhdenvertaisuutta, turvallisuuden tunnetta ja yhteiskunnallista osallisuutta. Vuonna 2024 poliisin tietoon tuli yhteensä 1 808 viharikosepäilyä, joista 1 223 (67,6 %) liittyi uhrin etniseen tai kansalliseen taustaan. Näiden viharikosepäilyjen määrä kasvoi 12 prosenttia vuoteen 2023 verrattuna. Valtaosa etniseen tai kansalliseen taustaan liittyvistä viharikoksista kohdistui vähemmistöryhmiin. Tapauksista 66 prosentissa tekijä kuului valtaväestöön ja uhri etniseen tai kansalliseen vähemmistöön. Yleisimmät tekemuodot olivat sanalliset loukkaukset, uhkaukset ja häirintä (57 %), mutta myös fyysistä väkivaltaa esiintyi merkittävästi: 27 prosenttia tapauksista oli pahoinpitelyjä.¹⁸

Kotoutumisen näkökulmasta rasismi, syrjintä ja viharikokset voivat heikentää maahanmuuttajien turvallisuuden tunnetta, luottamusta viranomaisiin ja yhteiskuntaan sekä kokemusta yhdenvertaisesta osallisuudesta. Rasismin ehkäisy, viharikosten tunnistaminen ja niihin puuttuminen sekä myönteisten väestösuhteiden ja yhteisöjen välisen vuoropuhelun vahvistaminen ovat keskeisiä kotoutumista tukevia toimenpiteitä. Kuntapalvelututkimuksen mukaan 19 % vastaajista oli kohdannut rasismia julkisella paikalla asuinalueellaan vuonna 2025. *Espoon tavoitteena on, että rasismia kohdanneiden osuus pienenee valtuustokaudella.*

Kaupunki edistää yhdenvertaisuutta tunnistamalla ja poistamalla toimintatapoja, rakenteita ja käytäntöjä, jotka voivat asettaa asukkaita eriarvoiseen asemaan heidän etnisen tai kansallisen taustansa vuoksi. Tavoitteena on vahvistaa organisaation kykyä tunnistaa myös tiedostamattomia ennakkoluuloja ja oman toiminnan mahdollisia syrjiviä vaikutuksia palveluissa, päätöksenteossa ja asiakaskohtaamisissa. Kaupunki seuraa maahanmuuttaja- ja vähemmistötaustaisten asukkaiden kokemuksia palveluista ja osallisuudesta sekä hyödyntää tätä tietoa palvelujen kehittämisessä. Näin vahvistetaan kaikkien kuntalaisten yhdenvertaista kohtelua, turvallisuuden tunnetta ja luottamusta kaupungin toimintaan.

Ulkomaalaistaustaiset näyttäytyvät paitsi rikosten uhreina, myös niiden tekijöinä. Ulkomaalaistaustaisten rikosepäilyjen määrä on kasvanut Suomessa vuosina 2015–2024, mutta kasvu selittyy suurelta osin ulkomaalaistaustaisen väestön voimakkaalla kasvulla. Ikävakioitu tarkastelu osoittaa, että väestön nuori ikärakenne selittää osan rikollisuuseroista, mutta ei kokonaan. Ulkomaalaistaustaisten rikostaso on edelleen suomalaistaustaisia korkeampi, erityisesti väkivalta- ja seksuaalirikoksissa, vaikka ikävakiointi otetaan huomioon. Ulkomaalaistaustaiset eivät muodosta yhtenäistä ryhmää, vaan rikollisuudessa on merkittäviä eroja eri taustamaiden ja väestöryhmien välillä, minkä lisäksi sosioekonomiset tekijät vaikuttavat rikosten tekemiseen.¹⁹ Tutkimusnostot tukevat tarvetta kohdentaa kotoutumista ja rikosentorjuntaa erityisesti nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisyyn, koulutukseen, työllistymiseen sekä väkivalta- ja seksuaalirikollisuuden riskitekijöiden vähentämiseen. Tässä ohjelmassa esitellyissä tavoitteissa onnistuminen vaikuttaa siten välillisesti myös kaupungin turvallisuuteen ja yhteiskuntarauhaan. Kotoutumiskoulutuksilla ja yhteiskuntaorientaation kursseilla voidaan välittää tietoa suomalaisen yhteiskunnan normeista ja pelisäännöistä suurelle joukolle maahanmuuttajia.

Tavoite	Mittari
Rasismin kokemin vähenee	Rasismia asuinalueellaan kohdanneiden vastaajien osuus Kuntapalvelututkimuksessa

5.1.3 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja osallisuus

Espoo-tarinan mukaan jokainen lapsi ja nuori kokee kuuluvansa joukkoon ja tulevansa kohdelluksi arvostavasti. Väkivaltaan, häirintään, kiusaamiseen ja syrjintään puututaan aktiivisesti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen joka toinen vuosi toteuttaman kouluterveyskyselyn vuoden 2025 tulosten mukaan Espoossa alakouluikäisistä Suomessa syntyneistä ja ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista tytöistä 1,5 kertaa suurempi osuus kuin suomalaistaustaisista kokee tulleen kiusatuksi viikoittain. Yläkouluiässä erot tasoittuvat. Alakouluikäisistä ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista pojista viikoittain kokee tulevansa kiusatuksi 2,3 kertaa suurempi osuus suomalaistaustaisiin verrattuna. Yläkouluikäisistä ulkomailla syntyneistä kaksinkertainen osuus kokee tulleen kiusatuksi viikoittain; osuus on noussut vuosista 2021 ja 2023. Sen sijaan vieraskielisistä lukiolaisista epäasiallisen käytöksen kohteeksi kertoo joutuneensa hieman harvempi osuus kuin suomen- tai ruotsinkielisistä.

Myös yksinäisyyden kokemukset ovat ulkomaalaistaustaisilla lapsilla yleisempiä kuin suomalaistaustaisilla. Yläkouluikäisistä ulkomailla syntyneistä tytöistä itsensä yksinäiseksi vuonna 2025 koki 20 %. Myös suomalaistaustaisista tytöistä itsensä yksinäiseksi kokee moni. Tyttöjen yksinäisyyden kokemukset ovat vähentyneet vuodesta 2023. Sen sijaan ulkomailla syntyneiden sekä alakouluikäisten että yläkouluikäisten poikien yksinäisyyden kokemukset ovat kasvaneet erittäin merkittävästi. Alakouluikäisistä yksinäiseksi itsensä

kokevien osuus on kuusinkertainen suomalaistaustaisiin verrattuna, yläkouluikäisistä 2,7-kertainen. Lasten ja nuorten pääkaupungissa voimakkaasti syntyperään kytkeytyvät kokemukset kiusaamisesta ja yksinäisyydestä ovat kestävämpiä.

Kiusatuksi tuleminen ja yksinäisyys heikentävät hyvinvointia, kuulumisen tunnetta ja koulua kohtaan tunnettua luottamusta ja niillä on vaikutusta myös oppimistuloksiin ja sitä kautta koulutuspolkuun. Yksinäisyyden kokemuksia ja kiusaamista vähennetään kannustamalla vieraskielisiä lapsia ja nuoria osallistumaan koulun ja lukion toimintaan, kuten oppilaskunta- ja välituntitoimintaan, sekä erilaisiin harrastuksiin. Syrjintää ja kiusaamista ennaltaehkäistään ja siihen puututaan.

Espoon tavoitteena on, että vieraskieliset lapset ja nuoret voivat yhtä hyvin kuin suomen- ja ruotsinkieliset. Kokemukset kiusaamisesta ja yksinäisyydestä vähenevät.

Tavoite	Mittari
Vieraskieliset lapset ja nuoret voivat yhtä hyvin kuin suomen- ja ruotsinkieliset. Kokemukset kiusaamisesta ja yksinäisyydestä vähenevät	"Minua ei kiusata lainkaan" vastanneiden oppilaiden osuus kasvaa, tarkastelu syntyperän/kotikielen mukaan (Oppilaskysely)
Taustasta riippumatta jokainen lukion opiskelija kokee olonsa kunnioitetuksi ja yhdenvertaisesti kohdelluksi lukiossa	"Olen joutunut lukiossani epäasiallisen käytöksen kohteeksi" (PKS lukiokysely)

5.1.4 Yhteisöllisyys, kumppanuudet ja järjestöyhteistyö

Eri järjestöt tuottavat Espoossa merkittävän määrän erilaisia sekä lasten että aikuisten kotoutumista tukevia palveluita. Espoo-tarinan mukaan järjestöjen, seurojen, seurakuntien ja yhteisöjen kanssa rakennetaan pitkäjänteisiä kumppanuuksia, jotka tuottavat asukaslähtöisesti arjen hyvinvointia, uusia mahdollisuuksia harrastamiseen, osallistumiseen ja luovuuteen. Maahanmuuttajajärjestöjen, -yhteisöjen sekä seurakuntien ja uskonnollisten yhdyskuntien ja uskonnollisten yhteisöjen rooli kotoutumisessa ja osallisuuden edistämiseksi on merkittävä. Järjestöt ja yhteisöt ovat keskeisessä roolissa myös kehitettäessä kaupungin palvelutuotantoa vaikuttavammaksi ja vastaamaan monimuotoistuvan väestön tarpeita.

Espoo vahvistaa kumppanuuttaan maahanmuuttajayhteisöjä edustavien järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa monin tavoin, jotta yhteisölähtöisyys toteutuu käytännössä. Kaupunki tarjoaa tilapilottien kautta järjestöille mahdollisuuksia käyttää kaupungin tiloja sekä kehittää tilojen kumppanuusmallia yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa, mukaan

lukien maahanmuuttajayhteisöjen järjestöt. Lisäksi panostetaan siihen, että tieto erilaisista avustuksista tavoittaa myös maahanmuuttajayhteisöjä edustavat järjestöt, jotta ne voivat tasavertaisesti hyödyntää tukimahdollisuuksia.

Paikallisen yhteisöllisyyden tukeminen eri asuinalueilla edistää hyviä väestösuhteita ja kotoutumista sekä vähentää segregatiota. Yhteisölähtöisyyttä vahvistetaan tukemalla tulosityksiköitä järjestämään maahanmuuttajayhteisöjen kanssa ajankohtaisiin teemoihin liittyviä tilaisuuksia ja työpajoja palvelutuotannon kehittämiseksi sekä hyödyntämällä osallistavia ja vuorovaikutteisia menetelmiä asukkaiden näkemysten esiin tuomisessa. Tavoitteena on luoda pysyvät yhteistyörakenteet ja -käytännöt, joiden avulla maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten näkemykset ja tarpeet välittyvät tilaisuuksista ja työpajoista kaupungin eri tulosityksiköille. Samalla varmistetaan, että maahanmuuttajayhteisöt saavat tietoa siitä, miten käydyt keskustelut ja esiin nousseet näkökulmat on huomioitu kaupungin palvelujen kehittämisessä.

5.2 Kieliryhmien elämänpiirien eriytyneisyys

Espoo-tarinan yhtenä tavoitteena ovat tasapainoiset alueet. Asuinalueita kehitetään kokonaisuuksina huomioiden monipuolinen asuntotarjonta perheille ja yksin asuville, omistus- ja vuokra-asumisen tasapaino, varhaiskasvatus- ja koulupaikat sekä liikunta- ja muut harrastusmahdollisuudet. Tavoitteen mukaan kaupunki käynnistää kaupunkiuudistusohjelmat segregatioriskin alla olevissa kaupunginosissa. Tavoitteeksi on myös asetettu eri kieliryhmien elämänpiirien eriytyneisyyden vähentyminen.

Kuluvalla valtuustokaudella segregatioon liittyviä kysymyksiä käsitellään Espoossa laajasti monissa eri rakenteissa. Käynnistyvän Tasapainoisesti kasvava Espoo -kärkiohjelman lisäksi segregatio on yhtenä teemana myös poikkihallinnollisessa Yhteisöllinen Espoo -ohjelmassa, jonka tavoitteena on mm. koulusegregaation vähentyminen. Valtuuston 12.3.2023 hyväksymissä asumisen ja maankäytön periaatteissa puolestaan todetaan, että "Espoon kaupunki sijoittaa valtion tukemaa asuntotuotantoa eri puolille kaupunkia. Uusia korkotuettuja vuokra-asuntoja ei pääsääntöisesti rakenneta alueille, jotka ovat erityisessä segregatioriskissä. Uusia alueita rakennettaessa torjutaan asuinalueiden eriytymistä osoittamalla kortteleihin sekä vapaarahoitteista että valtion tukemaa asuntotuotantoa ja varmistetaan, että uudis- ja korjausrakentaminen nostaa alueiden arvostusta." Tätä asuntojen hallintamuotojen sekoittamista on tehty pitkään, mutta jo aiemmin syntyneiden rakenteiden purkaminen on haasteellista. Segregatiokehityksen kääntäminen koskee koko kaupunkia ja edellyttää ns. hyväosaisten alueiden "avaamista", ei pelkästään heikompiin alueisiin kohdistettavia toimenpiteitä.

Keskustelua alueellisesta eriytymisestä ja segregatiosta käydään Espoossa monilla eri foorumeilla ja vaarana saattaa olla, että ilmiön eri puolien tarkastelu ei kytkeydy yhteen. Päätöksenteon tueksi tarvitaan systeemistä ajattelua sekä laaja ja ajantasainen tietopohjaan perustuva kaupunkitasoisesti hyödynnettävä tilannekuva asuinalueiden kehityksestä ja eriytymisestä.

Maahanmuuton ja segregaatian välille ei tule asettaa yhtäläisyysmerkkejä. Esimerkiksi Espoon ja koko Suomenkin innovaatiokeskittymänä toimivan Otaniemen asukkaista yli 50 % on vieraskielisiä. Alueiden moninaisuus ja eriytyminen ovat osa nykyaikaista kaupunkia. Eriytyminen ei välttämättä aina ole haitallista, mutta on tärkeää, että eri väestöryhmien ja alueiden erot säilyvät tasapainoisina eivätkä lukkiudu ja muutu pysyviksi. Ongelmallista on, mikäli sosioekonominen ja alueellinen eriytyminen sekä etninen tausta kietoutuvat tiiviisti yhteen moniulotteiseksi kasautuvaksi segregatioksi, jonka vaikutukset alkavat vahvistaa toisiaan. Tällaisen kasautuneen eriytymisen vaikutuksia on usein vaikea purkaa. Segregaatiosta tulee käydä keskustelua ja sen haasteisiin tulee vastata eri toimenpitein. Samalla on olennaista huolehtia siitä, ettei käytävä keskustelu itsessään luo vastakkainasetteluja, leimaa tiettyjä asuinalueita, ihmisryhmiä tai vaikkapa kouluja ja siten osaltaan ole kiihdyttämässä eriytymiskehitystä.

Tutkija Pasi Saukkonen jakaa eriytymisen neljään eri pääulottuvuuteen; etniskulttuuriseen, sosioekonomiseen, vuorovaikutukselliseen ja alueelliseen eriytymiseen ja toteaa, että olennaista on niiden keskinäinen kytkeytyminen. Saukkonen toteaa, että ”irtautumiskehitys, jossa jokin tai jotkin etniset tai kulttuuriset ryhmät alkavat kokea merkittävää vierautta suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan on paikallisyhteisön kannalta kielteistä. Tällaista kehitystä voi tapahtua myös toisesta suunnasta silloin, kun yhteen tai useampaan etniseen tai kulttuuriseen ryhmään aletaan suhtautua epäluuloisesti tai vältellen, ryhmää tai ryhmiä syrjien ja ulkopuolelle asettaen. Usein onkin kyse vastavuoroisesta irtautumisprosessista, jonka osapuolet vahvistavat käytöksellään toisiaan.” Varsinaisesta segregatiosta Saukkonen puhuisi vasta kun edellä mainitut eriytymisen kaikki neljä pääulottuvuutta kytkeytyvät kielteisesti toisiinsa ja aiheuttavat kielteisten kehityskulkujen voimakasta kasautumista. Tämän kaltaista vahvaa segregatiota hän ei Suomessa ainakaan vielä tunnista.²⁰

Segregaatiokehitys on noudata kuntarajoja ja havaittavissa onkin merkkejä alueellisista huono-osaisuuden tihentymistä pääkaupunkiseudulla. Kaupunkitasoisen tarkastelun ohessa saattaisi olla tarpeen tunnistaa tarkemmin nämä alueet ja löytää eriytymiskehitykselle yhteisiä seudullisia ratkaisuja.

Vieraskielisen väestön asumisen rakennetta vuonna 2025 selvittäneessä MDI:n toteuttamassa tutkimuksessa todettiin, että suurempien asutokuntien osuus korostuu vieraskielisten ryhmässä kotimaankielisiin verrattuna; myös vieraskielisten ryhmässä on merkittäviä eroja suurten asutokuntien osuuksissa. Kotimaankielisistä ryhmistä poiketen merkittävän suuri osa suurista asutokunnista on pienituloisia vieraskielisten ryhmässä. Kaikissa vieraskielisten kieliryhmissä kerrostaloasumisen merkitys on huomattavasti suurempi kuin pientaloasumisen merkitys. Vieraskieliset asuvat merkittävästi kotimaisia kieliryhmiä useamman vuokralla. Vuokra-asumisen merkitys on huomattavasti kotimaisia kieliryhmiä korostuneempi kaikissa vieraskielisten ryhmässä. Myös ahtaasti asuminen on yleistä vieraskielisillä. Yksinelävien asunnottomien maahanmuuttajien määrä kasvoi selkeästi vuodesta 2024 vuoteen 2025.

Vuonna 2025 vieraskielisten osuus ylitti 50 prosenttia kolmella Espoon pienalueella. Vieraskielisten asukkaiden osuus Espoon kaupungin vuokra-asunnoissa vaihtelee suuralueittain 28–47 prosentin välillä. Joissakin yksittäisissä taloissa osuus nousee jopa lähes 76 prosenttiin. Muiden omistajien vuokrataloista vastaavaa tarkkaa tilastotietoa ei ole saatavilla, vaikka pääkaupunkiseudulla maahanmuuttajat asuvat pääosin vuokralla.

Vaikka Espoossa ei olekaan havaittavissa Saukkosen kuvaamaa eriytymisen pääulottuvuuksien vahvaa yhteenkytkeytymistä, on meidän tarpeen seurata signaaleja tänne mahdollisesti syntyvästä olevista kauttakulkuhäiriöistä. Kauttakulkuhäiriö on asuinalue, johon muutetaan yleensä väliaikaisesti ja josta pyritään pois heti, kun taloudellinen tai sosiaalinen tilanne sen sallii. Sille ovat tyypillisiä lyhyet asumisajat, korkea vaihtuvuus ja vuokra-asuntovaltainen, usein yksipuolinen asuntokanta. Alueelle kasautuu usein myös maahanmuuton alkuvaiheessa olevia asukkaita, joilla ei vielä ole pääsyä laajemmille asuntomarkkinoille, mikä vahvistaa alueen läpikulkuluonnetta. Tällaiset lähiöt toimivatkin eräänlaisina ”ensiaskelen” asuinpaikkoina, eivät pysyvinä koteina. Lyhyiden asumisaikojen vuoksi alueen yhteisöllisyys ei kehity, ne saatetaan kokea turvattomina ja etenemismahdollisuuksia kaventavina. Jos alueen väestörakenne painottuu entistä enemmän vasta maahan muuttaneisiin asukkaisiin, joilla ei vielä ole kiinnittymistä työelämään, kasvaa riski alueen työllisyyden sekä tulotason merkittävästä laskusta.

Erilaisuusindeksillä tarkastellaan väestöryhmien sijoittumista kaupungin eri osiin. Espoossa vuonna 2025 kaikkien ulkomaalaistaustaisten erilaisuusindeksin arvo oli 0,29, mikä tarkoittaa suhteellisen vähäistä alueellista eriytymistä, vaikka indeksin arvo onkin hiljalleen kasvanut vuodesta 2019. Erilaisuusindeksin arvo vaihtelee myös äidinkielen mukaan eikä sillä ole suoraa yhteyttä esim. sosioekonomiseen eriytymiseen. Lasten ja nuorten osalta tilanne näyttää jonkin verran erilaiselta; 0–19-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten erilaisuusindeksin arvo oli 0,39, jolloin väestöryhmien välinen eriytyminen on näkyvämpää. Tämä tarkoittaa sitä, että suomalaistaustaiset ja ulkomaalaistaustaiset lapset ja nuoret asuvat toisiinsa nähden eriytyneemmin kuin koko väestö, millä puolestaan on vaikutusta varhaiskasvatukseen ja koulujen oppilasrakenteisiin.

Koulutussegregaatio Suomessa kytkeytyy tiiviisti kaupunkien alueelliseen eriytymiseen. Koulujen oppilasporjat heijastavat yhä enemmän asuinalueiden sosioekonomisia ja etnisiä eroja, ja erityisesti suurissa kaupungeissa osa alueista on eriytynyt muita haavoittuvammiksi. Tämä näkyy konkreettisesti siinä, että maahanmuuttotaustaiset oppilaat keskittyvät tietyille alueille ja samoihin kouluihin. Samalla perheiden tekemät koulu- ja asuinaluevalinnat voivat vahvistaa tätä kehitystä, jolloin koulujen väliset erot oppilaskoostumuksessa kasvavat.

Vaikka Suomea pidetään edelleen kansainvälisesti suhteellisen tasa-arvoisena koulutusjärjestelmänä, viime vuosien kehitys osoittaa eriytymisen voimistuneen erityisesti kaupunkiseuduilla. Kyse ei siis ole niinkään poikkeuksellisen korkeasta segregaatioasteesta, vaan huolestuttavasta kehityssuunnasta. Taustalla vaikuttaa useita toisiinsa kietoutuvia mekanismeja, kuten asuinalueiden eriytyminen, maahanmuuttajien alueellinen keskittyminen, perheiden kouluvalinnat sekä laajemmat sosioekonomiset erot.

Yhdessä nämä voivat muodostaa itseään vahvistavan kierteen, jossa koulujen ja alueiden erot syvenevät ajan myötä.²¹

Vuonna 2025 päättyneessä Oma lähiö, paras lähiö -hankkeessa toteutettiin laaja Tilastokeskuksen aineistoon perustuva selvitys varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen eriytymisestä Espoossa. Selvityksessä havaittiin, että perheet, joissa yhdistyi lapsen vieraskielisyys, vanhempien matala koulutustaso, pienituloisuus ja työttömyys keskittyivät vahvasti tiettyihin kouluihin. Ilmiö näkyy vielä voimakkaampana varhaiskasvatuksessa, koska päiväkoteihin tullaan perusopetusta pienemmältä alueelta.

Huono-osaisuuden kasautuminen tietyille alueille heijastuu koko koulutuspolkuun. Se näkyy varhaiskasvatuksen eriytymisenä, peruskoulujen oppimistulosten kasvavina eroina sekä toisen asteen koulutusvalintojen eriytymisenä. Kun alueiden hyvinvointierot kasvavat, myös lasten ja nuorten koulutuspolut alkavat eriytyä yhä selvemmin. Tutkija Venla Bernelius puhuu siitä, miten lasten ja nuorten tulevaisuushorisontit alkavat eriytyä asuinalueen mukaan; alueiden sosioekonominen erilaistuminen vaikuttaa siihen, millaisena nuoret näkevät yhteiskunnan ja oman paikkansa siinä. Alueellisesti ylisukupolvistuvat riskit kertaavat eriytymisen koko koulutuspolulle. Oppilaanohjauksen puhetapa ja siinä annettava tuki ovat keskeisessä roolissa erityisesti sosioekonomisesti heikommilta alueilta tulevien nuorten rohkaisussa ja jatkokoulutusvalintojen avaamisessa.

Jo syntyneen eriytymisen purkaminen on haastavaa ja saattaa vaatia isoja toimia. Tavoitteena voi olla myös eriytymisen aiheuttamien haittojen torjuminen ja oppimisen mahdollisuuksiin ja oppimispolkuihin vaikuttaminen. Koulusegregaatiota voidaan pyrkiä vähentämään esimerkiksi muokkaamalla oppilaaksiottoalueita tai kasvattamalla koulujen kokoa tai yhdistämällä kouluja hallinnollisesti. Suuremmilla kouluilla on laajemmat oppilaaksiottoalueet, mikä tuo kouluun oppilaita laajemmasta maantieteellisestä ympäristöstä. Painotettu opetus voi kiihdyttää koulusegregaatiota mahdollistamalla ns. koulushoppailun, kun taas lähikouluperiaatteen vahvistaminen torjuu osaltaan koulujen välistä eriytymistä. Sonja Kosunen kirjoittaa mekanismeista, joilla painotettuun opetukseen valikoimisen tavat johtavat eriytymiseen myös sosioekonomisin mittarein²². Koulujen sisäiseen segregaatioon voitaisiin vaikuttaa esimerkiksi rajaamalla painotus vain ao. oppiaineeseen, jolloin kouluissa ei olisi erillisiä painotusluokkia.

Espoon on tarpeen systemaattisesti seurata eri alueilta ja taustoista tulevien nuorten jatkokoulutusvalintoja ja -polkuja ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Vaikkapa lähtökoulun ja asuinalueen vaikutusta toisen asteen koulutusvalintoihin ja toisen asteen läpäisyyn olisi syytä tarkastella systemaattisesti. Tämä saattaa edellyttää tietojärjestelmien kehittämistä saatavilla olevien tietojen osalta. Meidän tulisi asettaa kunnianhimoisia strategisia tavoitteita erityisesti kaikkein ”heikoimpien” alueiden osalta ja tarkastella kriittisesti mahdollista rakenteellista rasismia toiminnassamme. Esimerkiksi lukioden sijoittamisella ”heikko-osaisemmille” alueille voi olla yllättävän suuri vaikutus siihen, ketkä näkevät lukiokoulutuksen itselleen mahdollisena.

Tavoite	Mittari
Kieliryhmien elämänpiirien eriytyneisyys vähenee kaikkien kaupunkilaisten osalta	Koko kaupungin erilaisuusindeksi ei kasva
Nuorten kieliryhmien elämänpiirien eriytyneisyys vähenee	0–19-vuotiaiden erilaisuusindeksi pienenee

5.3 Harrastaminen, liikunta ja kulttuuri osana kotoutumista

Vapaa-aika, harrastukset, liikunta, kulttuuri ja vapaan sivistystyön palvelut ovat keskeinen osa kotoutumista Espoossa. Ne tukevat hyvinvointia, kielen oppimista, osallisuutta, kuulumisen tunnetta ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. Samalla ne luovat kohtaamisia eri taustoista tulevien asukkaiden välille, vahvistavat yhteisöllisyyttä, yhdenvertaisuutta ja yhteistä espoolaisuutta sekä ehkäisevät eriytymistä. Palvelujen saavutettavuutta kehitetään ja osallistumisen esteitä vähennetään yhteistyössä järjestöjen, yhteisöjen ja muiden kumppaneiden kanssa. Maahan muuttaneet nähdään aktiivisina toimijoina, kehittäjinä ja yhteisöjen jäseninä, ei ainoastaan palvelujen käyttäjinä.

5.3.1 Liikunta

Liikunta on Espoossa tärkeä kotoutumista edistävä tekijä. Erityisesti lasten ja nuorten kohdalla sillä on merkittävä merkitys yhteiskuntaan kiinnittymisessä jo varhaisessa vaiheessa. Espoossa matalan kynnyksen liikuntatoiminta, kuten Leikki ja liiku -toiminta, tavoittaa jo laajasti eri taustoista tulevia lapsia. Kun toiminta on suunnattu kaikille lapsille, se tukee samalla maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumista, kielen oppimista ja kokemusta siitä, että he kuuluvat Espooseen. Varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa tehtävä tiivis yhteistyö sekä liikuntapaikkojen kehittäminen kulkevat rinnakkain, jotta mahdollisimman moni lapsi ja nuori tavoitetaan arjen ympäristöissä.

Espoon kaupunki tekee uimaopetuksen muutosta ja siinä huomioidaan myös vieraskieliset lapset ja nuoret sekä heidän huoltajansa. Opetusta painotetaan nuoremmille lapsille, ilmaisia uimakouluja suunnataan kohdennetusti sekä vesipätevyyttä ja rantaturvallisuutta jalkautetaan perheille mm. asukaspuistoissa ja varhaiskasvatuksen kautta.

Espoon kaupunki tarjoaa lapsille ja nuorille maksutonta ja edullista harrastustoimintaa, jota organisoivat pääsääntöisesti liikuntaseurat sekä liikuntaa järjestävät yhdistykset. Kaupunki tarjoaa myös liikunnallista tekemistä loma-aikoina.

Liikunnalla on tärkeä rooli myös perheiden arjessa ja kotoutumisessa. Matalan kynnyksen liikuntamahdollisuudet tukevat koko perheen hyvinvointia ja kiinnittymistä Espooseen. Samalla tunnistetaan, että harrastamisen kustannukset ja muut esteet voivat rajoittaa

osallistumista, minkä vuoksi näiden esteiden vähentäminen on keskeistä. Liikunta ja urheilu tarjoaa perheille maksutonta perheliikuntaneuvontaa.

Erityistä huomiota kiinnitetään vieraskielisiin tyttöihin ja naisiin, jotka liikkuvat keskimäärin muita vähemmän. Liikunta vahvistaa heidän fyysistä ja psyykkistä hyvinvointiaan, itseluottamustaan ja verkostojaan sekä tukee yhteisöihin kiinnittymistä ja osallisuutta. Keski-Espoon uimahallissa on sunnuntaisin tyttöjen ja naisten uima- ja kuntosalivuoro. Vuoron aikana järjestetään myös uimakouluja.

Liikunta toimii myös välineenä hyvinvoinnin ja arjen sujuvuuden tukemisessa aikuisille. Osallistuminen esimerkiksi liikuntaneuvontaan lisää tietoa omasta hyvinvoinnista ja tarjolla olevista mahdollisuuksista sekä madaltaa kynnystä osallistua. Samalla se toimii indikaattorina palvelujen saavutettavuudesta ja inklusiivisuudesta: osallistumisen lisääntyminen kertoo siitä, että myös vieraskieliset asukkaat löytävät palveluiden pariin. Liikunta tarjoaa lisäksi mahdollisuuksia sosiaalisiin kontakteihin ja yhteisöihin kiinnittymiseen, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja sosiaalista koheesiota.

Espoossa on yhdistysten ja seurojen mahdollista hakea liikuntatoiminnalleen avustusta. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia kohdata muita espoolaisia, toimia yhdessä ja rakentaa yhteistä arkea. Ohjatun toiminnan rinnalla korostuu omaehtoinen liikkuminen sekä osallistuminen seurojen ja yhteisöjen toimintaan eri rooleissa, mikä vahvistaa yhdenvertaisuutta, yhteisöllisyyttä ja kuulumisen kokemusta.

Espoo kehittää liikuntapalvelujaan niin, että vieraskielisten osallistuminen vahvistuu pitkäjänteisesti. Tämä sisältää viestinnän kehittämistä eri kielillä ja kanavissa, yhteistyön vahvistamista järjestöjen ja muiden kumppaneiden kanssa sekä osallistumisen esteiden tunnistamista ja vähentämistä. Kohderyhmien tavoittamisessa korostuvat yhteisöt ja luotettavat verkostot. Henkilökohtaisia tapaamisia jatketaan erilaisissa seminaareissa ja tapaamisissa. Liikunta ja urheilu tekee yhteistyötä Hello Espoon kanssa ja toteutti kevään Hello Espoon tapahtuman yhteistyössä liikunta pääpainona.

Samalla liikunnan palvelukokonaisuutta kehitetään rakenteellisesti. Tavoitteena on selkeyttää toimintamalleja, vahvistaa vastuunjakoa sekä kehittää tiedonkeruuta ja seurantaa, jotta työ on suunnitelmallista ja vaikuttavaa. Väestön muutokset ja painopisteet otetaan huomioon myös liikuntapaikkarakentamisessa.

Liikunnan roolia kotoutumisen tukena seurataan osallistumistietojen, erityisesti liikuntaneuvonnan käytön, sekä yhteistyön ja koulutusten kautta. Tavoitteena on, että liikunta tavoittaa entistä paremmin eri väestöryhmiä ja tukee kaikkien espoolaisten hyvinvointia ja osallisuutta tukee kaikkien espoolaisten hyvinvointia sekä vahvistaa Espoota yhteisenä ja yhdenvertaisena kaupunkina.

Tavoitteena on, että liikunnan ja urheilun tulosityksikön sekä kumppaneiden tarjonnassa on kaikille sopivia liikkumisen muotoja. Maahanmuuttajien osallistuminen ja osallisuus seura- ja yhdistystoimintaan lisääntyy. Liikunnan roolia kotoutumisen tukena seurataan osallistumistietojen, erityisesti liikuntaneuvonnan käytön, sekä yhteistyön ja koulutusten

kautta. Tavoitteena on, että liikunta tavoittaa entistä paremmin eri väestöryhmiä ja tukee kaikkien espoolaisten hyvinvointia ja osallisuutta.

Tavoite	Mittari
Liikunta edistää kotoutumista ja luo hyvinvointia Liikunnan ja urheilun tulosyksikön sekä kumppaneiden tarjonnassa on kaikille sopivia liikkumisen muotoja	Vieraskielisten osallistuminen liikuntaneuvontapalveluun kasvaa vähintään 5 % vuosittain
Yhteistyö ja koulutus lisäävät vieraskielisten/maahanmuuttajien osallisuutta ja osallistumista seura- ja yhdistystoiminnassa	Järjestettyjen koulutusten ja osallistuneiden seurojen määrä kasvaa

5.3.2 Kulttuuri

Kulttuuriin osallistuminen sekä sen tekeminen on sekä keino edistää kotoutumista että merkki siitä, että kotoutuminen on edennyt. Kulttuurin rooli kotoutumisen edistämisessä perustuu sekä lainsäädäntöön että valtakunnallisiin linjauksiin. Espoossa kulttuuripalveluja kehitetään niin, että ne tukevat kaikenikäisten maahan muuttaneiden osallistumista ja kotoutumista. Palvelujen saavutettavuutta vahvistetaan sekä sisällöllisesti että taloudellisesti. Esimerkiksi Kaikukortti, joka myönnetään taloudellisesti tiukassa tilanteessa oleville yli 16-vuotiaille espoolaisille, madaltaa osallistumisen kynnystä poistamalla taloudellisia esteitä, ja kulttuuripalveluiden viestintää kehitetään saavutettavammaksi yhdessä asukkaiden ja kumppaneiden kanssa.

Kulttuuri luo tiloja, joissa ihmiset voivat kohdata toisiaan espoolaisina sekä ilmaista itseään ja rakentaa yhteistä identiteettiä. Tapahtumien ja esitysten rinnalla korostuu omaehtoinen ja luova osallistuminen eri taiteen aloilla. Kansainväliset ja vieraskieliset espoolaiset nähdään kulttuurissa toimijoina siinä missä muutkin, mikä vahvistaa yhdenvertaisuutta, yhteisöllisyyttä ja kuulumisen kokemusta.

Lasten ja nuorten osalta taiteella ja kulttuurilla on erityinen merkitys toimijuuden, hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa. Espoon harrastuspolku sekä KULPS (kulttuuri-, liikunta- ja kirjastopolku) tarjoavat maksuttomia ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin osana koulupäivää.

Kirjastot ja kulttuuripalvelut tukevat lukutaidon ja monilukutaidon kehittymistä kaikissa ikäryhmissä. Lukutaito edistää osallisuutta, yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja demokratiaa sekä vahvistaa kuulumisen tunnetta yhteiskuntaan. Kirjastojen toiminta tukee erityisesti vieraskielisten asukkaiden osallistumista. Lukutaitotyötä vahvistetaan yhteistyössä valtakunnallisen lukutaitoverkoston, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Kulttuuripalveluiden kehittämisessä korostuu yhteistyö yhteisöjen, järjestöjen, korkeakoulujen ja muiden kumppaneiden kanssa. Yhteistyö madaltaa osallistumisen kynnystä ja parantaa palvelujen tavoittavuutta, kun tieto välittyy luotettavien toimijoiden kautta. Monikulttuuriset tapahtumat ja yhteisölähtöinen toiminta luovat kohtaamisia eri väestöryhmien välille sekä vahvistavat kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja sosiaalista koheesiota. Kulttuuritilat tarjoavat myös tiloja yhteisöjen omille tapahtumille, mikä lisää luontevaa kiinnittymistä kaupungin palveluihin.

Espoon tavoitteena on, että monimuotoiset ja inklusiiviset kulttuuripalvelut edistävät kaikenikäisten vieraskielisten ja maahanmuuttajien aktiivista osallistumista ja kotoutumista.

Tavoite	Mittari
Vieraskielisten ja maahan muuttaneiden lasten ja nuorten toimijuus ja hyvinvointi vahvistuu taiteen ja kulttuurin keinoin. Espoolaisilla lapsilla ja nuorilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet taiteen ja kulttuurin harrastamiseen	1. KULPS-kirjastopolun S2-ryhmien palveluihin osallistuneiden ryhmien määrä

5.3.4 Lasten ja nuorten harrastaminen

Espoon tavoitteena on, että jokaisella lapsella ja nuorella on mieluista harrastus eikä harrastamisen hinta muodostu esteeksi liikkumiselle. Vuoden 2025 kouluterveyskyselyn mukaan Espoossa on huomattavia syntyperään kytkeytyviä eroja säännöllisessä harrastamisessa. Harrastamisen eriytyminen näkyy voimakkaimmin ulkomaalaistaustaisten tyttöjen kohdalla, joiden harrastaminen on vähentynyt merkittävästi ja joiden ero suomalaistaustaisiin ikätovereihin on kasvanut erittäin suureksi. Vuonna 2025 ero oli 4.–5.-luokkalaisilla tytöillä 24 prosenttiyksikköä ja 8.–9.-luokkalaisilla tytöillä 22–27 prosenttiyksikköä. Poikien säännöllinen harrastaminen on vähentynyt kaikissa ryhmissä, mutta erot suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten poikien välillä ovat selvästi pienempiä kuin tytöillä. Vuonna 2025 erot olivat 4.–5.-luokkalaisilla pojilla 11–15 prosenttiyksikköä ja 8.–9.-luokkalaisilla pojilla 9–12 prosenttiyksikköä.

Yhdenvertaisten mahdollisuuksien näkökulmasta Espoossa on syytä tarkemmin paneutua siihen, mitkä kaikki tekijät vaikuttavat ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten vähäisempään harrastamiseen ja aktiivisesti ratkoa tähän liittyviä haasteita. *Espoon tavoitteena on, että jokaiselle lapselle ja nuorelle taustasta riippumatta taataan mahdollisuus säännölliseen harrastamiseen.*

5.4 Kaupunki työnantajana

Kun yhä suurempi osa työikäisistä espoolaisista puhuu muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään, korostuu tarve tarkastella, miten kaupungin väestörakenne

heijastuu sen henkilöstöön. Vieraskielisten osuus kaupungin henkilöstöstä on kasvanut, mutta selvästi hitaammin kuin heidän osuutensa väestöstä: vuoden 2025 lopussa vieraskielisiä oli espoolaisista 25,9 %, kun taas kaupungin henkilöstöstä heidän osuutensa oli 10,6 %. Esihenkilöistä muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien osuus oli ainoastaan hieman yli 2 %. Vieraskielisten työntekijöiden osuus vaihtelee merkittävästi eri tulosyksiköiden välillä.

Suomalaistaustaisen työikäisen väestön vähenemisestä aiheutuvat haasteet koskettavat myös Espoon kaupunkia työnantajana. Monimuotoinen henkilöstö auttaa hyödyntämään laajemmin Espoon osaajapohjaa ja tukee työvoiman saatavuutta. Kaupungin henkilöstön monimuotoisuus tukee palveluiden laatua ja saavutettavuutta, kun eri kieli- ja kulttuuritaustat huomioidaan paremmin. Se vahvistaa myös luottamusta viranomaisiin ja madaltaa asiointikynnystä. Lisäksi erilaiset näkökulmat parantavat päätöksentekoa ja kehittämistyötä. Samalla kaupunki edistää yhdenvertaisuutta ja toimii esimerkkinä vastuullisena työnantajana.

Helsingin kaupunkitietopalvelut on toteuttanut selvityksen Espoon kaupungin vuoden 2023 henkilöstörakenteesta syntyperän mukaan. Kaupungilla työskentelevien ulkomaalaistaustaisen henkilöstön määrä ja osuus on kasvanut, mutta hitaammin kuin heidän osuutensa työikäisestä väestöstä. Ulkomaalaistaustaisen henkilöstön kielirakenne vastaa melko pitkälle koko työikäisen väestön kielirakennetta.

Ulkomaalaistaustaiset ja suomalaistaustaiset jakautuvat epätasaisesti eri ammattiryhmiin. Ulkomaalaistaustaista henkilöstöä on eniten työntekijöiden ammattiryhmissä (25 %), siivoojista heidän osuutensa oli 57 %. Asiantuntijoista ulkomaalaistaustaisten osuus oli 9 % ja johtajista tai erityisasiantuntijoista enää 6 %.

Eri kieliryhmistä tulevat ulkomaalaistaustaiset työntekijät sijoittuminen eri ammattiryhmiin on samoin epätasaista. Espoon vieraskielisistä johtajista ja erityisasiantuntijoista useampi kuin kaksi kolmesta (68 %) puhui vuonna 2023 äidinkieleltään jotain eurooppalaista kieltä. Länsi-Euroopan kieliä puhuvista 57 % työskenteli johtajana tai erityisasiantuntijana. Tuloksia tulkittaessa on huomioitava Espoon ulkomaalaistaustaisen henkilöstön suhteellisen pieni määrä.²³

Espoon tavoitteena on, että kaupungin vieraskielisen henkilöstön määrä kasvaa nopeammin kuin heidän väestöosuutensa Espoossa. Vieraskielisen henkilöstön määrän kasvun ohella tulee kiinnittää huomioita esihenkilöasemassa toimivien vieraskielisten henkilöiden osuuteen ja mahdollisuuksiin edetä uralla. Anonyymilla rekrytoinnilla voidaan vähentää ainakin osaa etniseen taustaan tai nimeen liittyvästä rekrytointisyrjinnästä ja kaupungin tavoitteena tulisiikin olla anonyymin rekrytoinnin käyttäminen aina kuin mahdollista. Espoon on jatkossakin tarpeen seurata suomalais- ja ulkomaalaistaustaisen väestön sijoittumista eri ammattiryhmiin sekä myös eroja eri ulkomaalaistaustaisten ryhmien välillä. Kaupunki tukee urapolkuja henkilöstölle suunnatun koulutuksen kautta.

Kaupungin monimuotoistuva väestö ja henkilöstörakenne edellyttää henkilöstön osaamisen kehittämistä. Kaupunki lisää työyksiköiden vastaanottavuutta ja osaamista

yhdenvertaisuus- ja monimuotoisuuteen sekä esim. liittyvissä kysymyksissä mm. koulutuskokonaisuuden avulla.

Tavoite	Mittari
Vieraskielisten työntekijöiden ja esihenkilöiden määrä nousee nopeammin kuin vieraskielisten väestönosuus	Vieraskielisten työntekijöiden määrä suhteessa vieraskieliseen väestöosuuteen (tulosityksiköittäin) (<i>ero kapenee</i>) Vieraskielisten osuus Espoon esihenkilöistä yhteensä/tulosityksiköittäin.

5.5 Kaupungin viestinnässä ja neuvonnassa huomioidaan monimuotoistuva väestö

Kaupungin väestörakenteen nopean muutoksen tulee heijastua myös kaupungin viestintään sekä ohjaus- ja neuvontapalveluihin, niiden käyttämiin kieliin, viestintäkanaviin ja teknologisiin ratkaisuihin. Kaupungin viestintää kehitetään niin, että se on saavutettavaa ja ymmärrettävää eri taustoista ja kieliryhmistä tuleville uusille kuntalaisille. Kaupungin tulee myös kyetä tarvittaessa reagoimaan nopeasti globaalin toimintaympäristön muutoksiin, esimerkiksi Ukrainan sodan tai covid-pandemian kaltaisissa tilanteissa.

Espoo.fi-sivuston uudistusprojekti on käynnistynyt ja jatkuu vuoteen 2029. Tavoitteena on kehittää Espoo.fi-verkkosivustoa vastaamaan asukkaiden ja asiakkaiden tarpeita aiempaa paremmin. Uudistuksella halutaan mm. tukea tehokasta ja yhtenäistä sisällöntuotantoa, parantaa tiedon löydettävyyttä ja käyttäjäkokemusta sekä varmistaa uudistuvan teknologian tehokas hyödyntäminen.

Espoo on koonnut uusille espoolaisille suuntaamaansa viestintää Hello Espoo -viestintäkokonaisuuden alle. Kokonaisuus sisältää maahantulon alkuvaiheen kannalta keskeiset tiedot sisältävän helloespoo.fi-sivuston, Hello Espoo -tapahtumat, sosiaalisen median ryhmät sekä matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa tarjoavan Hello Espoo -infon. Hello Espoo -infossa palvelua tarjotaan pääasiassa selkeällä suomella ja työotteessa on vahva asiakkaan omaa toimijuutta vahvistava ote. Keskeinen osa Hello Espoo -kokonaisuutta on tiedotuksellinen ja viestinnällinen yhteistyö eri maahanmuuttajajärjestöjen ja -yhteisöjen kanssa.

Asiakkaiden tyytyväisyys Hello Espoo -infon palveluihin on ollut huippuluokkaa (NPS 95 vuonna 2025) ja vuotuisten asiakaskontaktien määrä lähellä 7000:ta. Suurista asiakasmääristä huolimatta palvelu ei kuitenkaan riittävästi ole tavoittanut Espooseen työn- tai opiskelun perusteella tulevia maahanmuuttajia. *Maahanmuuttajien määrän*

kasvaessa tavoitteena on kehittää Hello Espoo -infon toimintaa niin, että kasvokkain annettavan neuvonnan määrä ei enää kasva, mutta samalla palvelu tavoittaa kattavasti eri maahanmuuttajaryhmät. Hello Espoo -infon palveluja kohdennetaan jatkossa ensisijaisesti maahantulon alkuvuosiin, jotta ne tukevat tehokkaasti kotoutumisen käynnistymistä ja samalla vahvistavat maahan muuttaneiden omaa vastuuta kotoutumisensa etenemisestä.

Digitalisaatiossa on potentiaalia viestinnän, tiedonsaannin, neuvonnan ja ohjauksen kehittämisessä sekä palveluiden saavutettavuuden vahvistamisessa. Teknologian avulla voidaan tukea henkilöstön kykyä palvella yhä monimuotoisempaa asiakaskuntaa. Erityisesti vieraskielisten asukkaiden näkökulmasta digitaaliset ratkaisut, kuten esimerkiksi monikielinen viestintä, voivat madaltaa tiedon, palveluiden ja osallistumisen esteitä sekä auttaa tavoittamaan asukkaita, jotka eivät muutoin löydä palveluiden tai osallistumismahdollisuuksien piiriin.

Digitalisaation tavoitteena ei ole ainoastaan tehostaa palveluja, vaan vahvistaa asukkaiden osallisuutta ja mahdollisuuksia osallistua yhteisen Espoon rakentamiseen. Kaupungin uudistaessa digitaalisia palvelukanaviaan (esimerkiksi Wilma, eVaka ja OmaEspoo) tulee varmistaa, että niissä huomioidaan kotoutumista edistävät elementit tavoilla, jotka lisäävät myös maahanmuuttajien omaa toimijuutta ja vastuuta. Digitaalisten ratkaisujen tulee helpottaa tiedon löytämistä, palveluihin pääsyä, asiointia ja osallistumista riippumatta asukkaan kielestä tai taustasta. Samalla tunnistetaan, että kaikki asukkaat eivät hyödy digitalisaatiosta samalla tavalla eikä kaikkia palvelutarpeita voida ratkaista digitaalisesti. Osa tilanteista soveltuu hyvin digitaalisiin palveluihin, kun taas osa edellyttää henkilökohtaista neuvontaa, ohjausta ja ihmisten välistä kohtaamista. Saavutettavuuden kehittäminen, selkeä viestintä, monikielisyys, saavutettavat palvelut ja palveluiden yksinkertaistaminen parantaa palveluiden käytettävyyttä kaikkien asukkaiden näkökulmasta

Kotoutumisen, monikielisyyden, saavutettavuuden ja osallisuuden näkökulmasta tunnistetut tarpeet, mahdollisuudet, vahvuudet ja riskit kytetään osaksi kaupungin laajempaa digitalisaatio- ja tulevaisuustyötä. Digitaalisten ratkaisujen hyödyntäminen asukkaiden palveluissa, osallistumisessa ja neuvonnassa edellyttää koko kaupungin yhteistä näkemystä, poikkihallinnollista yhteistyötä ja pitkäjänteistä kehittämistä.

Tavoite	Mittari
Hello Espoo –infon toiminta vastaa asiakkaiden palvelutarpeisiin ja asiakastyytyväisyys pysyy hyvällä tasolla.	Hello Espoo -infon NPS vähintään 95
Palvelutuotantoa kehittämällä hillitään painetta kasvattaa kasvokkain annettavan neuvonnan määrää	Hello Espoo -infon walk in - asiakkaiden lukumäärä ei kasva

5.6 Yhteistyö Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kuntien vieraskielisistä asukkaista 84 % on espoolaisia. Vieraskielisten palvelutarpeiden ymmärtämisessä, palvelujen kehittämisessä ja vaikuttavuuden arvioinnissa Espoo on hyvinvointialueelle siten strateginen kumppani. Asukkaiden palveluita kehitettäessä tarvetta vastaaviksi hyvinvointialueen on tärkeää huomioida vieraskielisen väestön varsin epätasainen jakautuminen alueella. Kaupungin ja hyvinvointialueen yhdyspinnat ovat monitahoisia ja käytännön yhteistyötä tehdään paljon esimerkiksi opiskeluhuoltoon, hyvinvointityöhön, työttömiin ja kansainvälistä suojelua saaviin liittyen. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella maahanmuuttajien ja vieraskielisten palveluiden kehittämisvastuu on hajautunut useille palvelualueille, eikä hyvinvointialueella ole yhtä keskitettyä maahanmuuttoasioista vastaavaa johtajaa. Tämä korostaa tarvetta selkeille yhteistyörakenteille Espoon kaupungin ja hyvinvointialueen välillä, koska valtaosa alueen vieraskielisestä väestöstä asuu Espoossa.

Espoon kaupunki ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kehittävät yhdessä maahanmuuttajille suunnattua viestintää, neuvontaa ja palveluohjausta, jotta vieraskieliset asukkaat löytävät tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti. Yhteistyössä tunnistetaan palveluihin hakeutumisen haasteita, kehitetään monikielisiä toimintatapoja sekä vahvistetaan palveluketjujen sujuvuutta kaupungin ja hyvinvointialueen välillä. Tavoitteena on parantaa palveluiden saavutettavuutta sekä lisätä asiakkaiden tietoa ja kykyä hyödyntää tarjolla olevia palveluja.

Vahvistamme maahanmuuttoa, kotoutumiseen ja vieraskielisten asukkaiden hyvinvointiin liittyviä yhteistyörakenteita. Yhteistyön tavoitteena on luoda säännölliset toimintatavat tiedonvaihtoon, yhteiseen suunnitteluun ja kehittämiseen sekä varmistaa, että palveluja tarkastellaan kokonaisuutena yli organisaatorajojen. Toimivien yhteistyörakenteiden avulla voidaan tunnistaa yhteisiä kehittämistarpeita, koordinoita toimenpiteitä ja parantaa palvelujen vaikuttavuutta.

Vieraskieliseen väestöön liittyvää tietopohjaa vahvistetaan ja hyödynnetään systemaattisesti palveluiden suunnittelun tueksi. Tavoitteena on parantaa ymmärrystä väestön tarpeista, hyvinvointia edistävästä tekijöistä sekä palvelujen saavutettavuuteen vaikuttavista ilmiöistä. Tietoa käytetään ennakkoinnin, kehittämistoimien suuntaamisen sekä resurssien vaikuttavan kohdentamisen tukena.

Yhteistyön tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain maahanmuutto- ja kotoutumisohjelman seurannan yhteydessä yhteenvedolla toiminnasta ja kehittämiskohteista.

Lähteet

- 1 Valintojen Suomi, Valtioneuvoston julkaisuja 2026: 48
- 2 Kauhanen, A. (2025), Maahanmuuton taloudelliset vaikutukset: Maahanmuuton rakenne ja kotoutuminen ratkaisevat, ETLA raportit 176
- 3 Myrskylä, M., Loi, S., Pitkänen, J., Moustgaard, H., & Martikainen, P. (2026). Educational outcomes of children with an immigrant background: Analyzing immigrant generation, age at immigration, and exogamous background as a unified construct. *Migration Studies*, 14
- 4 Souto, A.-M., & Lappalainen, S. (2024). Irtiottoja, navigointia, pärjäämisen pakkoa: Intersektionaalinen lähiluku rodullistamista kohtaavien nuorten reiteistä yliopistoon. *Kasvatus*, 55(3), 272–287
- 5 Saukkonen, P. (2024). Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla: Asuminen, työllisyys ja tulot vuonna 2022. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut
- 6 Pesola, H., Sarvimäki, M., & Virkola, T. (2024). Eri syistä maahan muuttaneiden työllistyminen Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriö sekä Saukkonen, P. (2024). Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla: Asuminen, työllisyys ja tulot vuonna 2022. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut
- 7 Nordic Council of Ministers 2023: Toward a More Inclusive Labour Market in the Nordics 2
- 8 Kuusio, H., Seppänen, A., Jokela, S., Somersalo, L., Koskela, T., & Lilja, E. (2020). FinMonik -tutkimuksen perustulokset 2020. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- 9 Ojala, S., Pyöriä, P., & Jakonen, M. (2024). Maahanmuuttajat prekaarina työvoimana. Teoksessa T. A. Renvik & M. Säävälä (toim.), *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet* (s. 41–54). Työ- ja elinkeinoministeriö
- 10 Pesola, H., & Sarvimäki, M. (2024). Intergenerational spillovers of integration policies: Evidence from Finland's integration plans. *The Review of Economics and Statistics*, 106(5), 1183–1195
- 11 Larja, L. (2020). Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Teoksessa V. Kazi, A. Alitolppa-Niitamo, & A. Kaihovaara (toim.), *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta* (s. 28–42). Työ- ja elinkeinoministeriö

- 12 Tilastokeskuksen erillistarkastelu
- 13 Kaupunkitietopalvelut / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus
- 14 Kauhanen, A., Maczulskij, T., Riukula, K., & Ropponen, O. (2024). Ulkomaiset osaajat Suomessa (ETLA Raportti nro 154). Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
- 15 Kaupunkitietopalvelut / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus
- 16 Sivistyksestä suunta Suomelle: Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2040
- 17 Busk, H., & Alasalmi, J. (2025). Maahanmuuttajien merkitys yritys- ja elinkeinotoiminnassa (PTT Raportteja nro 296). Pellervon taloustutkimus
- 18 Rauta, J. (2025). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2024, Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 41
- 19 Koltola, I. (toim.). (2026). Rikollisuustilanne 2024: Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa (Katsauksia nro 76/2026). Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
- 20 Saukkonen, P. (2024, 13. elokuuta). Segrekuutio – eli lisää järkeä alueiden ja yhteisöjen eriytymisestä käytävään keskusteluun. [pasisaukkonen.https://pasisaukkonen.wordpress.com/2024/08/13/segrekuutio-eli-lisaa-jarkea-alueiden-ja-yhteisojen-eriytymisesta-kaytavaan-keskusteluun](https://pasisaukkonen.wordpress.com/2024/08/13/segrekuutio-eli-lisaa-jarkea-alueiden-ja-yhteisojen-eriytymisesta-kaytavaan-keskusteluun)
- 21 Bernelius, V., & Saukkonen, P. (2024). Opintiellä Suomessa: Maahanmuuttotaustaiset oppilaat eriytyvissä kaupunkinaapurustoissa ja kouluissa. Teoksessa T. A. Renvik & M. Säävälä (toim.), Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet (s. 87–97). Työ- ja elinkeinoministeriö
- 22 Kosunen, S., & Bernelius, V. (2024). Segregaation kehillä. Teoksessa S. Kosunen, S. Juvonen, H. Huilla, & M. Peltola (toim.), Koulu ja eriarvoisuus (s. 27–42). Gaudeamus
- 23 Saukkonen, P (2026) Espoon kaupungin henkilöstörakenne syntyperän mukaan. Helsingin kaupunkitietopalvelut 16.3.2026

Tavoite	Mittari
Ruotsin kielellä kotoutuvien henkilöiden määrä kasvaa	Ruotsin kielen kotoutumiskielekseen valinneiden aikuisten lukumäärä Ruotsinkielisessä perusopetuksessa olevien vieraskielisten lasten osuus kaikista vieraskielisistä perusopetukseen osallistuvista
Espoossa jokainen lapsi ja nuori voi onnistua ja yltää parhaimpaansa	
Oppimistulosten erot vieraskielisten ja kotimaankielisten oppilaiden välillä kaventuvat	DigiLukiseula: Keskitasoisesti tai sitä sujuvammin lukevien osuudet suomalaistaustaiset/Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset/ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset
Suomen- tai ruotsinkielisten ja vieraskielisten 1–6-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen osallistumisasteen ero kaventuu valtuustokaudella	Osallistumisaste varhaiskasvatukseen äidinkielen (suomi, ruotsi, muu) mukaan jaoteltuna ikäryhmät 1–6 sekä yhteensä
Suomi toisena kielenä (S2) -opetuksessa olevien Suomessa syntyneiden vieraskielisten osuus puolittuu valtuustokauden aikana vuoden 2024 tasosta (84 %)	S2-opetuksessa olevien Suomessa syntyneiden vieraskielisten oppilaiden prosenttiosuus Syksyllä 2026 perusopetuksen 1. luokan aloittavien Suomessa syntyneiden vieraskielisten oppilaiden jakautuminen S1- ja S2-opetukseen
Vieraskielisten aloittavien lukiolaisten osuus kasvaa vuosittain suhteessa heidän määräänsä perusopetuksen päättävissä	Vieraskielisten aloittavien lukiolaisten osuus suhteessa heidän määräänsä perusopetuksen päättäviin vuosittain
Taustaltaan vieraskielisten opiskelijoiden lukio-opinnot johtavat valmistumiseen ja antavat hyvät lähtökohdat jatko-opintoihin	Opintonsa negatiivisista syistä keskeyttäneiden vieraskielisten opiskelijoiden osuus kaikista vieraskielisistä opiskelijoista ei kasva
Vieraskielisten osuus 19–20-vuotiaista Espoon lukioista valmistuneista suhteessa ikäryhmän vieraskielisten osuuteen väestöstä kasvaa	Vieraskielisten osuus 19–20-vuotiaista Espoon lukioista valmistuneista suhteessa ikäryhmän vieraskielisten osuuteen väestöstä
Ammatillisesta perustutkintokoulutuksesta valmistutaan	Vieraskielisten osuus 19–20-vuotiaista Omnian ammatillisesta perustutkintokoulutuksesta valmistuneista on sama kuin kotimaankielisillä.
Negatiivisen keskeyttämisen osuus eri kieliryhmissä pienenee suhteessa eri kielisten opiskelijoiden määrään	Suomen- ruotsin- ja vieraskielisten negatiivisen keskeyttämisen osuus suhteessa suomen- ja ruotsin- ja vieraskielisten opiskelijoiden määrään Omnian ammatillisissa perustutkinto-opinnoissa ja aikuislukiossa vähenee. *Negatiivinen keskeyttäminen= Ei jatka Omniassa.
Ohjaamotalo tavoittaa vieraskieliset nuoret ja he löytävät Ohjaamotalon palvelut	Vieraskielisten osuuden kehittyminen Ohjaamotalon eri palveluissa (etsivä nuorisotyö, Vamos Espoo, Omnian nuorten työpajat)
Erot työllisyydessä kapenevat	
Ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten työttömyysasteiden ero kapenee siten, että se on korkeintaan 1,5-kertainen.	Työttömyysasteiden ero syntyperän mukaan: kaikki ja 18–29-vuotiaat

